

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

**MESLEK LİSELERİNDEKİ SİĞİNMACI
ÖĞRENCİLERİN DİJİTAL ARAÇLARI KULLANMA
DÜZEYLERİ: GAZİANTEP ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mustafa ECE

**Gaziantep
KASIM 2024**

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

**MESLEK LİSELERİNDEKİ SİĞİNMACI
ÖĞRENCİLERİN DİJİTAL ARAÇLARI KULLANMA
DÜZEYLERİ: GAZİANTEP ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mustafa ECE

**Gaziantep
KASIM 2024**

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakların kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı: Mustafa ECE

Öğrenci Numarası: 213208111038.

Tezin Savunma Tarihi: 01.11.2024

ÖZET

MESLEK LİSELERİNDEKİ SIĞINMACI ÖĞRENCİLERİN DİJİTAL ARAÇLARI KULLANMA DÜZEYLERİ: GAZİANTEP ÖRNEĞİ

ECE, Mustafa
Gaziantep Üniversitesi
Göç Çalışmaları Ana Bilim Dalı

Kasım 2024, 92 sayfa

Türkiye'nin 2030 yılına dönük gerçekleştirmek üzere önemli derecede dijitalleşme hedefleri vardır. Söz konusu hedefler hali hazırda ortaöğretim aşamasındaki genç nüfus tarafından gerçekleştirilebileceği öngörülmektedir.

Çalışmamızda saha çalışması olarak il içerisinde yoğun göç alan Şehitkâmil ilçesinde bulunan ve sığınmacı öğrencilerin yine yoğunlukla öğrenim gördüğü Av. Mahmut Düşün Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında, sığınmacı öğrencilerin dijital araçlara erişim durumu, kullanım sıklığı, kullanım amaçları ve becerileri üzerinde yoğunlaşmıştır. Çalışmada aynı zamanda sığınmacı öğrencilerin dijital araç kullanım düzeyleri ile eğitim seviyeleri arasındaki ilişkiye de değinilmiştir. Analizlerde kullanılan veriler, anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Anket, sığınmacı öğrencilere dijital araçları kullanma alışkanlıkları, internete erişim durumu, sosyal medya kullanımı, dijital becerileri ve dijital kaynakları nasıl kullandıkları gibi konuları içermektedir. Toplanan veriler istatistiksel analizlerle değerlendirilerek sonuçlar elde edilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre, sığınmacı öğrencilerin Bilişim Teknolojileri bölümünü tercih etme oranının diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tüm dijital araçlardaki gelişmelerin bilişim teknolojileri bölümünde karşılık bulması bu bölüme olan ilginin sığınmacılar tarafından da yükseldiğini göstermektedir. Sığınmacı öğrencilerin dijital araçları kullanımının yüksek seviyede olması, Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine ulaşmasında hızlandırıcı bir rol üstlenebileceğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Meslek Lisesi, Sığınmacı

ABSTRACT**THE DIGITAL TOOL USAGE LEVELS OF REFUGEE STUDENTS IN
VOCATIONAL HIGH SCHOOLS: THE CASE OF GAZIANTEP**

ECE, Mustafa
Gaziantep University
Department of Migration Studies

November 2024, 92 Pages

Türkiye has significant digitalization goals to achieve by 2030. It is predicted that these goals can be achieved by the young population currently in high school education stage

In our study, Mahmut Düşün Vocational and Technical Anatolian High School located in Şehitkamil district, which hosts many refugees and where refugee students study intensively was preferred as a study field. The research focused on the access status of refugee students to digital tools, frequency of use, purposes of use and skills. The study also touched on the relationship between the digital tool use level and refugee students' education levels. The data used in the analysis was collected using the survey method. The survey included topics such as the habits of refugee students in using digital tools, internet access, social media use, digital skills and how they use digital resources. The collected data was evaluated with statistical analyses and the results were obtained.

According to the analysis results, it was determined that the rate of refugee students choosing the Information Technologies department was higher than other departments. The fact that all developments in digital tools are reflected in the Information Technologies department shows that the interest in this department has also increased among refugees. The high level of digital tool use by refugee students indicates that it can play an accelerating role in Türkiye's achievement of its digitalization goals.

Keywords: Digitalization, Vocational High School, Immigrant

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Türkiye’de en fazla göç alan iller sıralamasında ikinci sırada yer alan Gaziantep’te Suriyeli sığınmacı öğrencilerin dijital araçları kullanma düzeyleri ele alınmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Gaziantep ilinde faaliyet gösteren bir meslek lisesi örneğinden hareketle, sığınmacı öğrencilerin dijital araçları kullanma düzeylerinin analiz edilmesi olmuştur. Göç ile birlikte yeniden şekillenen toplumumuzun yakın dönem hedefleri sığınmacı öğrencileri de kapsayacak çalışmalarla daha net anlaşılır hale gelecektir. Bu nedenle çalışmanın kapsamını sığınmacı öğrencilerin dijital araçları kullanma düzeylerinin Türkiye’nin dijitalleşme hedeflerine olan etkisi oluşturmuştur. Bu tez çalışmasının hazırlanması sürecinde destek ve katkılarıyla yanımda olan birçok kişiye teşekkür etmek isterim.

Yüksek lisans tez çalışmam süresince değerli katkılarını sunan tez danışmanım Prof. Dr. Orhan ÇOBAN’a içtenlikle teşekkür ederim. Tez savunma sürecimde fikirleri, eleştirileri ve önerileriyle çalışmamı daha iyi bir noktaya taşımama yardımcı olan jüri üyesi Dr. Öğretim Üyesi Atik ASLAN’a teşekkür ederim. Ayrıca, tez çalışmam boyunca desteklerini ve anlayışlarını esirgemeyen Av. Mahmut Düşün MTAL okul idaresine, tüm değerli meslektaşlarıma ve öğrencilerime teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak bu süreçte, hem manevi destekleriyle hem de teşvik edici tutumlarıyla yanımda olan sevgili aileme minnettarım.

Mustafa ECE

Kasım 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM:	5
TEORİK ÇERÇEVE	5
1.1. Dijitalleşme ve Meslek Liseleri	5
1.1.1. Dijitalleşme ve Toplum.....	7
1.1.2. Dijitalleşme ve Eğitim	9
1.1.3. Türkiye'nin Dijitalleşme Süreci.....	12
1.2. Eğitimde Dijitalleşmeye Örnek Teşkil Edebilecek Öneriler.....	15
1.2.1. İnteraktif Video	17
1.2.2. Veri Görselleştirmesi	19
1.2.3. İnfografikler	20
1.2.4. İnteraktif Tasarımlar ve Sunumlar	21
1.2.5. Simülasyon, Sanal Gerçeklilik ve Arttırılmış Gerçeklilik Uygulamaları	22
1.2.6. Yapay Zeka	23
1.3. Sığınmacı Öğrencilerin Eğitim Süreçlerine Entegrasyonu ve Dijitalleşme	24

İKİNCİ BÖLÜM:	28
AMPİRİK ÇERÇEVE	28
2.1. Gaziantep İlinde Mesleki Eğitim ve Sığınmacı Öğrenciler	28
2.2. Literatür.....	31
2.3. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.....	36
2.4. Veri Seti, Yöntem ve Araştırmanın Sınırlılıkları	39
2.4.1. Veri Seti	39
2.4.2. Yöntem.....	39
2.4.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	41
2.5. Analiz Sonuçları.....	41
2.5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	43
2.5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	49
2.5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	55
SONUÇ	70
KAYNAKLAR	74
EKLER	83
ÖZGEÇMİŞ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
RESUME	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 1 2023-2024 eğitim öğretim yılında Av. Mahmut Düşün MTAL’de kayıtlı bulunan sığınmacı öğrencilerin sınıf dağılımı	42
Tablo 2 Katılımcıların Türkiye’de yaşama yılı dağılımı.....	43
Tablo 3 Katılımcıların yaş dağılımı	44
Tablo 4 Katılımcıların öğrenim gördükleri bölüm dağılımı	45
Tablo 5 Katılımcıların göç ettikleri ülke dağılımı.....	46
Tablo 6 Katılımcıların çevresinde dijital araçla ilgili eğitim almış kişi dağılımı	46
Tablo 7 Katılımcıların dijital araçları kullanarak eğitimde sağlanan fırsat eşitliğine dair fikirlerinin dağılım.....	46
Tablo 8 Katılımcıların Türkiye’ye yerleştikten sonra dijital araç kullanım düzeylerinin değişimine dair olan fikirlerinin dağılımı	47
Tablo 9 Katılımcıların çevresindeki insanları bilişim sektörüne yönlendirmeye dair olan görüşlerinin dağılımı	48
Tablo 10 Katılımcıların anadili dışında dil bilme durumunun dağılımı	50
Tablo 11 Katılımcıların yabancı dil öğrenme ilgisinin dağılımı	50
Tablo 12 Katılımcıların Türkçe öğrenimi esnasında dijital araç kullanımının dağılımı	51
Tablo 13 Katılımcıların Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine dönük olarak dijital becerilerinin kullanılmasına dair düşüncelerinin dağılımı.....	52
Tablo 14 Katılımcıların kullandığı dijital araçların dağılımı	53
Tablo 15 Katılımcıların kullandığı sosyal medya platformlarının dağılımı.....	54

Tablo 16 Katılımcıların kullandığı dijital araçların kullanım amaçlarına dair bulguların dağılımı.....	55
Tablo 17 Cronbach alpha güvenilirlik analizi sonuçları	56
Tablo 18 Katılımcıların doğrusal ölçek maddelerine verdikleri yanıtların ortalaması.....	57
Tablo 19 Dijital araç kullanımı görüşlerinin Türkiye’de yaşama yılına bağlı olarak gösterdiği değişiklikler.....	58
Tablo 20 Dijital araç kullanımı görüşlerinin katılımcının eğitim gördüğü bölüme bağlı olarak gösterdiği değişiklikler.....	59
Tablo 21 Dijital araç kullanımı görüşlerinin katılımcının yaş grubuna bağlı olarak gösterdiği değişiklikler.....	60
Tablo 22 Katılımcıların öğrenim gördükleri bölüme göre kullandıkları dijital araçlar.....	62
Tablo 23 Katılımcıların öğrenim gördükleri bölüme göre kullandıkları sosyal medya platformu.....	63
Tablo 24 Katılımcıların öğrenim gördükleri bölüme göre dijital araç kullanım amaçları.....	65
Tablo 25 Katılımcıların yaş grubuna göre kullandıkları dijital araçlar.....	66
Tablo 26 Katılımcıların yaş gruplarına göre kullandıkları sosyal medya platformu .	67
Tablo 27 Katılımcıların yaş gruplarına göre dijital araç kullanım amaçları	69

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

AG: Artırılmış Gerçeklik

DDE: Dijital Dönüşüm Endeksi

EBA: Eğitimde Bilişim Ağı

EU: Avrupa Komisyonu

FATİH: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi

FRIT: Avrupa Birliği Mülteciler İçin Destek Programı

HHBTK: Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı

İMEP: Mesleki Eğitimde Kaliteli Çıraklık

KfW: Alman Kalkınma Bankası

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEBBİS: MEB Bilişim Sistemi

MEYİP: Mesleki Eğitime yönlendirme ve İstihdam Projesi

MTH: Milli Teknoloji Hamlesi

SEUP: Mesleki ve Teknik Eğitim Yoluyla Sosyal ve Ekonomik Uyum Projesi

SG: Sanal Gerçeklik

TİB: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı

TUİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YEĞİTEK: Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

YZ: Yapay Zeka

GİRİŞ

Günümüzde dijitalleşme, hızla gelişen teknolojiler sayesinde bireylerin, işletmelerin ve toplumların günlük yaşamlarının merkezine yerleşmiştir. Özellikle bulut bilişim, yapay zeka ve nesnelerin interneti (IoT) gibi yenilikçi teknolojiler, dijitalleşmenin en önemli itici güçleri olarak öne çıkmaktadır. AB (Avrupa Birliği) tarafından uygulamaya konulan 2030 yılı dijitalleşme hedefleri, "Dijital Dönüşümün Hedefleri" başlıklı belgede belirtilmiştir. Bu bağlamda söz konusu hedefler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (EC, 2019):

- Dijital Tek Pazar: AB içinde dijital ürün ve hizmetlerin serbest dolaşımını sağlamak ve AB çapında dijital bir tek pazar yaratmak.
- Dijital Beceriler: AB nüfusunun yarısına dijital becerilerin öğretilmesi ve 100 milyon AB vatandaşına dijital becerilerin geliştirilmesi için fırsatlar sağlanması.
- Dijital Altyapı: AB genelinde yüksek hızlı ve güvenilir internet erişimi sağlamak ve 5G teknolojisi gibi yeni nesil iletişim teknolojilerinin kullanımını yaygınlaştırmak.
- Dijital Hizmetler: AB vatandaşları ve işletmeleri için dijital hizmetlerin erişilebilirliğini ve kullanılabilirliğini artırmak.
- Dijital Güvenlik: AB içindeki dijital güvenliği artırmak ve siber saldırıları önlemek için gerekli önlemleri almak.
- Dijital Ekonomi: AB içinde dijital ekonomik büyümeyi desteklemek ve bu alanda AB'nin dünya lideri olmasını sağlamak.

AB yukarıda sıralanan hedefler çerçevesinde öncelikli olarak dijitalleşme alanında rekabetçi bir konuma ulaşmaya çalışmaktadır. Rekabetçilikten ortaya çıkacak katma değer ile birlikte dijital pazar liderliği ve sürdürülebilir ekonomik büyüme de sürecin temel taşları olarak görülmektedir.

Endüstri 4.0 toplumuna geçiş sürecini yaşadığımız bugünlerde onun ilk aşaması olarak dijital dönüşüm konusu son yıllarda hayatımızın her alanında önemi gittikçe artan bir gündem oluşturmuştur. Dijitalleşme hedefleri eğitim öğretim çerçevesinde sürekli olarak ele alınarak yeniden yapılandırılmaktadır. Çalışmanın kapsamı sığınmacı öğrencilerin dijital dönüşüme yatkınlığının incelenmesine ek olarak dijitalleşme hedeflerinin kamu politikaları ile olan ilişkisinin araştırılmasıyla sınırlı tutulmuş ve eğitimde dijitalleşmeye örnek teşkil edecek bir uygulamada sunulmuştur. Bu çalışmaya örnek olması açısından dijital dönüşümün eğitim öğretim alanında uygulama aşaması “Tarih” dersi öğretimi örneklenilerek tavsiye niteliğinde üretilmeye çalışılmıştır.

Literatürde Türkiye’ye sığınmak zorunda kalan Suriyeliler için; göçmen, sığınmacı, mülteci, gibi terimler kullanılmaktadır. Ancak bu terimlerin hukuki statüleri birbirinden farklı olmaktadır. Göçmen olarak adlandırma şeklinin uluslararası ölçekte tüm ülkelerce kabul edilmiş bir tanımı bulunmamaktadır. Göçmen terimi, bireyin göç etme kararını, zorlayıcı dış faktörlerin müdahalesi olmaksızın kendi özgür iradesiyle ve ‘kişisel uygunluk’ sebepleriyle aldığı tüm durumları kapsar şekilde tanımlanmıştır. Sığınmacı kavramı ise zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır (IOM, 2013). Bu çalışmada Uluslararası Göç Örgütü’nün yapmış olduğu tanımlamadan yola çıkarak “sığınmacı” kavramı kullanımı tercih edilmiştir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Bürosu verilerine göre 2011’den bu yana, 14 milyondan fazla Suriyeli güvenlik arayışıyla evlerini terk etmek zorunda kalmıştır (Unrefugees, 2024). Göç İdaresi Başkanlığı tarafından açıklanan verilere göre, Türkiye’de kayıt altına alınmış geçici koruma statüsündeki Suriyeli sayısı 29 Ağustos 2024 tarihi itibarıyla bir önceki aya göre 9 bin 382 kişi azalarak toplam 3 milyon 96 bin 157 kişi olmuştur (İçişleri Bakanlığı, 2024). Göç ile gelenler ilk etapta bir arada yaşamak ve Türk kültürüne uyum sağlamakta çeşitli zorluklarla karşılaşmışlardır. Karşılaştıkları zorlukların en önemlisinin dil engeli olduğu düşünülmektedir. Birçok açıdan göç edilen topluma uyum sağlama çalışmalarında dijital araçları kullanma zorunluluğu sığınmacıların gündemine girmiştir. Bu nedenle analizlerden elde edilecek sonuçların, genç yaşta Suriyeli sığınmacıların Türkiye’nin dijitalleşme hedeflerine dönük katkısının ne olabileceği sorusunun cevaplanmasına katkı sağlaması düşünülmektedir.

Çalışmanın temel amacında, sığınmacı öğrencilerin dijital okuryazarlık seviyelerinin ölçülmesi ve Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine yansımaları nasıl olmalıdır, sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışmada, dijital okuryazarlık, dijital sığınmacı ve dijital vatandaşlık tanımlamaları çalışmanın konusu bağlamında incelenmiştir.

Literatürde dijital okuryazarlık, dijital dünyadaki bilgiyi anlama ve yorumlama yeteneği anlamına geldiği görülmektedir. Bu, dijital kaynakları doğru bir şekilde kullanma, bilgiye erişme, yorumlama ve değerlendirme becerisi gibi birçok yeteneği içermektedir. Dijital okuryazarlık kavramı dijitalleşen dünyada “hayatta kalma becerisi” olarak ifade edilmiştir. Diğer bir ifadeyle internet odaklı dünyanın aktif bir üyesi olmak için dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir (Akman, 2021: 1014). Dijital sığınmacılık kavramına baktığımızda ise, dijital teknolojilerin hızlı bir şekilde evrimleşmesi sonucu, bu gelişmelere ayak uydurmakta zorlanan bireylerin yaşadığı sorunlar olarak tanımlanmaktadır (Ribble, 2015). Bu kavram, özellikle yaşlılar, düşük gelirli aileler veya kırsal kesimlerde yaşayanlar gibi dijital teknolojilere yeterince erişimi olmayan kişiler için kritiktir. Dijital vatandaşlık kavramı ise, dijital dünyada doğru davranışlar sergileme, dijital dünyada etik değerlerin korunması ve siber suçlarla mücadele etme becerisi olarak tanımlanabilir. Bu konu, kişisel verilerin korunması, siber zorbalık, siber suçlar gibi konuların ele alınması için önemli olacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacıların göç ile birlikte kırsalda yaşamak zorunda kalmalarından dolayı dijital araçlara erişimlerinde yaşayabileceği zorluklar onları dijital sığınmacı olarak adlandırılmalarını sağlayabilir. Suriyeli sığınmacılar içerisinde ortaöğretim çağında bulunan yaş grubunun eğitim öğretim faaliyetleri gereği dijital araçlara ulaşımı okullar aracılığıyla sağlanabilecek olması sığınmacı öğrencileri dijital okuryazar seviyesinde tutabileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak Türkiye'nin dijitalleşme hedefi altındaki tüm bireylerin dijital dünyada güvenli bir şekilde hareket etmeleri ve dijital teknolojileri olumlu bir şekilde kullanmaları için dijital vatandaş olmaları son derece önemlidir.

Çalışmada birincil veri kaynağı olarak saha çalışmaları kapsamında anket uygulaması yapılmıştır. Söz konusu anket uygulamasında Gaziantep ili Şehitkâmil ilçesinde bulunan Av. Mahmut Düşün MTAL de eğitim gören Suriyeli sığınmacılar dikkate alınmıştır. Çalışmanın ikincil veri setini ise güncel kitap ve makaleler oluşturmuştur. Ayrıca konuya ilişkin yabancı literatürden de yararlanılmıştır. Çalışma

sonucu 3 ana başlık altında tanımlanmış ve anket yöntemiyle toplanan verilerin analizleri sonuç kısmında tartışılmıştır.

Yapılan birçok araştırma dijital dönüşümün kaçınılmaz olarak toplumların bütün kesimlerini etkileyeceğini ortaya koymaktadır. Dijital dönüşümün etkilerinin nasıl ve nereye düşeceğini tam olarak tahmin edemesek de değişimin ölçeğinin çok büyük olacağını fark edebiliriz (Siebel, 2022: 52). Dijital dönüşümün toplumumuzda derin etkilerinin olacağı bilinmektedir. Endüstri 4.0 devriminin yaşandığı bu çağda, Türkiye'nin dijital dönüşüm hedeflerine ulaşma sürecinde yaşanan göç dalgasının toplumsal ölçekte etkisinin incelendiği bu çalışmanın literatüre katkısı olacağı düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM:

TEORİK ÇERÇEVE

1.1. Dijitalleşme ve Meslek Liseleri

Endüstride yaşanan gelişmelerin tarihsel sürecine bakacak olursak 5 önemli sanayi devriminin karşımıza çıktığını görmekteyiz. Bu sürecin başlangıcı Birinci Sanayi Devrimi olarak adlandırılmaktadır. Buhar gücüyle çalışan makinelerin icat edilmesi ve makineleşme süreci, Birinci Sanayi Devriminin temel göstergeleri olarak kabul edilmektedir. Elektriğin yaygınlaşmasıyla İkinci Sanayi Devrimi öne çıkmış, bilgisayar ve bilgi teknolojisinin varlığına bağlı olarak yaşanan yeniliklerde toplumu Endüstri 3.0 çağına, yani Üçüncü Sanayi Devrimine taşımıştır. Adından çokça bahsedilen Dördüncü Sanayi Devrimi olarak adlandırılan Endüstri 4.0 devrimi ise siber-fiziksel sistemlerin ortaya çıkışı ve gerçek zamanlı teknolojilerin uygulanmasıyla anılmıştır. Bugün, Beşinci Sanayi Devrimi'nin eşliğindeyiz. Bu yeni dönem, yapay zekâ, nesnelerin interneti, biyoteknoloji ve uzay endüstrisi gibi hızlı ilerlemelerle şekillenmektedir. Beşinci Sanayi Devriminin, teknolojik, ekonomik ve toplumsal düzeyde derin etkiler yaratarak insanlığın geleceğini şekillendirecek büyük bir potansiyele sahip olacağı düşünülmektedir (Kılıç, 2023: 278).

Endüstri 4.0 devrimi, fabrikalarda insandan arındırılmış akıllı robotların çalıştığı ve enerjide verimliliğin bir örneği olarak aydınlatmanın kullanılmadığı karanlık fabrikalar olarak adlandırılan bir dönem başlatmıştır. Nesnelerin interneti olarak adlandırılan kavramla birlikte artık cihazların internet üzerinden birbiriyle iletişim kurup birbirlerinden öğrenebilecekleri yapıda bir üretim sahası oluşturacağı bilinmektedir. Bu önemli ilerlemenin toplumsal ölçekteki alt yapısını günlük hayatımızda kullandığımız araçlarla hissedebilmekteyiz. 3D yazıcıların kullanımının giderek yaygınlaşması ile robotik teknolojilerin toplumda önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Çalışılan her sektörde yapay zeka teknolojisi kullanımının artması

büyük verilerin analizini kolaylaştırmıştır. Veri transferi ve taşınması konularında artık her birey bulut bilişim teknolojisini kullanarak tüm bilgilerini istediği her yere götürebilmesi önemli bir ilerleme olarak düşünülmektedir. Ürünlerin oluşumu sırasında hataların yaşanmaması ve fazladan stoklamanın olmaması, enerjide gereğinden fazla tüketimini sonlandırması nedeniyle dijital üretim bu gelişimin en önemli noktasını oluşturacaktır (Yıldız ve Tonga, 2022: 44). Sonuç olarak sanayi alanında yaşanan bu devrim üretimde maliyeti düşürüp, seri üretim kapasitesini arttıracak ve kaliteli ürün çıktısı sağlayacaktır.

Yakın süreçte yukarıda sıralanan ilerlemeler ile birlikte Endüstri 4.0'ın toplum yaşamını önemli ölçüde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu bağlamda nesnelerin interneti, bulut teknolojisi, büyük veri analizi, 3D yazıcılar, robotlar, otonom teknolojisi, sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik uygulamaları olan Endüstri 4.0'ın temel bileşenleri toplumun günlük hayatına girmiş bulunmaktadır.

Fabrikalarda Endüstri 4.0 ile birlikte gelen yeniliklerde üretimde esnekliğin artması ile verimlilik ve hızda yükseliş; maliyet alanında düşme ve aynı zamanda rekabetin tırmandığı bir süreci yaşamaktayız. Akıllı evler, robotik teknolojileri, insan vücuduna bütünleşebilen teknolojilere erişebilmek ve yakın olabilmek için toplumumuzun içinde bulunduğu nesnelliğin derinlemesine bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Yaşanan dijital dönüşümü yakalamak için toplumsal ölçekte ulaşılabilir hedefler koyarak gerekli planlamaların yapılması ve bu planlarla birlikte araştırma geliştirme faaliyetlerinin kalıcı bir şekilde hızlanması gerekmektedir. Yaşanan bu hızlı dönüşüm sürecinde günümüz meslek liselerine dönük eğitim politikaları sürekli güncel halde değişim içindedir. Bu bakış açısı ile hazırlanan müfredat çalışmaları hızla eğitim öğretim süreçlerine entegre edilmektedir. Tez çalışmasının bu bölümünde öncelikle dijitalleşme kavramının toplumsal alandaki amacı ve önemine değinilmiştir.

Yerel anlamda yapılan dijitalleşme çalışmalarına 2. Bölümde yer alan ampirik çerçevede ayrıca değinilmiştir. Bundan sonraki alt başlıklarda yer alan dijitalleşme ve toplum başlığında, endüstri devriminin ilerleme süreci ve insanlığın bu tarihsel yolculukla birlikte hayatlarındaki değişimi incelenmiştir. Dijitalleşme ve eğitim başlığında ise endüstride yaşanan gelişmeler ile birlikte değişen iş yaşamı ve bu iş yaşamına dönük eğitim politikalarında atılan adımlar ve ulaşılmak istenen hedeflere yer verilmektedir.

1.1.1. Dijitalleşme ve Toplum

İlk insan grupları göçebe halde avcı ve toplayıcı olarak yaşamış ve tarımla ilgilenmişlerdir. Endüstride yaşanan devrimlerinde bir sonucu olarak bilişim çağına geçiş üretim ilişkilerinde çeşitli değişikliklere yol açmıştır. Üretim ilişkilerinin değişmesi dönemler açısından iktisadi karar birimlerinin de görüş ve düşüncelerinde farklılıkları ortaya çıkarmıştır. Bu etkileşimler makro ölçekte toplumlarında değişimine öncülük etmiştir (Yazıcı ve Düzkaya, 2016: 53). Günümüzde göç savaşlar, ekonomik sıkıntılar ve ekolojik değişimler nedeniyle coğrafik, toplumsal veya bireysel olarak bulunan yerden daha avantajlı bölgeye yer değiştirme hareketi olarak tanımlanmaktadır. Dijitalleşmenin artması toplumların göç etme sürecine etkisini arttırdığı düşünülmektedir. Günümüz insanları artık çok daha kolay ve hızlı bir şekilde yer değiştirmeleri çağımız teknolojilerinin iletişimde ve ulaşımında yaşadığı önemli teknolojik yenilikleri sayesinde oluşmaktadır. Castles ve Miller'a göre içinde yaşadığımız dönem çağı "Göçler Çağı" olarak adlandırılırken, Nikos Papastergoadis ise günümüzde yaşanan bu hızlı yer değiştirmeleri bir "Göç Türbülansı" olarak ifade etmektedir. Bu ifadeler kapsamında küreselleşmenin olumsuz bir yansıması olarak sığınmacı sorununun uzun yıllar toplumların gündemini işgal edeceği düşünülmektedir (Güllüpinar, 2013: 55).

İnsanlığın tarihsel yolculuğunda yaşanan teknolojik gelişmeler toplumun gelişimi ve dönüşümü açısından her zaman önemli bir yer tutmuştur. Günümüzde kültürel ve tarihsel süreçte geçilen kademeler bakımından antropologlarca homo sapien şeklinde tanımlayıp sınıflandırılan insan evriminde alet yapma yeteneği (homo faber) oldukça önemli bir yere sahiptir. Alet yapma yeteneği teknolojinin kilometre taşının başında gelmektedir. İnsanlık alet yapma yeteneği ile birlikte kendi yaşamında çok değerli değişimler doğurmuş ve yükselen bir hızla bu değişimler süreklileşmiştir. Bugün nesnelerin birbirleriyle etkileşimi ve yapay zekanın sürekli gündem yapıldığı dünyamızda kuşkusuz bilgi, en güçlü ve en etkili silah haline gelirken teknoloji de bilginin en temel enstrüman haline dönüşmüştür (Kantarcı vd. , 2012: 1145). İnsanın alet yapabilme becerisi çevresindeki olanakların farkına varmasını sağlamış ve hayata daha sıkı tutunarak hayatındaki zorluklara karşı daha güçlü kalarak üretim gücünü arttırıcı bir rol üstlenmiştir. Bu aynı zamanda hayatına da belirgin bir konfor da katmıştır.

Dönemin nesneliliği ile alakalı olarak elektrifikasyon, montaj hattı üretimi, telekomünikasyon ve bilgi teknolojileri gibi alanlar 2. Dünya Savaşı ile birlikte önemli derecede kullanılır hale gelmiş ve bilişim teknolojilerinin kullanımında sıçramalar gerçekleşmiştir. Tarihin önemli dönüm noktası olan 1900'lü yıllarda insanlık tarım toplumundan sanayi toplumuna geçmiş ve Endüstri 1.0 diye adlandırılan bir dönem başlamıştır. Bu dönemi McLuhan (2013) 1960'lı yıllarda öne sürdüğü "global köy" terimi ile açıklamaktadır. Bu terim gelecek dijital dönemin adeta bir öngörüsü olarak değerlendirilmiştir. Teknolojik gelişmelerle birlikte bireylerin iletişimi kolaylaştırıcı birçok uygulamanın gelişmesi ve toplumun bu iletişim araçlarının hemen uygulayıcısı olması dünyanın aslında küresel bir köy olarak tanımlanmasını doğrulamıştır. Yenilikler ilerleyecek ve teknolojinin insan yaşamını daha kolay hale getirebileceği değerlendirilmektedir. Özellikle üretim araçlarında yaşanan yenilikler birçok açıdan toplumların refah düzeyinin artmasına katkı sağlayacağı gibi bu araçların insanları şekillendireceği düşünülmektedir. McLuhan'ın "insan önce aletleri şekillendirir, sonrasında aletler insanı şekillendirir" ifadesinde olduğu gibi teknolojik gelişmeler, geçmişten günümüze insanın sadece iş yapma becerisini değil, hayatında durduğu noktayı ve toplumda bulunduğu karşılığı doğrudan etkilemiştir. Tarihsel olarak insanlık avcı-toplayıcılıktan tarıma geçiş ve sonrasında gelişmiş toplumlardan tarım, sanayi ve bilgiye dayalı toplum olmak üzere önemli geçişler yaşamıştır. İnsanlığın yaşadığı bu dönüşümler bugün sonu nereye gideceği belli olmayan dijital dönüşümle birlikte Dördüncü Sanayi Devrimi denilen yeni bir çağı başlatmıştır.

Yeni bir endüstriyel devrimin eşiğinde politika üreticileri hala birinci endüstri devriminin temel kavramları olan üretimde büyüme ve verimlilik gibi olgulara yoğunlaşmaktadır. Fakat bu yeni uygarlık, sadece kazanç elde etmek veya daha fazla ürün üretmek yerine, üretim ilişkilerini daha da karmaşık hale getiren ekolojik, ahlaki, politik, ırksal, cinsel ve sosyal sorunların da çözümüne katkıda bulunma sorumluluğunu üzerinde taşımaktadır (Toffler, 2008). Toffler'ın ifade ettiği gibi kendisini tamamen insandan arındırılmış bir tasarımla sunan Endüstri 4.0 devrimi dijitalleşme, otomasyon ve yapay zeka gibi teknolojik ilerlemelerle üretim araçlarında kullanılmaya başlanması ile birlikte insanların doğal yaşamında önemli bir dönüşüme imza atacağı beklenmektedir.

Günümüzde teknolojik ilerlemeye sırtını dönmenin mümkün olmadığı gerçeği ile birlikte bütün ülkeler yapay zekâ, nesnelere interneti (IoT), büyük veri

analizi, bulut bilişim gibi Endüstri 4.0'ın kapsadığı önemli konulara ciddi kaynaklar ayırmış ve toplumlarını bu alana göre eğitecek araçlar geliştirmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin dijitalleşme çalışmaları ve 2030 yılı dijitalleşme hedeflerinin gerçekleşmesine dönük değerlendirmelere katkı amaçlı yapılan bu çalışmada önemli derecede göç alan Gaziantep'te yaşayan sığınmacı genç nüfusun dijital araçları kullanma yeterlilikleri değerlendirilmiştir.

Literatürde göç olgusunun geçmişi insanlık tarihinin geçmişi ile özdeşleştirilmektedir. Dijitalleşme ile beraber toplumun eğitim süreci, değişimin başlayacağı yerde durmaktadır. Eğitim kalıcı izli bir davranış değişikliğine dayanır. Toplumda yaşanan değişimlerin eğitim yoluyla istenen kazanımlar yönünde değiştirilmesi mümkün olabilmektedir. Bunu farklı bir durumda ifade edersek eğitimde yapılacak olası bir değişim hamlesi, toplumsal ölçekteki yapıların tüm parçalarını değiştireceği gibi onu oluşturan elementlerinde sürekli olarak bu değişimin etkisinde değişecektir (Özdemir, 2011: 90). Türkiye'ye yaşanan göç olgusunu sosyolojik açıdan ele aldığımızda toplumda yaşanan negatif algıyı yenilikçi teknolojilerle birlikte düşünerek pozitif bir sürece götürmek olasıdır. Bu bağlamda sığınmacıların topluma uyumunun sağlanmasının Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine ulaşmada önemli fikirler vereceği düşünülmektedir.

1.1.2. Dijitalleşme ve Eğitim

Eğitimde teknoloji çok eski çağlara dayanmaktadır. 1900'lü yılların başlarından itibaren kullanılmaya başlanan radyo, ilk bulunduğu zamanlar için teknolojik açıdan oldukça önemli bir buluş olmuştur. 1900'lü yılların sonlarına doğru ise videonun gelişmesiyle televizyon dünyasına adım atılmış ve bu yönde yapılan buluşlar eğitim öğretim alanında izlenirlik kazandırmıştır (Curacı, 2021: 168). Bu tür teknolojik gelişmeler tarih boyunca devam etmiş ve eğitim yoluyla bir sonraki kuşaklara aktarılmıştır. Günümüz teknolojilerinin genç kuşaktaki algılayış şekilleri ise bir önceki kuşağa göre farklılık göstermiştir. Prensky (2001) bugünün gençlerini dijital dünyanın içinde gözlerini açtığını ifade ederek bu nesille dijitalleşmeden önce dünyaya gelen neslin yani bugünün dünyasına sonradan uyum sağlamak zorunda kalanlar arasındaki önemli derecede farklılıklar tespit edildiğini ileri sürer ve bu ayrımı tanımlamak için, dijital yerliler ve dijital sığınmacılar kavramlarını ifade etmiştir. 1980'li yıllarda henüz laptop, tablet ve bireysel kullanılan cep telefonlarının olmadığı

yıllarda doğanlar dijital yerliler tanımında toplarken, daha çok mekanik kültürde beslenen ve tamamen dijitalleşme öncesi doğan nesli de dijital sığınmacı tanımıyla ifade etmiştir (Adalı, 2023: 42). Bugünün dünyasında dijital sığınmacı tanımı dijitalleşen dünyaya uyum sağlamak zorunda kalan bireyler olarak tanımlayabiliriz.

2024 yılı küresel dijitalleşme istatistikleri sonuçları incelendiğinde, Türkiye ilk 6 aylık verilere göre interneti benimseme bakımından % 86.5'lik oranla dünyada 36. sırada bulunmaktadır. Bu sonuçla Türkiye ülke sıralamasında bir önceki yıla göre bir basamak yükselmiştir (Omgiletisim, 2024). Her geçen gün insan hayatındaki yeri ve önemi sürekli artan internet kullanımı ve kapsama alanı, günümüze kadar birçok evreden geçerek değişmiş ve gelişmiştir. Dijitalleşme olgusu da süreç boyunca gelişen ve sürekli olarak kendini yenileyen bir süreçtir.

Tarihsel süreçte 1990'lı yılların başında Web 1.0 dönemi yalnızca birkaç sunucudan bilginin temin edilebildiği, okunabildiği ve etkileşimin olmadığı bir dönemi kapsamaktadır (Kapan ve Üncel, 2020: 277). Latorre (2018) 1966 yılında Arpanet adıyla ortaya çıkan Web'i yaşayan bir organizmaya benzetir. Yaşanan süreçte tıpkı organizma gibi evrim geçirip internet haline gelinceye kadar sürekli değişim ve etkileşim halinin devam ettiğini ifade eder. Süreç boyunca ilerlemeye bakacak olursak, Web 1.0 teknolojisi sadece bilgi gösterip etkileşime izin vermezken, Web 2.0 teknolojisinde etkileşime imkân tanınmıştır. Ayrıca Web 2.0 teknolojisi sanal ortamdaki birçok işi kolaylaştırmıştır. Bugünlere geldiğimizde artık giyilebilir teknolojiler, birbirinden çeşitli akıllı cihazlar, akıllı evler, akıllı arabalar ve daha birçok yeni teknolojiler bugünün kullanımı için örnek verilebilmektedir.

Dijital eğitim, dijitalleşmenin yaşama en çok temas eden ve en çok etkilerinin hissedildiği bir sektör olduğu söylenmektedir. Dijital çağın en büyük devrimlerinden biri kuşkusuz eğitimde dijital devrimdir. Bu büyük hareket, bugünden daha çok geleceği şekillendirecek ve insanoğlunun yazgısını değiştirecek kritik bir değer taşımaktadır (Parlak, 2017: 1743). Bu nedenle bugünün dünyasına uyum sağlamak isteyen ülkeler teknolojik açıdan yaşanan gelişmeleri kendi eğitim öğretim süreçlerine uygulamak açısından projeler ile çalışmalar geliştirmişlerdir.

Eğitim, bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayarak, yeni kuşakların kişiliklerinin geliştirmesini, toplumda bir yer edinmelerini hedefler. Dijital dönüşüm konusuna yeteri kadar gündemlerine almayan toplumlar 2020 yılının başlarında tüm dünyayı etkisine alan ve sarsan Covid-19 salgınında uzaktan eğitime geçemeyerek

eğitimin genel amaçlarını yerine getirmemiştir. Salgın insanların çalışma ve eğitim ortamlarında dezavantajlı bir konum doğurmuştur. Okula ve iş yerlerine gidebilmenin mümkün olmadığı zamanlarda önemli derecede yapmak zorunda kaldıkları faaliyetlerde aksama olmaması ve süreklilik yaşanmasında ciddi problemler ile karşılaşmışlardır (Alptekin, 2020: 139). Dijital dönüşümün getirdiği yenilikler sayesinde bugün pek çok kurum dijitalleşmenin yaydığı düşünceler ve üretkenlikler nedeniyle Covid-19 salgını ile kapanmak zorunda kalınan bir dönemde hızlı bir çözüm yolu sunabilmiştir.

Günümüzde yaşanan değişimlere bağlı olarak iş yaşamının beklentileri farklılaşmış ve değişen roller ile birlikte iş dünyasında yeni kurallar meydana gelmiştir. Bu kurallar değişen iş modelleri oluşturmakta ve çalışma şekilleri ortaya çıkarmaktadır. Modern düzeyde üretilen bilgi teknolojisi kullanımı örgütsel bir kültür yaratmak adına davranış şekillerinde uyarlamalar ve önemli değişiklikler içermektedir (Kanat ve Ayyıldız, 2022: 189). Teknolojik her aracın alt yapısında bilgisayar teknolojisi ve internet bulunmaktadır. Değişmekte olan çağımızın şartları doğrultusunda teknolojiler yenilenmekte ve gelişmektedir. Bu bağlamda, eğitimcilerin dijital materyalleri etkin bir şekilde kullanabilmeleri, çağdaş eğitim sisteminin temel taşlarından biridir. Eğitimcilerin, dijital araçları pedagojik amaçlarla nasıl kullanacaklarına yönelik yetkinlikler geliştirmesi gerekmektedir.

Dijital araçların kullanımı konusunda MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) tarafından yapılan çalışmalarda derslerde öğrencilerin birer dijital okuryazar olmalarına dönük önerileri bulunmaktadır. Öğrencilerin tarih dersini değişik kaynakları ile anlamaları için öğretme ve öğrenme sürecinde görsel ve dijital formatlarda hazırlanmış yazılı kaynaklardan ve farklı formatlarda ve türde oluşturulan öğretim materyallerine yer verilmelidir, bu şekilde ancak öğrencilerde dijital okuryazarlık becerilerinin gelişimi sağlanmış olacaktır (MEB, 2024a: 7). Bu amaçla hazırlanan dijital ortamlardan, EBA (Eğitim Bilişim Ağı) MEB tarafından hazırlanmış sosyal eğitim platformudur. EBA öğrencilerin her ders için simülasyonlar, sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik uygulamaları ile algılarını ve duyu organlarını daha iyi kullanma fırsatı verirken dersi daha iyi anlaması için keyifli bir hale getirmektedir. Uygulamalı eğitimlerin çok olduğu mesleklerde bu programlar hem maliyetten, mekan sorununu ve olası yaralanmaları ortadan kaldırmaktadır. Eğitimde dijitalleşme

öğrenci, öğretmen ve veli döngüsünde konumlanan tüm paydaşların yararlanacağı uygun ortamlar sağlamaktadır.

Dijital çağda tüm eğitim camiasının gerekli becerileri elde edecek yeterlilikte olmaları önem arz etmektedir. Bu amaçla Türkiye'nin dijitalleşme sürecinde attığı adımlar önemli bir noktadadır.

1.1.3. Türkiye'nin Dijitalleşme Süreci

Türkiye dijitalleşme süreci 1990'lı yıllarda başlamış ve 2000'li yıllardan itibaren ise hız kazandığı bir evreye girmiştir. 2000'li yılların başında, Türkiye'de bilgi teknolojileri sektörü gelişmeye başlamış ve dijitalleşme çalışmaları artmıştır. 2000'lerin ortalarında, Türkiye'de internet kullanımı hızla artmıştır ve internetin hemen hemen her alanda kullanılmaya başlandığı bir dönem başlamıştır. Bununla birlikte, dijitalleşme konusunda birçok sorunla karşı karşıya olan Türkiye, AB ülkeleriyle kıyaslandığında ise hala dezavantajlı konumdadır. Bu bağlamda Türkiye'nin makroekonomik göstergeleri dikkate alındığında, yüksek katma değerli ürün üretmemesi, ekonomideki büyüme kalemlerinde tüketimin fazlasıyla yer kaplaması gibi birçok sorunlar ön plana çıkmaktadır (HBR Türkiye, 2016).

Türkiye'nin Dijital Dönüşüm Endeksi (DDE) işletmelerin dijital dönüşüm süreçlerindeki ilerlemelerini ölçen kapsamlı bir metrik olarak tanımlanmaktadır. 2019-2021 yılları için beş üzerinden sırasıyla 2,94, 3,06, 3,21 olarak hesaplanmıştır. 2019'dan 2021'e kadar sürekli artış gösteren DDE endeksi, 2022 yılında düşüş göstermiş ve 3,12 olarak hesaplanmıştır. Bu düşüş endeks değerinde % 2,8'lik bir düşüşe tekabül etmektedir. Genel endeks değerini oluşturan 64 alt göstergenin 35'i 2022 yılında gerilemiştir Aynı dönemde değişmeyen altı gösterge bulunurken, 23 göstergenin endeks değeri artmıştır (Gürel, Kılıçaslan ve İzmen, 2022: 10). Türkiye'nin Dijital Dönüşüm Endeksi 2023 Raporu'na baktığımızda ise Türkiye dijitalleşme performansı açısından geçtiğimiz yıla göre herhangi bir gerileme ya da artış göstermemiş ve endeks 5 üzerinden 3,09 olarak hesaplanmıştır (Fortune Türkiye, 2024). Türkiye'nin Dijital Dönüşüm Endeksi'nin beş yıllık performansı değerlendirildiğinde Türkiye'nin dijitalleşmesinin ekonominin genel gidişatıyla ve eğitim ile hukuk sistemi gibi kurumsal yapılarla yakından ilişkili olduğunu görmekteyiz. Ekonomik sıkıntılar dijitalleşme sürecinin aksamasına neden olabilmektedir. Ekonomik istikrarın yanı sıra eğitim sistemini dijital araçlar ile

geliştirmek ve Türkiye'nin nitelikli işgücünü arttırmak için gerçekleştireceği adımlar da dijitalleşme sürecini etkilediği anlaşılmaktadır.

Avrupa Komisyonu tarafından 2021 yılında yapılan bir araştırmaya göre, 16-74 yaş arası Avrupa vatandaşlarının % 90'ı en az bir kez internete erişmektedir ve % 75'i haftada en az bir kez İnternet kullanmaktadır. Aynı araştırmaya göre, Avrupa'da dijital cihazların kullanım oranları da oldukça yüksektir. % 85'i en az bir adet cep telefonuna sahipken, % 57'si bilgisayar veya dizüstü bilgisayar kullanmaktadır. Akıllı telefonların kullanım oranı ise % 79 seviyesindedir (EU, 2022). Avrupa da ilköğretim seviyesinde bulunan eğitim kurumlarının büyük çoğunluğunda öğrencilere dijital yeterlilik kazandırma eğitimde çapraz müfredat teması olarak işlenmektedir. Bu kazanım AB'de 11 ülkede zorunlu ders olarak müfredatta işlenmektedir ve 10 ülkede ise başka zorunlu derslerin içeriğine bütünleştirilerek verilmektedir (EC, 2019: 9).

Türkiye açısından konuyu ele aldığımızda hane halkı bilişim teknolojileri kullanım oranını artmış olduğunu görülmektedir. TÜİK'in her yıl yaptığı araştırmada 2023 yılında evden internet erişim imkanı olan hanelerin oranı bir önceki yıla göre 1,4 puan artarak %95,5 olmuştur (TÜİK, 2023).

Vodafone Türkiye'nin hazırladığı "Dijital Türkiye 2030 Raporu" adlı çalışmaya göre ise, Türkiye'de bireylerin % 30'u en az temel düzeyde dijital beceriye sahipken AB ülkelerinde bu oran %54 düzeyindedir. Öte yandan, Avrupa Birliği'nin resmi hedefi 2030'da bu oranı % 80'e çıkarmaktır. Türkiye 2016-2021 dönemindeki artışını önümüzdeki dönemde sürdürse dahi 2030'da ancak % 56 seviyesine ulaşabilecektir (Vodafone, 2023). Dijital 2024 Global Raporuna göre interneti kullanılarak geçirilen süre incelendiğinde Türkiye 6 saat 57 dakikayla Dünya'da 20. sırada yer almaktadır. Bu rakam Dünya ortalamasının 17 dakika üzerindedir. Yine aynı araştırmaya göre, sosyal medya kullanıcılarının günlük sosyal medyayı kullanma süreleri ortalama 2 saat 23 dakika olarak tespit edilmiştir. Türkiye'de ise bu süre 2 saat 44 dakikadır. Bu süre ile Türkiye Dünyada 14. Sırada yer almaktadır (Omgiletisim, 2024).

2030 yılı Avrupa Birliğinin dijitalleşme hedefi olan % 80 düzeylerine Türkiye'nin de erişebilmesi için her yıl için 3.7 milyon kişinin en basit dijital becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin eğitim politikalarında bu konu gündem edilmekte ve dijital araçların doğru bir zeminde kullanımına dönük eğitim planları hazırlanmaktadır. İnsanların yaşamlarına giren akıllı telefon, tablet ve laptop

gibi teknolojik araçlara erişimin kolaylaştırılması ve bu kapsamda insanlara dijital becerilerin doğru bir şekilde kazandırma hedefi ilk anlamda atılacak adımlar açısından kritik öneme sahiptir (PAL 2023: 4).

Türkiye'nin AB'nin belirlediği dijitalleşme hedeflerine dönük yaklaşımı sürekli olarak tartışılan bir konudur. Türkiye, 2018 yılında dijital dönüşüm stratejisi belirlemiş ve bu strateji ile dijital dönüşüm alanında yapısal reformlar yapmaya başlamıştır. BSTB (T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) tarafından yayınlanmış olan “Dijital Türkiye Yol Haritası” adlı raporda hedefler 6 başlık altında belirlenmiştir. Bunlar (BSTB, 2018):

- İnsan alanında, eğitim altyapısının geliştirilmesi ve nitelikli işgücünün yetiştirilmesi,
- Teknoloji başlığında yenilik kapasitesinin geliştirilmesi,
- Altyapı başlığında veri iletişim altyapısının güçlendirilmesi,
- Tedarikçiler başlığında-ulusal teknoloji tedarikçilerinin desteklenmesi,
- Kullanıcılar başlığında dijital dönüşümünün desteklenmesi,
- Yönetişim başlığında ise kurumsal yönetişimin güçlendirilmesidir.

Türkiye'nin yukarıda sıralanan dijitalleşme hedefleri, AB'nin hedefleriyle uyumlu olmakla birlikte, AB'nin daha önce belirlediği hedeflere göre yöntem açısından bir takım farklılıklar arz etmektedir.

Türkiye'nin AB ile uyumlu bir dijitalleşme politikası izleme çabaları, ülkenin AB'ye tam üyelik sürecinde de önemli bir rol oynamaktadır. Bu süreçte, AB'nin belirlediği dijitalleşme standartlarına uyum sağlamak ve uygun düzenlemeleri yapmak, üyelik sürecinde Türkiye için kritik bir önem taşımaktadır. Türkiye, dijitalleşme konusunda önemli hedefler belirlemiştir. Bu hedefler, dijital altyapının iyileştirilmesi, dijital becerilerin artırılması, dijital ekonominin geliştirilmesi ve dijital kamu hizmetlerinin sunulması gibi konuları kapsamaktadır. Bu hedefler, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişimine katkı sağlamayı hedeflemektedir. Bu hedeflerin başarılması için, Türkiye'deki tüm bireylerin dijital araçları kullanma becerilerinin artırılması önemlidir.

Dijital Türkiye 2023 Stratejisi'nin ilk yılı olan 2021 yılında, ülkenin dijitalleşme performansı çeşitli alanlarda değerlendirilmiştir. 2021 yılı verilerine göre, Türkiye dijitalleşme konusunda belirli bir ilerleme kaydetmiştir. Örneğin, internet

kullanım oranı % 87,1, e-devlet kullanım oranı ise % 73,9 seviyesine, internet üzerinden mal veya hizmet satın alma ya da sipariş verme oranı % 49,5 ulaşmıştır. (TÜİK, 2023). Ayrıca, kamu kurumlarında dijitalleşme hızla ilerlemekte ve vatandaşların hizmetlere elektronik ortamda erişimleri kolaylaşmaktadır. Dijital Türkiye 2030 Raporu adlı çalışmada belirtildiği gibi dijital beceriye sahip nüfus oranını AB'nin % 80 hedefine ulaştırabilmek için önceliklerden biri de toplumun farklı kesimleri arasındaki uçurumu azaltmak ve dezavantajlı grupları desteklemek olmalıdır. Bulgular en yüksek gelir grubundaki hanelerin % 72'sinde en az bir kişi temel veya üstü düzeyde dijital beceriye sahipken, en düşük gelir grubunda bu oran % 19'a kadar gerilediğini göstermektedir. İkinci dezavantajlı grup ise Doğu Anadolu, Doğu Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ikamet eden bireylerdir. Bu bölgelerde, dijital beceriye sahiplik oranı Türkiye ortalamasının çok altındadır. Üçüncü grup kadınlardır; erkeklerde % 34 olan en az temel düzeyde beceriye sahiplik oranı kadınlarda % 26'dır (Vodafone, 2023). Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunan Gaziantep ili bu veriye göre dezavantajlı bir görünüm vermektedir. Bu bölgede görülen bu düşük oran dijital beceriler ve dijital teknolojilere erişimde eşitsizliklerin olabileceğini göstermiştir. Bu ve benzeri sorunlar, Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine ulaşmasında gecikmelere neden olabilmektedir. Türkiye'nin dijitalleşme hedefleri doğrultusunda ilerlemesi için önemli adımlar atılmakta ve çalışmalar sürdürüldüğü bilinen bir gerçektir. Ancak, bu alanda daha fazla yatırım ve çalışma gerektiği de açıktır. Endüstri 4.0 devrimini yakalamak ve Türkiye'de bu konu çerçevesinde atılımlar yapmak için tüm bu dezavantajlı gibi görünen noktalara dönük hamleler yapıldığı düşünülmektedir. Bu nedenle, hem bireysel hem de toplumsal olarak dijital dünyada güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmemiz bu şekilde sağlanacaktır.

Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerinde yer alan kamu hizmetlerinin dijitalleştirilmesi ile küçük ve orta ölçekli işletmelerin dijitalleşmeye kaynak ayırma ve yatırım yapma konuları, AB'nin de öncelikli hedefleri arasındadır. Dolayısıyla bu çalışmanın Gaziantep'te eğitim gören sığınmacı öğrenciler örneğinden hareketle Türkiye'nin dijitalleşme yolunda ilerlemesine katkı sağlaması beklenmektedir.

1.2. Eğitimde Dijitalleşmeye Örnek Teşkil Edebilecek Öneriler

Dünyada dijital dönüşüm büyük bir hızla gerçekleşirken eğitim-öğretim ortamlarının da bu dönüşüme uygun hale getirilmesi çağın gereklerine uygun

dönüşümün yaşanması gerektiği düşünülmektedir. Dijital dönüşüm yaşantımızın her anında fark edilebilir bir etki doğurmuştur. Bu etki sonucunda eğitim ve öğretim sürecinin tekrar sorgulanması ve bu alanda yapılacak olan değişim ihtiyacının farkına varılmasını sağlamıştır. Bu bağlamda öğrenmede yaşanan sorunların çözüm kaynağı olarak dijitalleşme olanakları gösterilebilir. Dijital araçlar ile kullanılan öğretim yöntemlerinde bireylerin ve öğretmenlerin görev ve sorumluluklarındaki dönüşüm kaçınılmaz olacaktır. Bu dönüşümün yaşanmasında eğitimde teknolojik yeniliklerin alana katkısının olacağı düşünülmektedir. Bu bölümde tavsiye niteliğinde olması açısından, tarih dersinin lise müfredatına denk gelen konularının işlenmesinde dijital araçların kullanımına örnek verilecektir.

Okullarda verilen tarih eğitimi ile ulaşılmak istenen hedeflere bakıldığında modern dünyadaki gelişmelere sırtımızı dönerek değil çağın gereklerine ayak uydurarak toplumsal bilincin öngördüğü şekilde derslerin biçimlendirilmesi gerektiği açıktır. Günümüz sinemasında kullanılmaya başlanan izleyicilerinin de içinde aktif rol oynadığı filmler yapıldığı bilinmektedir. Bir başka alan ise oyun konsolları ile kullanıcının birebir içinde yer aldığı platformlar çok ilerlemiş durumdadır. Tarih derslerinde anlatılacak olan konuyu bu örneklerde olduğu gibi interaktif bir zeminde ele alarak konuları ve kazanımları bire bir yaşaması planlanabilir. Yapılan araştırmalar öğretim metotlarının yüzyıllar boyunca önemli bir değişimden geçmediğine işaret etmektedir. Sınıf ortamlarının ve ona bağlı olarak kullanılan materyallerin aynı boyutta kaldığı, eğitim öğretim mekanlarının, belirlenmiş belirli zaman aralıklarında öğretilen derslerde, öğretene-öğrenen ilişkisinde incelendiğinde hep öğretene merkezli yaklaşıma göre şekillendiğini resmeder boyuttadır. Teknolojideki önemli değişimler sonuç olarak eğitim öğretim ortamlarını da tehdit edecek boyutlara gelmiştir (Taşkıran, 2017: 98). Sosyal bilimler arasında tarih dersi, toplumların nereden geldiklerini ve nereye gitmekte olduklarını açıklamak gibi son derece hayati bir bilgi birikimi sunarken, diğer yandan da ona yolunu sağlıklı bir şekilde çizebileceği bir bilinç kazandırır (Yıldız, 2003: 159). Bu bilinci kazandırma noktasında tarih dersi okul programlarının ve kültür, sanat dallarında önemli inceleme konuları arasında yer alır. Tarih konusu gereği kaynağını geçmişten alan bir derstir. Bu yönüyle bakıldığında her ne kadar çevremizde geçmişten bu güne kalan pek çok tarihsel kalıntı ve materyal bulunsa da tarih dersi içeriği itibariyle geçmişe dayalı, sözel ifadeler içeren, soyut, bir ders olarak tanımlanabilir (Demircioğlu ve Turan, 2012: 5). Eğitsel videoların son yıllarda yüz

yüze veya uzaktan eğitim ortamlarında kullanımları oldukça artmıştır. Yapılan birçok çalışma sonucu eğitsel videolar ile aktarılması gereken konunun öğrenilmesinde etkili olduğu görülmüştür (Lovell ve Vignare, 2009: 56).

Tarih dersini sıkıcı olmaktan çıkartmak dijitalleşme ile mümkün hale gelebilir, dijitalleşme ile önemli verilere ulaşmak konuyu öğrenme açısından ciddi bir zamanda kazandıracaktır. Bu alan içerisine giren önemli bir başlık ise eğitsel videolar olacaktır. Eğitsel videolar, yapay zekanın da desteklediği interaktif bir zeminde ele alındığında her öğrenci kendi hızında ilerleyebilecek olması o öğrencinin anlamaya çalıştığı konuya daha iyi odaklanmasını sağlayacaktır. Bir konuyu öğrenmenin zorlaştırıcı yanlarının bu sayede en aza ineceğinin düşünüldüğü bu sistemde anlatılmak istenen içerik ve oluşturulmak istenen kazanımın elde edilmesini destekleyeceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın alt başlıklarında tarih dersinin öğretiminde dijital araçlarla nasıl ele alınabileceği ile ilgili araçlara yer verilmiştir.

1.2.1. İnteraktif Video

Tarih dersinin en temel amacı geçmişte yaşanan olguları doğru bir şekilde aktarmaktır. Bilgiyi aktarma aşamasında interaktif videoların kullanımı, Tarih dersini geleneksel tek yönlü anlatımdan çıkaran ve öğrenmeyi arttırıcı bir işlevi olacaktır. Sürekli etkileşim halinde olmak çift taraflı iletişimi ifade eden bir kavramdır. Tarih öğretimi yapanlar arasında, öğretmen ve öğrenci arasına ya da öğrenciler arasında çok yönlü olabilmektedir. Bu nedenden dolayı internet ortamı yeni bir tartışma başlığı açarak iletişim yollarının geçmişi konusunda literatür taraması yapmamızı sağlayarak çift taraflı iletişimin kapısını açabilmektedir. Tüketen ve üreten gibi karşılıklı iletişim halinde olan grupların gerçekleştirdiği tek yönlü iletişimi çift yönlü iletişime haline getirebilmektedir. İletişim bu hale gelmesi ciddi anlamda üst seviyedeki tarih öğretimi yapanların daha çok kullanacağı bir alan haline gelmekte ve toplumsal ölçekte temaslarını arttırmaktadır (Acun, 2020: 80).

Televizyon, sinema ve internet gibi araçları görsel medya araçları olarak tanımlayabiliriz. Bu görsel medya araçlarından televizyon önemli bir yer sahip olup insanların bilgiye bir şekilde ulaşmasına ve güvenle yaklaşmasına imkan sağlayan medya aracı olmuştur. Bu bağlamda televizyon % 83 oranında görme, % 11 oranında işitme duyusuna seslenirken, bir diğer görsel medya aracı olan sinema ise tek yönlü

bir iletişim kuran bir araç olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde bilgisayarların kitleler arasında önemli bir iletişim aracı olarak kullanılmaya başlanması internetin kişiler nezdinde yaygınlık kazanması ile ortaya çıkmıştır (Kanbur, 2020: 97).

Tarih dersinin kendine özgü araştırma yöntemleri vardır. Bu yöntemleri kullanarak interaktif videolar yapılmak istenirse, bilgiler öğretilecek alan doğrultusunda bir akış diyagramı çerçevesinde hazırlanmakta ve kullanıcının sürece dahil olmasını kolaylaştıracak her türlü seçeneği aktif hale getirmek mümkün olabilmektedir. Oluşturulan bilgi parçaları bu kavramda tutarlı bir hikayeye çevrildiğinde öğrencilerin öğrenecekleri bilgi ile bağ kurup öğrenme hızında önemli bir artış yaşanabilmektedir.

Tarih dersinde etkinliğin artırılması için genellikle hikaye anlatımı yöntemi tercih edilmektedir. Bu yöntemde, kullanıcının sürece dâhil olmasıyla birlikte yanlış sonuçlar ortaya çıkmakla birlikte öğrencinin süre boyunca almış olduğu kararlar süreç içerisinde değerlendirilebilmektedir. Bu sayede yöntemin geçerliliği ve güvenilirliği artmaktadır.

İnteraktif sözcüğü iletişim terimi olarak adlandırılmaktadır, aynı zamanda etkileşimlere dayalı iletişim anlamı taşımaktadır. Günümüzde internet platformları tek yönlü boyuttan etkileşimli yani interaktif boyuta geçmeye başlamıştır (IENSTITU, 2020). İnteraktif videolar ise öğrencilere içerikle etkileşime girme ve öğrenme deneyimini kişiselleştirme fırsatı sunacaktır. Öğrenciye sorular sorarak ilerlemek, öğrencinin içeriğe daha derinlemesine odaklanmasını ve konuya aktif olarak katılımını teşvik edecektir. Tüm bu süreçte sistemin kontrol noktasında öğretmenler yer alacağından sistem analizi ile genel sisteme geri bildirim yapılmasını da içeren bir sistemde modülün kendini tekrardan düzenleyebilmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

İnteraktif videolar ile bu süreçte izleyicinin ilerlemesini takip edebileceği gibi başarı durumuna göre kişiye özel önerilerde bulunabilir. Bu sayede farklı öğrenme hızlarına göre süreç ilerler ve bireysel geri bildirim verilebilir. Öğrencinin film izlerken filmin kritik noktalarında aldığı kararlar her bölüm sonunda değerlendirilecek ve öğrenciye bir “not” verilecektir. Böylece anlık geri bildirim alan öğrenci kararlarının doğruluğunu ve yanlışlığına dönük bir uyarı alabilecektir. İnteraktif videolarla öğrencinin gelişiminin hızlanacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte interaktif filmler günümüzde eğlenceli olmasından dolayı ilgi ile karşılandığı

düşünülmektedir. Bu çerçevede ele alına eğitim öğretim süreci hem yoğun ilgi görebilir hem de bağımsız ve eleştirel düşünme becerilerini arttırabilir. Bu sayede öğrenciler sadece olguya değil hikâyedeki kahramana yoğunlaşacak, aynı anda farklı nesnelere görsel bir şekilde algılayarak el ve göz koordinasyonunu geliştirmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2.2. Veri Görselleştirilmesi

Veri görselleştirilmesi ile soyut ve karmaşık içerik barındıran bilgiler uygun yöntemlerle somutlaştırılır. Bu sayede eğitim süreçlerinde verilerin değerlendirilmesini kolaylaştırılacağı düşünülmektedir.

Görselleştirme, fiziksel olarak tanımlanamayacak olan soyut verileri grafiksel olarak gösterme süreci olarak tanımlanmaktadır. Dağılım (scatter) grafikleri, doğrusal (linear) grafikler, çubuk (bar) grafikler ve pasta (pie) grafikler gibi veri görselleştirme araçları ile aynı verileri temsil etmenin çok farklı yolları vardır. Ayrıca, aynı temsil tipini kullanan aynı veriler, şekle bakımlara bağlı olarak çok farklı algılanabilmektedir. Görselleştirme asıl olarak insanlar ve veriler arasında grafiksel bir ara yüz sağlamaktadır (Eken, 2020: 263). Veri görselleştirilmesi ise anlatımı zor olan soyut içerik barındıran bilgileri analiz ederek bu sonuçları tablolar ve resimler yardımıyla uygun diyagramlar halinde grafikler oluşturup, sunulması olarak adlandırılmaktadır.

Verilerin görselleştirilmesindeki genel amaç belirli bir konunun istatistiksel bazda değişken bilgilerinin klasik formatta sunulmasının yol açacağı düşünülen karmaşık verileri daha kolay algılanabilecek ara yüzeyler oluşturmak ve bilgilerin daha rahat ve anlaşılır halde sunulmasına olanak vermektir. İnsan algılama sistemi sadece 3 boyut ile sınırlıdır. 3 boyutlu düzlemin arttığı ortamlarda algılama sınırı aşmaktadır. Veri görselleştirme teknikleri kullanılarak 3 boyutlu verilerden daha yüksekte olan veri kaynakları 2 veya 3 boyuta indirgenir ve görselleştirme tekniği kullanılır (Bilgin ve Çamurcu, 2008: 108).

Veri görselleştirilmesinin izlenen interaktif video sonunda öğretmenler tarafından uygulanacak test sonuçlarını görüntülemek için kullanabiliriz. Bunun nedeni, karmaşık tarihi olayların anlatımındaki çıktı algoritmalarının görselleştirmelerinin genellikle sayısal çıktılardan daha kolay yorumlanacak olmasıdır. Veri görselleştirme bu kullanımda interaktif video analitiğin sonuç sunumunda yer alabilir.

1.2.3. İnfografikler

Tarih boyunca insanlar kendi düşüncelerini başkalarıyla paylaşmak ve diğerlerinin düşüncelerini etkilemek için bilgiyi tasarlama ve aktarma üzerine çaba harcamışlardır. Çağların değişimine paralel olarak toplumsal anlamın değiş tokuşlarına nüfuz eden iletişim altyapısındaki dönüşüm hesaba katıldığında, iletişim pratiklerinin dijitalleşmeden ayrı tutulması mümkün değildir. Dijitalin esnek ve kodlu yapısı, iletişimin kaynak, hedef, mesaj, kanal, kod ve kodlama, geribildirim (dönüt) ve gürültü gibi unsurlarının ve süreçlerinin yeniden düzenlenmesine neden olmuştur (Elitaş, 2021: 3). Bu düzenlemede iletişimde infografikler önemli bir yer tutmaktadır.

İnfografiklerin, çok sayıda veriyi daha hızlı ve etkili bir biçimde kişiye sunduğu bilinmektedir. Bununla birlikte ihtiyaç duyulan bilgi uzun bir metni okuyarak değil, tüm bilgileri sunan bir infografik ile daha hızlı bir şekilde anlaşılabilir. İnteraktif video ile tarih öğretiminde kullanılan infografikler sayesinde; örneğin, bir savaşın kayıpları veya nüfus istatistikleri kolaylıkla gösterilebilmektedir.

İnfografikleri farklı şekillerde hazırlamak mümkündür. Barındırdıkları çoklu ortam bileşenlerine göre etkileşimli ve etkileşimsiz olarak sınıflandırılabilir. İnfografikler etkileşimli ve etkileşimsiz olarak tanımlanmaktadır. Etkileşimsiz infografikler sabit metin ve görsel bileşenleri barındırmaktadır. Bu tarz hazırlanmış infografiklerde bilgi sunulan içerikle sınırlıdır. Ayrıca bu tarz infografiklerin basılı olarak kullanılması da mümkündür. Etkileşimli infografikler ise etkileşimsiz infografiklerin özelliklerinin üzerine farklı ortamlardaki bilgi kaynaklarının kullanılmasına imkân tanımaktadır. Örneğin içerikle alakalı bir video, ses veya animasyon bu tarz infografiklerde kullanılır (Yıldırım vd. 2014: 249). Etkileşimli infografikler, kullanıcıların bilgiye aktif bir şekilde erişmesini sağlar. Kullanıcı, grafikte etkileşim kurarak detaylara ulaşabilir veya içeriği kendi tercihlerine göre özelleştirebilir. Değişen medya ortamlarında haberler ile toplumsal anlamda önemli olan veriler, alıcılar ile iletişime girebileceği bir ortamda tasarlanmaktadır. Büyük verilerin içinden bilginin seçimi ve analizi infografik habercilikte büyük önem taşımakta, bu verileri anlamlı yorumlar ile haberleştirebilmek yetkin bir gazetecilik mesleği becerisi gerektirmektedir (Erdal, 2021: 144). İnfografikler anlaşılması zor, büyük ve karışık bilgileri sadeleştirir ve alıcının anlayacağı bir formata dönüştürmektedir. Böylece aktarılacak olan bilgilerin kolayca aktarımı sağlanmaktadır.

Yine örneklendirmek gerekirse, tarihsel ölçekte önemli bir devrimin sebepleri, sonuçları ve etkilerini gösteren bir infografik anlatım sürecinde kullanılabilir. Görsel açıdan önemli sonuçlar elde edileceği düşünülen infografikler ile iki veya daha fazla tarihî dönemi, olayı veya figürü karşılaştırmak için de kullanılabiliriz. Bu şekilde öğrenciler farklı zaman dilimlerini veya kişiler arasındaki farklılıkları daha kolay şekilde izleyebilmektedir.

1.2.4. İnteraktif Tasarımlar ve Sunumlar

İnteraktif grafikler asıl olarak insanlar ve veriler arasında grafiksel bir ara yüz sağlamaktadır. 20 yy'ın son çeyreğiyle birlikte elektronik ortamlarda interaktif tasarımlar ortaya çıkmıştır. Ama bu yüzyıla gelinceye kadar birçok ortamda interaktif tasarım deneyimleri söz konusu olmuştur. İnteraktif tasarım kullanıcının müdahalesiyle hedeflenen bilgiye erişme ya da hedeflenen mekanizmayı harekete geçirmeyi sağlayan aracın tasarımı olarak adlandırılacak olursak eğer geçmişte birçok örneğini görmemiz mümkündür (Özcan, 2008: 4).

İnteraktif tasarımları oluşturduğumuz videolarla öğretmeye çalışılan tarihi bir olayın bu haliyle interaktif sunumlara taşınmasına örnek vermek gerekirse; bir savaşın veya tarihi bir olayın istatistiğini interaktif grafiklerle göstermek mümkündür. Tarihsel bir olayı izleyiciden doğru bir şekilde grafiğe dönüştürmesini istemek ve bu çıktıya uygun sunum yapmak öğrencinin konuyu daha iyi kavramasına yardımcı olacaktır.

Dünyadaki veri boyutunun, çeşitliliğinin ve üretilme hızının artması, büyük veri kavramının ve teknolojilerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda sosyal medya, pazarlama, sağlık hizmetleri, bankacılık, sigortacılık ve kamu hizmetleri gibi birçok alanda büyük veri analitiğinin faydaları algılanmaya başlanmıştır (Aktan, 2018: 17). Tek başına herhangi bir anlam ifade etmeyen bir kavram olan verinin, farklı bileşenlerin bir araya gelmesi ile mümkün hale geldiği görülmektedir. Öğrenciler açısından interaktif bir zeminde öğretilen tarih dersinin tüm verileri süreç içerisinde işlenerek yorumlanması ve geri dönütlerin depolanarak araştırılma aşamasının çok önemli olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle tarihi olayları istatistik ve interaktif tasarımlarla sunmak eğitimi sadece bilgilendirme sürecinden çıkarıp, anlamaya ve uygulamaya yönelik bir sürece dönüştürür. İnteraktif grafikler veya sunumlarla öğrenciler tarihi olayları daha derinlemesine anlar ve konuyu öğrenmelerini kalıcı hale getirebilir.

1.2.5. Simülasyon, Sanal Gerçeklik ve Arttırılmış Gerçeklik Uygulamaları

Simülasyon, herhangi bir konunun anlatımında anlatılan konunun benzeri anlamında kullanılan bir sözcüktür. Bu noktada eğitim açısından bakıldığında öne çıkan önemli bir teknolojik alan sanal gerçeklik SG (sanal gerçeklik) ve AG (arttırılmış gerçeklik) kavramlarıdır.

SG kavramında en sık karşılaşılan iki terim sanal çevre ve sanal dünya terimleridir. Guttentag (2010) sanal gerçeklik deneyimini kullanıcıların sanal çevreye dalışı olarak tanımlarken aynı terim Singh ve Lee'nin (2009) turizm eğitimi alanında gerçekleştirdiği çalışmasında da kullanılmıştır. Sanal dünya ise bireylerin avatarlar (kişilerin 3 boyutlu kişisel sembolleri) aracılığıyla kendilerini yansıtabildikleri, 7/24 erişime açık olan, gerçek zamanlı olarak oyun oynayabildikleri ve etkileşime girebildikleri çevrim içi ortamlar olarak tanımlanmaktadır (Timur ve Köz, 2022: 235). Gerçek dünyadaki nesne ve mekânların, bilgisayar sistemlerinde üretilmiş sanal öğeler aracılığıyla zenginleştirilmesiyle elde edilen AG, eğitimden, tıpa; oyun sektöründen, askeri uygulamalara kadar çok çeşitli alanlarda uygulama alanı bulan ve son yıllarda oldukça ilgi gören bir alandır (Altınpulluk ve Kesim,2015: 124). Sanal gerçeklik ile arttırılmış gerçeklik birbirinden farklıdır. AG temelde gerçek dünya ile bilgisayar grafiklerinin harmanlanması ile oluşturulmaktadır (Soysal, 2023: 176). Teknolojik açıdan bu tür ilerlemelerin tarih öğretimine uyarlanması kuşkusuz çok zor olmayacaktır fakat interaktif videolarla birlikte kullanıldığında daha hızlı sonuçlar almamız mümkün hale geleceği düşünülmektedir.

Bunun dışında interaktif videolarda 360 derece fotoğraf ve videolar kullanarak sanal turlar oluşturula bilinir. Tarih dersinde anlatılacak olan her konuyu interaktif videolarla ve beraberinde kullanılan SG veya AG uygulamaları ile bağlantı sistemleri kullanan öğrenciler, içinde buldukları yapay dünyada aynı gerçek dünyada olduğu gibi hareket edebilme olanağını bulurlar. Örnek vermek gerekirse öğrenciler kullanıcı boyutunda tarihte önemli bir olayın içinde yaşayan bir kahramana dönüşebilmekte ve o kahramanın tercihlerini uygulayıp sonuçlarını bire bir karşılaştırabileceği bir platformda öğrenmeyi gerçekleştirebilmektedir.

1.2.6. Yapay Zeka

MIT Bilgisayar Bilimleri laboratuvarında yönetici olan Edward Fredkin, BBC'ye verdiği röportajda tarihte üç büyük olayın var olduğundan bahsederek, bunlardan ilkinin kâinatın oluşumu olduğunu, ikincisini yaşamın başlangıcı , üçüncüsünü ise yapay zekânın ortaya çıkışı olarak ifade etmiştir (Küçükali ve Coşkun, 2021: 125). McCarthy (2004) zekâyı, “Dünyada hedeflere ulaşma yeteneğinin hesaplayıcı bir parçası olarak görür ve değişen türde ve derecede zekâ insanlarda, birçok hayvanda ve bazı makinelerde görüle bilir” şeklinde tanımlarken, yapay zekâyı, “insan benzeri zeki makineler özellikle de zeki bilgisayar programları yapma bilimi ve mühendisliği” olarak ifade etmiştir. Bu tanımlamayı şu şekilde de açabiliriz. Bilgisayarların insanların yaptığı davranışlar gibi herhangi bir konuda akıl yürütebilme, kendilerine verilen problemleri çözmeye, konularda anlam çıkarma ve genelleme yapabilmek gibi üst seviye bilişsel kullanması yapay zeka olarak tanımlanmaktadır (Arslan, 2020: 76).

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde yapay zekayı belirli bir algoritma ile var olan belirli görevleri yerine getirmek için insan zekası ile bire bir çalışan bir sistem olarak tanımlayabiliriz. Ayrıca interaktif videolarda tanımlanan sorularda öğrenci ile kurulan iletişimde her sorunun bir önceki soruyla olan ilişkisi ya da bir sonraki soruyla olan bağlantısı yapay zeka ile tasarlanması mümkündür. Bu konuyla ilgili denenmiş uygulamalara bakacak olursak; dijital platformlardan Netflixin 2018 yılında vizyonuna aldığı Black Mirror: Bandersnatch filmi sinemada gelişkin teknolojilerin uygulandığı, yeni medya olanakları sayesinde interaktif bir zeminde izleyiciye sunulmasına örnek gösterilmektedir. Black Mirror: Bandersnatch de Late Shift gibi izleyenlerin filmin kritik noktalarının belirli sahnelerinde izleyenlere sunulan iki farklı seçenekten istedikleri birini tercih ederek senaryonun akışına yön verdiği interaktif bir zemin sunmaktadır (Muratoğlu ve Türkgeldi, 2020: 2643). Bu dizideki örnekte olduğu gibi tavsiye niteliğinde ele aldığımız tarih dersi öğretiminde yapay zeka bağlantılı araçlar öğrenme sürecinde öğrencileri daha aktif bir zeminde ele almamızı kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Geldiğimiz bu süreçte benzer birçok uygulama giderek çoğalmıştır. Artık sinemadaki birçok filmin içeriğinde aynı kurguyu bulmak zor olmadığı düşünülmektedir. Yapay zekâ sadece film ile sınırlı tutulmamaktadır. Oyun konsollarında aynı interaktiflik sergilenmektedir.

İnteraktif videolar ile tarih öğretimi, yapay zeka ile bu uygulamaya dönük gerekli açılımların merkezinde yer aldığında tarih öğretimi çok daha etkili ve yenilikçi bir hale gelebilir. Yapay zeka, öğretmek istediğimiz konuya dönük uygun bir akış diyagramı geliştireceğinden öğrencilerde empati duygusunu geliştirerek öğrenme ortamının pasif dinleyenleri olma durumları önlenecektir. Bu yöntemle Yapay zekanın bu süreçteki rolü, hem içerik tasarımını kolaylaştırmak hem de öğrenme deneyimini bireyselleştirmek olacağı düşünülmüştür. Sonuç olarak İnteraktif videolar, infografikler, veri görselleştirme araçları ve yapay zeka teknolojileri ile birleştirildiğinde tarihin karmaşık olayları, neden-sonuç ilişkileri daha iyi anlaşılabilirliği düşünülmektedir.

1.3. Sığınmacı Öğrencilerin Eğitim Süreçlerine Entegrasyonu ve Dijitalleşme

Sığınmacı öğrencilerin dijital becerilerinin seviyesi Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine etkisinin yanı sıra, eğitimde daha adil bir yaklaşımın da önemli bir parçasıdır. Sığınmacı öğrenciler eğitimlerine devam ederken dijital araçları kullanma konusunda bazı zorluklarla da karşılaşabilmektedirler. Bu zorluklar, öğrencilerin dijital araçlara erişimlerinin kısıtlı olması, dil ve kültür farklılıkları, teknolojik bilgi eksikliği ve diğer faktörlerden kaynaklanabilir. Sığınmacıların yaşam koşulları göz önünde bulundurulduğunda, teknolojik imkanlara erişimlerinde sorunlar yaşadıkları gözlemlenmektedir. Dolayısıyla sığınmacıların kent yaşamına da tam olarak entegre olamadıkları değerlendirilmektedir. Bu sebeple sığınmacıların dijital dezavantajlı bir grup olarak nitelendirilmeleri mümkün hale gelmektedir (Doğan ve Çakıcı, 2021: 138)

Bu tez çalışması, sığınmacı öğrencilerin dijital becerilerinin seviyesini belirleyerek, eğitimde daha eşitlikçi bir yaklaşım için gereken düzenlemelerin yapılmasına ve sığınmacıların dezavantajlı gruptan çıkmasına yardımcı olabilir. Yapılan araştırmalar sığınmacı öğrencilerin dijital araçları kullanma düzeylerinde son yıllarda artış gösterdiğini vurgulamaktadır. Dijital araçlar göç edilen toplumun toplumsal yapısının yeniden şekillenmesinde ve yapılanmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Sığınmacıların göç edilen yereldeki toplum arasındaki etkileşim sonucunda, sığınmacıların kendilerinde bulunan sosyokültürel özellikleri ve alışkanlıklarının göç edilen topluma taşınması nedeniyle yaşanan kültürel değişim sürecin de etkisiyle yeni

bir tür “kültürleşme” kaçınılmazdır. Farklı etnik ve kültürel yapıya sahip olan sığınmacıların o bölgedeki yerel halkla bir arada yaşamaya başlaması, o bölgenin ve merkezi bireysel ve toplumsal eğitim hedeflerine ulaşmada güçlükler neden olmaktadır.

Medyada çıkan sığınmacılarla ilgili haberler toplumu bu konularda harekete geçirebilmektedir. Medya söylemine ilişkin yapılan araştırmaların ortaya koyduğu üzere özellikle kent medyasının haber dili, sığınmacılar konusunda olumsuz öğeler barındırabilmektedir. Suriyeli sığınmacılara ilişkin kullanılan fotoğraflar, adli rakamların tersi biçimde suç olgusu ile Suriyelileri yan yana getirme çabası, sığınmacılara dönük negatif bir algı oluşturabilmektedir. Bireysel edimleri sığınmacı toplumun bütününe ilişkin bir etiket olarak sabitleme uğraşı vb. mefhumlar, sığınmacılar ile yerli halk arasındaki fay hatlarını harekete geçirmektedir (Gökgöz, 2023: 72). Bu nedenle medya dili, bir müddet sonra gündelik hayatta aynı mekânı paylaştıkları sıradan insanların dili olarak yankılanabilmekte ve kendi haline bırakılsa belki çözülecek çelişkilerin daha da düğümlenmesine sebep olabilmektedir.

Sığınmacıların merkezi medya organlarını deneyimlemeleri; sık izlenen merkezi medya kanallarının olayları yorumlama ve algılama biçimleri; geldikleri ülkenin bulunduğu yerde yayın yapan kanalları uydu teknolojisi ya da çevrimiçi ortamlar sayesinde ulaşmaları süreklileşen bir olgudur (Adıgüzel ve Hepkon, 2023: 64). Sığınmacılar, hakkında çok az bilgi sahibi oldukları topluma uyum sağlamaları ve hayatlarını idame etmeleri belirgin zorluklar barındırır. Bu nedenle sığınmacılar için hızlı bir uyum süreci son derece önemli olacaktır. Bu süreçte sığınmacıların medya araçlarının kullanımları önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

Sığınmacıların en temel gereksinimlerinin karşılanması ise yerel halkla çatışmaların önüne geçecektir (Güngör, Bakar ve Çalıklı, 2023: 169). Sığınmacıların göç ettiği yerellikte yaşanması muhtemel sosyal ve kültürel karşı karşıya gelişlerin önlenmesi bakımından, yerleşik kültürle ilişkilerinin düzenlenmesi, ev sahibi halkla sosyalleşme olanaklarının aranması ve yerel bazda uyum sağlamalarını kolaylaştıracak politikaların belirlenmesi gerekmektedir.

Göç hareketliliğinden en çok etkilenen grupların başında çocuklar gelmektedir. Türkiye’deki Suriyelilerin yüzde 53’ünden fazlası 18 yaş altındaki çocuk ve gençlerden, % 75’inden fazlası ise özel koruma ihtiyacı içinde bulunan çocuk ve kadınlardan oluşmaktadır. UNICEF 2024 yılı verilerine göre Türkiye’deki dört

milyonu aşkın mülteci ve sığınmacı arasında 3,6 milyondan fazla Suriyeli ve 1,7 milyondan fazla çocuk bulunmaktadır. Türkiye’de okul dışındaki çocukların yüzdesi 2014 ve 2020 arasında yaklaşık % 30 düşmüştür. Bununla birlikte, yaklaşık 400.000 mülteci çocuk okul dışı kalmaya devam etmektedir (UNICEF, 2024). Bu bağlamda sığınmacı çocukların önemli bir bölümü eğitim alamamakta ve eğitim alamayan bu çocuklar kayıp nesil olarak değerlendirilmektedir. Düşük gelirli ve dışlanmışlık duygusuna sahip bir kayıp neslin ciddi sosyo-ekonomik sorunlara yol açacağı kuşkusuzdur (Çoban vd., ,2020: 538). Kayıp nesil diye tabir edilen ve Türkiye için bulunduğu ortamdaki kaynaklı problem doğurabilecek sorunların önüne yine dijital dönüşümün sunduğu avantajlardan yararlanarak geçilmesi düşünülmektedir. Özellikle Covid-19 pandemisi gibi toplumun tamamını ilgilendiren durumlarda uzaktan eğitim süreçlerinin başlaması, tüm eğitim öğretim sürecinde olanlar gibi sığınmacı öğrencilerinin de dijital araçları kullanma becerilerinin artmasına katkı sağlamıştır.

Dijitalleşme ile artacak olan bilinçli sosyal medya kullanımı, sığınmacı öğrencilerin hem kendi ülkelerindeki arkadaşları ve aileleriyle bağlantıda kalmalarını hem de Türkiye'deki arkadaşları ve sınıf arkadaşlarıyla etkileşimde bulunmalarını sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Yapılan araştırmalar sığınmacı öğrenciler arasında en sık kullanılan sosyal medya platformlarının; Facebook, Instagram, WhatsApp, Twitter ve TikTok gibi popüler platformları olduğunu göstermektedir. Facebook, Twitter, WordPress, Instagram, MySpace, Blogger, Youtube gibi portallar, tek yönlü olmayan, interaktif bir iletişim ağı sunmaktadır. Özellikle tek bir araçla, tüm işlemlerin yerine getirilmesi gibi kolaylıkla, anında birçok kişinin dâhil olduğu hedef kitleye ulaşım sağlanmaktadır (Özbey, 2022: 147). Sığınmacıların kendi ülkeleriyle bağlantılı olarak sürekli bir iletişim halinde oldukları gerçeği sosyal medyanın sık kullanımı ile ilgili bir bağı net olarak göstermektedir. Bu haliyle bağ kurmak zorunda olmaları dijital becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacağı da düşünülmektedir. Ayrıca, dijital araçlar, sığınmacıların dil öğrenim sürecine de katkı sağlayabilir. Suriyeli sığınmacıların dijital araçları kullanma düzeyleri ve bununla birlikte bu araçları etkin bir şekilde kullanmaları Türkiye toplumuna sosyal yaşantılarında olumlu bir etki yaptığı görülmektedir.

Etkileşimin azaldığı noktalarda doğal olarak kendi içlerine dönük yaşayan sığınmacılar kendi medyalarını kuracakları düşünülmektedir. Etnik medya olarak tanımlayabileceğimiz olgu sığınmacı grupların göç ettikleri yerelde, kendi kültürleri

çerçevesinde yayın yapan geleneksel medya organlarını ifade etmek için kullanılmaktadır. Göç ile gidilen ülkede doğup yaşamlarını sürdüren yeni kuşaklar, vatan ve etnik kimlikleriyle var olabilmeleri, diasporik kimliğin kendi vatanları dışında da inşa etmelerinin tek koşulu sığınmacı grupların kendi kültürleri çerçevesinde yayın yapan etnik medya araçlarıyla gerçek olabilecektir (Adıgüzel ve Hepkon, 2023: 63). Sığınmacı grupları etnik gruplar olarak düşündüğümüzde onların sosyokültürel uyum, aktörlerin haklarının verilmesi, konuşma diline hakim olabilmeleri, buldukları yerelde eğitim sistemine entegre olarak iş piyasasında yer bulabilmeleri ve bununla birlikte sosyal ve kültürel etkinliklere dahil edilmeleri sığınmacıların sosyal anlamda kabullerinin gerçekleşmelerini sağlayacaktır. Sığınmacıların etnik gruplar arasındaki dostluklarının oluşması, buldukları yerelde kamusal ve siyasal hayata katılımlarının artması ev sahibi ülkeyle duygusal bağlamda etkileşimlerinin artması anlamına gelecektir (Özgür ve Alahmad, 2024: 80).

Sonuç olarak sığınmacı öğrencilerin eğitim süreçlerine entegrasyonu için kapsayıcı bir eğitim ortamı sağlanması gerekmektedir. Dijital araçların değişen ve gelişen teknolojinin getirdiği yenilikler ile beraber kullanımı, Suriyeli sığınmacıların sosyal bağlarını güçlendirmelerine ve Türk toplumuyla iletişim kurmalarına yardımcı olacağı ortaya koymaktadır. Özellikle, sosyal medya gibi dijital araçlar, Suriyeli sığınmacıların kendi ülkelerindeki arkadaşları ve aileleriyle iletişim kurmalarını kolaylaştıracağı ve böylece sığınmacıların sosyokültürel noktada eksiklik hissetmeden eğitim süreçlerinde aksama yaşanmasının önüne geçileceği hedeflenmektedir. Eğitim politikalarında dijitalleşmeye yer verilmesi, kurumsal stratejilerin bu planda tekrar güncellenmesi ve sığınmacılara verilecek toplumsal destek ile bu sürecin başarısında önemli rol oynayacağı ifade edilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM: AMPİRİK ÇERÇEVE

2.1. Gaziantep İlinde Mesleki Eğitim ve Sığınmacı Öğrenciler

Dijitalleşmenin ilk adımlarının mesleki lise eğitim türünde ele alınması mesleki eğitimin çağın gereksinimlerine uyum sağlama çabalarının bir göstergesidir. Dijital tasarım, web programcılığı, robotik kodlama gibi konular yazılım geliştirme dalının konusu olduğundan bilişim teknolojileri bölümünü tercih eden öğrencilerin dijital yetkinlikleri ve hazırbulunuşluk düzeylerinin mutlaka bulunduğu varsayılmaktadır. Mesleki lise müfredatında dijital araçlar ve teknolojik içerikler kullanılarak, öğrencilerin dijital dünyaya hazırlanması hedeflenmektedir. Bu amaçla MEB bünyesinde hazırlanan konu kazanımlarının dijital dönüşüme dönük genel politikalar ile geliştirildiği görülmektedir.

Teknoloji destekli eğitim; bilgi aktarmaktan ziyade öğrencileri gelecekteki zorluklara karşı daha donanımlı hâle getirmekte, öğrencilerin küresel bir perspektifle düşünmelerini sağlamakta ve dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmektedir. Bu amaçla dijital araçlar ile birlikte davranışçı yaklaşım modeli birlikte ele alınmaktadır. Eğitimde teknolojinin kullanımı ve öğrenme süreçlerinin geliştirilmesi açısından dijitalleşme ve davranışçı yaklaşım bir araya geldiğinde etkili sonuçlar ortaya çıkarabileceği düşünülmektedir.

Davranışçı yaklaşım eğitim öğretim süreçlerinden ziyade öğretmenin rolüyle ilgilenir. Bu yaklaşıma göre bir uyarıcı ile karşılaşan bir insanın belirli bir şekilde davranacağını yanıtını o uyarana göre vereceğini ifade eder (Coşkun, 2021: 5). Davranışçı yaklaşımın dijital araçlarla desteklenmesi ile sığınmacı öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha etkili ve erişilebilir hale getirebileceği öngörülmektedir. Bunu sağlayacak öğretmenlerin teknolojiyi etkili bir biçimde kullanma becerileri, öğrencilere daha kişiselleştirilmiş ve farklı öğrenme deneyimleri kazandırma

noktasında kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda “Cumhuriyetin 100. Yılında Öğretmenlerin Gözüyle Teknoloji ve Eğitim Çalıştayı” düzenlenmiş; teknolojinin eğitimdeki rolü, öğretmenlerin yeni sorumlulukları ve bu değişim sürecinde eğitimdeki en iyi uygulamalar üzerine detaylı tartışmalar yapılmıştır (MEB, 2024b). 1-2 Kasım 2023 tarihlerinde, ilçesinde Gaziantep’inde bulunduğu 7 ilde eş zamanlı olarak toplantılar gerçekleştirilmiştir. “Cumhuriyetin 100. Yılında Öğretmenlerin Gözüyle Teknoloji Ve Eğitim” başlığı ile yapılan bölgesel çalıştayda öğretmenler ve okul yöneticilerinin “Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Teknoloji Kullanımı”, “Teknolojinin Eğitim Ortamlarında Kullanımı”, “Teknolojinin Eğitim Süreçlerine Etkisi”, “Yapay Zekâ İçerikli Uygulamaların Eğitimde Kullanımı” temaları hakkında görüşleri ele alınarak bir raporlaştırma yapılmıştır. Yapılan çalışmada bölgesel düzeyde eğitimcilerin teknolojik gelişmelere dönük farkındalık görüldüğü raporlaştırılmıştır. Ayrıca öğretmenler, eğitimde teknoloji kullanımı sayesinde öğretim programlarında yer alan kazanımların tam ve daha hızlı bir biçimde öğrenciye aktarıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin konuya hazırlık, öğrenme, ölçme ve değerlendirme süreçlerinde zaman ve maliyet açısından teknolojinin olumlu katkıları olduğu ifade edilmiştir (MEB, 2024b).

Mesleki eğitimde dijitalleşme becerilerinin davranış olarak kazanılması oldukça önemli bir gündem olagelmıştır. MEB öğrencilere dijital okuryazarlık becerisi kazandırmak amacıyla 2012 yılında kısaca FATİH olarak adlandırılan Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi projesi ile okulların teknolojik açıdan alt yapıları arttırılmıştır. Bu proje ile eğitim ve öğretimin tüm paydaşları öğrenme süreçlerinden yararlanmaları hedef altına alınmıştır. Bunun yanı sıra MEB dijital dönüşüm ile ilgili ilk önemli adımı 2018 yılında derslerin içeriğinde yaptığı yeniliklerle atmıştır. Bu adımlar ile öğretim programları içeriğinde öğrencilerin ulusal ve uluslararası ortamlarda ihtiyaçları olan yeterliliği toplumsal yaşamlarına, kişisel anlamdaki gelişimlerine ve öğrenim hayatından iş yaşamını kapsayacak türden yenilikler barındırmaktadır.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi” adlı belgede tüm bireylerin sahip olması gereken yeterlilikler tanımı yapılmıştır. Bu yeterlilikler 8 anahtar şeklinde sıralanarak sırasıyla; Okuma yazma yetkinliği, Çoklu dil yetkinliği, Matematiksel yetkinlik ve bilim, teknoloji ve mühendislikte yetkinlik, Dijital yetkinlik, Kişisel, sosyal ve öğrenmeyi öğrenme

yetkinliği, Vatandaşlık yetkinliği, Girişimcilik yetkinliği, Kùltürel farkındalık ve ifade yetkinliği olarak ifade edilmiştir (ÇSGB, 2024). Dijital yetkinlik kavramı ile Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi olarak adlandırılan platformda öğrencilerin sahip olması gereken sekiz anahtardan biri olarak ifade edilmesi ile MEB'in öğrencilere kazandırılması gereken davranışlarda dijitalleşmeye önemli derecede yer açacağı anlaşılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda günümüzde Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (YEĞİTEK) bünyesinde eğitimde yapay zekâ teknolojisinin kullanımına yönelik süreçlerin değerlendirildiği oturumlar düzenlenmektedir. Bu oturumlardan çıkan sonuçlardan biri de direk öğretmenlerin yapay zeka uygulamalarına dönük gönderilen el kitapları olmuştur. Bu tür materyaller YZ araçlarını öğretmenler için bir rehber olarak sunmayı amaçlamaktadır. Eğitimde YZ'nin kullanımı, Türkçe derslerinden fen bilimlerine, matematikten özel eğitime kadar geniş bir yelpazede değerlendirilmektedir (Yegitek, 2024: 5).

UNHCR (Birleşmiş Milletler Mùlteciler Yüksek Komiserliği) verilerine göre, dünya genelinde sığınmacılara ve uluslararası korumaya ihtiyaç duyan diğer kişilere en fazla ev sahipliği yapan ÷lke Türkiye'dir (UNHCR, 2024). İletişim Başkanlığının 21.08.2024 tarihi itibariyle yayımladığı bilgilendirmede, Türkiye'de bulunan geçici koruma kapsamında Suriyelilerin toplam nüfusu 3 milyon 99 bin 524 kişi olarak ifade edilmektedir (İletişim Başkanlığı, 2024). Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin illere göre dağılımına bakıldığında ise İstanbul 527.923 kişiyle birinci sırada bulunurken, ikinci sırada ise 428.444 kişiyle Gaziantep'in yer aldığı gör÷lmüştür (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

Gaziantep ili bünyesinde sığınmacıların yüksek oranda bulunması eğitim-öğretim süreçlerinde de bu konunun dikkate alınarak hazırlanmasına neden olduğu gör÷lmüştür. 2011 yılında başlayan sığınmacı kabulü ile birlikte kurumların alt yapısında 2014 yılından itibaren köklü yenilikler meydana gelmiştir. Milli Eğitim Bakanlığının 23/09/2014 tarih ve 2014/21 sayılı genelgesi doğrultusunda; Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde, yabancılara yönelik eğitim-öğretim faaliyetiyle ilgili işlerin yürüt÷lmesi için İl Milli Eğitim Müdürlüğü başkanlığında çeşitli kurumlardan temsilcilerin bulunduğu bir komisyon oluşturulmuştur (Sandal, Hançerkıran ve Tıraş, 2016: 476).

Millî Eğitim Bakanlığı ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü öncülüğünde kamplardaki çocuklar öncelik alınarak bütün sığınmacı çocukların eğitimi ile ilgili

çalışmalar yapılmıştır. Sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı sınır illeri olan Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Kilis gibi illerde kamplardaki çocukların öncelikle dil öğrenmeleri için daha sonra ise diğer eğitim alanları için çeşitli kurslar düzenlenmiştir (Aydeniz ve Sarıkaya, 2021: 387).

Gaziantep ili bünyesinde mesleki eğitime öğrenci yönlendirme amaçlı birçok proje uygulanmaktadır. Gaziantep, sığınmacı nüfusunun yoğun olduğu bir bölge olduğundan, Mesleki Eğitim Merkezleri göçmenlere de meslek edindirme programları sunarak sosyal entegrasyona katkı sağlamaktadır. Bunlardan en önemlisi olanı 2018 yılında başlayan, iş gücü piyasasında yüksek talep alan işlerde Geçici Koruma Altındaki Suriyeli ve Türk öğrencilere (14-17 yaş) yönelik kapsayıcı, kaliteli mesleki ve teknik eğitime erişimi artırmak hedefiyle Mesleki ve Teknik Eğitim Yoluyla Sosyal ve Ekonomik Uyum Projesi (SEUP) olmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından Avrupa Birliği Mülteciler İçin Destek Programı (FRIT) finansal desteği ve Alman Kalkınma Bankası (KfW) iş birliği ile yürütülen "Mesleki ve Teknik Eğitim Yoluyla Sosyal ve Ekonomik Uyum Projesi (SEUP)" kapsamında sığınmacı öğrencilere istihdam sağlanmaktadır (MEB, 2024c).

Gaziantep'te ulusal çalışmaların yanı sıra yerelde de Mesleki Eğitim Merkezi programları kapsamında çalışmalar ortaya koyulmaktadır. Gaziantep özelinde MEB destekli, "Mesleki Eğitimde Kaliteli Çıracılık (İMEP)" ve "Mesleki Eğitimde Kaliteyi Arttırma Projesi (MEK)", Valilik ve belediyelerin iş birliği Mesleki Eğitime yönlendirme ve İstihdam Projesi (MEYİP) ile İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülerek, sığınmacı öğrencilere mesleki teknik eğitime yönlendirmede etkili olduğu düşünülmektedir.

2.2. Literatür

Bu başlıkta, Türkiye'nin dijitalleşme hedefleri ve göç ile birlikte sığınmacıların dijitalleşme hedeflerine dönük katkıları konularında yazılmış makaleler incelenmiştir. Sığınmacılar özelinde incelenen makalelerde görüşme ve anket ile çalışmaların yapıldığı görülmüştür.

Arslanoğlu vd. (2021) tarafından yapılan bir araştırmada sığınmacı öğrencilerin eğitim sürecinde dijital araçların rolü analiz edilmiştir. Analizler kapsamında 15 katılımcıdan yararlanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, sığınmacıların

salgın dönemi öncesinde sosyal yaşamları ve eğitim öğretim alanında yaşanan entegrasyon durumları, yalnızlık ve yabancılık gibi durumlarının yanında bir de uzaktan eğitim sürecinin eklenmesiyle bir çok zorlukla mücadele etmek zorunda kaldığı belirlenmiştir. Ayrıca yaşanan sorunlardan dolayı sığınmacılar içindeki katılımcıların büyük çoğunluğunun yüz yüze eğitimi tercih ettiğini ve bununla birlikte katılımcıların gelecekte meslek edinme istekleri ve geleceğe dair umut ve beklentilerinin sürekli var olduğu tespit edilmiştir.

Yaman, Aktaş ve Kara (2023) tarafından yapılan bir çalışmada sığınmacı öğrencilerin topluma entegrasyonunda sosyal bilgiler dersinin önemi ele alınmıştır. Analizlerde 10 katılımcıdan yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Sosyal Bilgiler dersinin; sığınmacı öğrencilerin Türkçe dilini öğrenme, etkili kullanma ve Türkçelerini geliştirme konusunda onlara önemli katkılar sağladığı belirlenmiştir. Ayrıca, sosyal bilgiler dersinin; Türk yaşam biçimini ve davranış kalıplarını, örf ve adetlerini, gelenek ve göreneklerini, diğer bir ifadeyle Türk kültürünü öğrettiği tespit edilmiştir. Diğer taraftan analiz sonuçları sığınmacı öğrencilerin Türkiye’de birtakım sorunlar yaşadığı ancak bu sorunların çözümünde Sosyal Bilgiler dersinin yol gösterici olduğu; Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin ders anlatma şekli, öğretmenlerin tutum ve davranışları ile Sosyal Bilgiler ders kitabının içeriği ve bu dersin işleniş süreci gibi birtakım etmenlerin sığınmacı öğrencilerin Türk toplumuna entegrasyonu hususunda önemli katkılar sağladığına işaret etmektedir. Bu bağlamda sığınmacı öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde uygulanan münazara ve drama gibi yöntemler sayesinde Türk arkadaşları ile yakın ilişkiler kurduklarını ifade etmişlerdir.

Sütlüoğlu ve Vesek (2023) tarafından yapılan ve 12 katılımcının dikkate alındığı bir çalışmada, Suriyelilerin ulusötesi ilişkilerinde ve göç sonrası uyum süreçlerinde sosyal medyanın rolü ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, sosyal medyanın göçe karar verme ve göç sonrası uyumun sağlanması süreçlerinde Suriyeliler için önemli rol oynadığını göstermektedir. Sosyal medyanın göç sonrası uyumun sağlanmasında oynadığı rol; dil öğrenmeyi, işgücü piyasasına katılmayı, bilgi edinme ile dayanışma ve yardımlaşma ağlarına dahil olmayı kolaylaştırma işlevleri üzerinden somutlaşmaktadır.

Arslan ve Uslu (2020) tarafından yapılan bir çalışmada Türkiye’de ortaöğretim düzeyinde eğitim-öğretim gören göçmen öğrencilerin öğrenim sürecinde yaşadıkları zorluklar çalışılmıştır. Analizlerde 15 katılımcıdan yararlanılmıştır.

Sığınmacı öğrenciler ile yapılan görüşmelerden çıkan sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğunun yaşadıkları ülkelerden sırasıyla savaştan kaçma, iş bulma ve eğitim alma sebeplerinden dolayı ayrılarak Türkiye'ye geldikleri tespit edilmiştir. Büyük çoğunluğunun aile bütünlüğünün sağlanmadığı görülmüştür. Elde edilen bulgular sonucunda göçmen öğrencilerin büyük kısmı sınıftaki arkadaşlarıyla uyumunun iyi seviyede olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal medyanın göçe karar verme ve göç sonrası uyumun sağlanması süreçlerinde sığınmacılar için önemli rol oynadığını gösterdiği, sosyal medyanın göç sonrası uyumun sağlanmasında oynadığı rol; dil öğrenmeyi, işgücü piyasasına katılmayı, bilgi edinme ile dayanışma ve yardımlaşma ağlarına dahil olmayı kolaylaştırma işlevleri üzerinden somutlaştığı görülmüştür

Çoban vd. (2020) tarafından yapılan bir çalışmada Suriyeli sığınmacı öğrencilerinin eğitim sorunları ve teknolojisine erişim ve çözüm önerileri ele alınmıştır. Araştırmada 194 katılımcıya uygulanan anketler değerlendirilmiştir. Araştırma sonucuna göre sığınmacı öğrencilerin Türkiye'de bulunan eğitim kurumlarına rahatlıkla ulaşabildikleri tespit edilmiştir. Eğitime erişim sorunlarına bakıldığı zaman psikolojik etkilerden kaynaklanan sorunlar olduğu saptanmıştır. Katılımcıların yüzde 30'u kesinlikle göç sürecinde yaşanan gelişmeler nedeniyle eğitimlerinin yarıda kesildiği cevabını verdiği tespit edilmiştir. Aile bireylerinin eğitiminde göçün önemi incelendiğinde öğrencilerin % 28'i göçün aile bireylerinin eğitimini olumsuz etkilediği sorusuna kesinlikle katıldıklarını ifade etmişlerdir. Suriye'de bulunan savaşın bitmesi durumunda ülkelerine dönmek istediklerini ifade eden sığınmacıların ankete katılanların neredeyse yarısını oluşturduğu tespit edilmiştir. Türkiye'de kalmak isteyen sığınmacı öğrencilerin oranı % 29 olarak belirtilirken, Türkiye dışında bir ülkeye gitmek istemeyen öğrencilerin oranı % 42 olarak ifade edilmiştir.

Ün (2021) tarafından yapılan bir çalışmada sığınmacı çocuklarda dijital oyun bağımlılığı ve travma sonrası stres bozukluğu arasındaki ilişki incelenmiştir. 100 Suriyeli sığınmacı çocuk ile yapılan çalışmanın sonuçlarında, çocukların dijital platformlarda bulunan oyunlara bağımlılıklarının düşük düzeyde olduğu ve dijital oyun bağımlılıklarının akademik başarı, cinsiyet, aylık okunan kitap oranı, günlük bazda internette geçirilen süre ve günlük izlenen televizyon miktarı değişkenlerine göre istatistiksel bağlamda anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu tespitler ile birlikte katılımcıların dijital platformdaki oyun bağımlılıklarının yaş, aile eğitim

durumu gibi değişkenlere göre istatistiksel anlamda önemli bir farklılık göstermediği görülmüştür. Yapılan araştırmada sığınmacı çocukların buldukları sınıf düzeyine göre travma sonrası stres bozukluğu puan ortalamaları istatistiksel açıdan anlamlılık düzeyinde farklılık görülmezken, erkek katılımcıların travma sonrası stres bozukluğu puan ortalamaları, kız öğrencilerin travma sonrası stres bozukluğu puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Temiz, Korkmaz ve Çakır (2020) tarafından yapılan bir çalışmada meslek lisesi öğrencilerinin dijital oyun bağımlılıklarının, akıllı telefon ve bilgisayar bağımlılıkları ele alınmıştır. 303 katılımcının katıldığı araştırma sonucuna göre meslek lisesinde okuyan öğrencilerin orta düzeyde dijital oyun bağımlısı olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, akıllı telefon bağımlılığının kız öğrencilerde erkek öğrencilere göre daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir. Diğer taraftan sınıflar arasında bağımlılıklar bağlamında çok büyük farkların olmadığı sadece 10. ve 12. Sınıflarda dijital oyun bağımlılığı arasında fark bulunduğu ifade edilmiştir. Bölümler arasında da benzer sonuçlar bulunmuş bağımlılıklar boyutunda anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Dijital oyun oynama sıklığının akıllı telefon bağımlılığı üzerinde bir farklılaşma oluşturmadığı tespit edilen çalışmada diğer bağımlılıklar üzerinde anlamlı farklılıklar ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Dijital oyun sıklığının yükselmesi ile bilgisayar ve oyun bağımlılığının yükseldiği ancak bilgisayar kullanım düzeylerinin akıllı telefon bağımlılığı üzerinde bir farklılaşma oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Akıllı telefon kullanım düzeyi tüm bağımlılıklar üzerinde farklılaşmalar oluşturduğu ifade edilen çalışmada sınıflar ve bölümler açısından bağımlılıkların çok büyük farklar oluşturmadıkları tespit edilmiştir. Bilgisayar bağımlılığının da sadece elektrik ve elektronik teknolojileri bölümü ile endüstriyel otomasyon bölümü arasında farklılık yarattığı diğer bölümler arasında bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aydın ve Sağır (2020) tarafından yapılan bir çalışmada Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel profilleri ele alınmıştır. Analizlerde 825 katılımcıdan yararlanılmıştır. Analiz sonucuna göre katılımcıların kendi gruplarıyla kurdukları aidiyetliklerinin önemli olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda sığınmacı öğrenciler aidiyetliklerinin sürdürebilmeleri için sosyal medyanın önemli bir araç olarak kullanıldığına işaret etmektedir. Ayrıca iletişim ile ilgili problemler katılımcıların yaşadığı en temel sorun olduğu tespit edilirken, Suriyeli öğrencilerin Türkiye'deki üniversite eğitimi başarılı

buldukları tespit edilmiştir. Araştırmada dijital alana ulaşmayı ifade eden sosyo-teknolojik başlığıyla sıralan verilerde elde edilen temel sonuçta, Suriyeli öğrencilerin interneti yoğun şekilde kullandıkları, kendi aralarındaki sosyal ilişkileri sosyal ağlar üzerinden yürüttükleri gözlenmiş ve böylece gündelik hayatta oluşan boşlukları sanal alanda doldurmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Dijitalleşmeye ayak uydurmaları ve bu süreci pragmatist kaygılarla kendi lehlerine çevirmiş olmaları Suriyeli öğrencilerin anlamlı pratiklerinden birisi olduğu tespit edilmiştir.

“Meslek Liselerindeki Sığınmacı Öğrencilerin Dijital Araçları Kullanma Düzeyleri -Gaziantep Örneği” adlı bu çalışmamız kapsamında, verilere ulaşılması ve üzerine çalışılacak verilerin elde edilmesi sürecinde anket yöntemine başvurulmuştur. Ankete katılım gönüllük esasına göre ilerlemiştir.

Çalışmada 2030 yılında Türkiye'nin ulaşmak istediği dijitalleşme hedeflerine dönük raporlar taranmış ve bu hedeflerin ulaşılabilirlik düzeyleri belirlenmiştir. Dünya çapında tartışılan ve günlük hayata entegre edilen ve halen sürmekte olan Endüstri 4.0 devriminin getirdiği yenilikle dijitalleşme konulu tüm çalışmalarda ele alınmaktadır. Fakat nesnel duruma dönük çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüş olup nesnel durumun yansımaları açısından bu boşluğu doldurabilecek bir çalışma başlığı tercih edilmiştir. Bu aşamada dijital dönüşüm ile ilgili yazılmış güncel kitaplar taranmış ve konu ile ilgili bölümleri literatür taramasında kullanılmıştır. Araştırmanın bundan sonraki bölümünde Suriyeli sığınmacılarla ilgili daha önce yapılmış çalışmaları kapsayan kitaplar ve makalelerin verileri doküman incelemesi yöntemleriyle elde edilmiştir. Sığınmacıların sosyal medya kullanım sıklığına yönelik çalışmalarda istenilen detaylı bilgilere ulaşılmıştır. Özellikle yaşanan göç olayının Gaziantep iline dönük yansımalarına dair yapılan çalışmalar incelenmiştir. Göç ile birlikte yaşanan somut durumu ortaya çıkaran çalışmaların olduğu ama dijitalleşme hedefleri konusunda yerel bazda çalışmanın olmadığı görülmüştür.

2011 yılı sonrası Türkiye'ye göç eden Suriyeli sığınmacıların sayısı UNHCR kayıtlarından alınmıştır. Türkiye içerisinde Suriyeli sığınmacıların illere göre dağılımı ve Gaziantep İlindeki sığınmacıların sayısı, cinsiyeti, medeni durumu, yaş grupları dağılımı, eğitim düzeyi, dijital araçları kullanma düzeyleri ile ilgili veriler Gaziantep İl Göç İdaresinin raporlarından alınmıştır. Ayrıca Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı, Gaziantep Valiliği, Gaziantep AFAD İl Müdürlüğü ve Gaziantep

İl Milli Eğitim Müdürlüğü başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının açıklamaları ve raporlamaları bu çalışmada kullanılmıştır.

2.3. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Dijital dönüşüm tüm toplumları ilgilendiren önemli bir konudur. Ülkeler bu dönüşüme ciddi maddi kaynaklar ayırmaktadır. Dijital dönüşüm, Avrupa Birliği ekonomisini daha sürdürülebilir ve daha yeşil bir seviyeye çıkarmayı amaçlayan politika başlıkları arasında önemli bir yere sahiptir. 2030 dijital hedeflerinin AB'nin gelecekteki iç ve dış politikasına yön vereceğini ve Türkiye'nin de bu politikadan her boyutuyla etkileneceği düşünülmektedir. AB'nin 2030 yılına dair belirlediği dijital becerilere ilişkin bu somut hedeflerde, 16-74 yaş arasındaki yurttaşların en az % 80'inin temel dijital becerilere sahip olması; birlik bünyesinde en az 20 milyon bilişim uzmanının istihdam edilmesi bulunmaktadır (OJEU, 2022). 2030 yılında AB'de çalışan Bilgi ve İletişim Teknolojileri Uzmanı sayısının 20 Milyona çıkarılması hedefi, Türkiye gibi ülkelerden de işgücü transferi ile mümkün olabileceği düşünülmektedir. Dijital çağ olarak adlandırılan bu süreçte Türkiye'nin de yerini almaya çalışması önemi arz etmektedir.

BSTB'nin 2018 yılında hazırladığı Türkiye'nin Sanayi Devrimi - Dijital Türkiye Yol Haritası adlı raporda belirtildiği gibi, Avrupa Birliği bünyesinde 2020 yılında dijital gündem hazırlanarak sanayinin dijitalleşmesi stratejisi geliştirilmiş ve bu kapsamda temel teknolojilerde Ar-Ge ve yenilik için 100 milyar dolarlık hibe programı oluşturulmuştur. AB'nin bu atılımına karşılık aynı dönemde ÇİN 2025 stratejisi hazırlamış ve dijitalleşmeye devasa fonlarla destek olmuştur. Oluşturulan fon yüksek teknoloji inkübatörü 1600 firma için 230 milyar dolar seviyesinde girişim sermayesini oluşturulmuştur (BSTB, 2018: 39).

Dünyada rekabet halinde olan Almanya ve Çin'in başını çektiği dijitalleşme hamlelerine tüm dünya ülkeleri kendi içlerinde kaynak ayırarak uyumlu olmaya çalıştıkları görülmektedir. Türkiye dijital dönüşümde atılım sağlayıp bu konuda küresel düzeyde rekabet gücünü koruyarak ekonomisini yükseltmeyi hedeflemektedir.

Türkiye Yüzyılı Vizyonu çerçevesinde ele alınan dijitalleşme başlığında işletmelerin verimlilik ve rekabet güçlerini artırmak amacıyla birçok proje gerçekleştirilmektedir. İnsansız fabrikalar gibi önemli fikirlerin ilk adımları bu vizyon çerçevesinde ele alınmaktadır. Türkiye Yüzyılı Vizyonu ile bu tür model fabrikaların

yaygınlaştırılmasını kapsamaktadır. Hâlihazırda Adana, Ankara, Bursa, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya ve Mersin illerinde faaliyet gösteren Model Fabrikaların; Kocaeli, Denizli, Eskişehir, Samsun, Trabzon ve Malatya illerinde de bu tür model fabrika kurulum çalışmalarına devam edilmektedir (STB, 2023: 13). Fabrikaların dijitalleşme kapasitelerinin artırılması çalışmaları hızla alınan kararlar ile sürdürüldüğü gözlenmektedir. Türkiye’de dijitalleşme sürecine dönük atılan önemli adımlardan Milli Teknoloji Hamlesi (MTH) programı sayesinde ilerlemektedir. Türkiye’de MTH öncesinde de dijitalleşmenin eğitim sektörüne uyumlu hale gelmesine yönelik çalışmaların başladığı görülmekle birlikte özellikle MTH sonrasında bu çalışmaların hızlandığı söylenebilir.

MEB’in dijitalleşme sürecinde atmış olduğu ilk adımlardan biri MEB Bilişim Sistemi (MEBBİS) ve e-okul sistemlerinin hayata geçirilmesidir. Böylelikle MEBBİS ile kaynak yönetiminin iyileştirilmesi sağlanırken e-okul sistemiyle de veli-öğretmen iletişimi sağlanmış ayrıca uzaktan eğitim süreçleri başlamıştır. İş gücüne ihtiyaç duyulan becerilerin kazandırılması ve müfredatın güncellenmesi de MEB’in aktif olarak süreç içinde yer aldığı görülmektedir (Koca ve Ortakaya, 2023: 16). Dijital dönüşüm hamlelerinde Türkiye’nin de yerini alabilmesi ve söz sahibi haline gelebilmesi hedefi için toplumsal ölçekte bir bütün olarak sığınmacıları da bu hedeflere güdülemek ve dijital araçlara yatkınlıklarının ortaya çıkarılması bu tezin amaçlarındandır.

Gaziantep, büyük ölçekli sanayii kapasitesi stratejik konumu gereği Türkiye’nin önemli kentlerinden biridir. Gaziantep bu durumundan dolayı sürekli göç alan bir kent olma özelliği ile bilinmektedir. Göç ile birlikte göç edilen yer olarak Türkiye’nin toplumsal ölçekte gerçekleştirmek istediği dijitalleşmeye dönük önemli hedefleri bu bağlamla birlikte ele alınmalıdır. Gaziantep’in göçün tüm etkilerine açık hale gelmiş olması gibi toplumsal ölçekte dezavantajlı şekilde görünen özelliği, sığınmacıların dijital yatkınlıklarını kapsayan faydacı bir yaklaşımla ele alınabilir. Bu yaklaşımlar önemli hedeflere farkındalık oluşturmak suretiyle mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Toplum, bireylerin sosyal ilişkiler ve etkileşimler içinde bulunduğu bir yapı ile oluşmaktadır. Her birey kendi öz karakteristik yapısı, yeteneği, ilgi alanı ile var olmaktadır. Toplumsal düzen ise bireylerden bağımsız ele alınarak şekillenmektedir. Durkheim’a göre bireyler, eğitim öğretim aracılığıyla toplumsal düzeni ve toplumun

kültürel kodlarını öğrenmekte ve bu süreç yaygın eğitim metodu sayesinde bireyin hayatının sonuna kadar devam etmektedir. Durkheim böylece toplumsal düzen ve kuralların belirlenme aşamasını, bu normların bireylerden bağımsız bir şekilde oluştuğunu ifade etmektedir (Bayındır ve Kahraman, 2023: 11).

2000’li yılların Kuzey Afrika ülkelerinde başlayan Arap Baharı ve 2011 yılında Suriye’de başlayan iç karışıklığa bağlı olarak Türkiye yoğun bir göç almaya başlamıştır. Gaziantep bu süreçten en fazla etkilenen illerin başında gelmektedir. Bir toplum, göç ile birlikte farklı bireylerle iç içe çeşitli unsurların bir araya gelmesiyle tekrar oluşmaktadır. Toplumlar ile göç arasındaki ilişki, hem göçün toplumları nasıl etkilediğini hem de toplumların sığınmacılara nasıl tepki verdiğini içerir. Her şey değişim ve etkileşim halindedir.

Göç gibi değişim halinde olan bir diğer konu ise teknolojinin kendisi olmuştur. Son yıllarda yaşanan dijital dönüşüm sosyal yaşamda çok etkili olmuş ve toplumların yaşamlarına müdahalede bulunmuştur. Sanayi devrimi gibi tarıma dayalı toplumların endüstriyel toplumlara dönüşümünün miladı olmuştur. Gaziantep kenti de bu dönüşümlere kendi nesnellğinde sığınmacıları da içine alarak ilerleyeceği düşünülmektedir. Sığınmacıların dijital yetkinliklerini kapsayan faydacı projeler ile ele alınacak dijitalleşme uygulamalarının geri dönüşlerinin olumlu olacağı varsayılmaktadır. Sığınmacıların Türkiye’de meydana getirdiği sosyo ekonomik sorunlarının üzerinde daha çok yoğunlaşması ve bundan dolayı artan toplumsal tepkinin pek çok alandaki hedeflerde olduğu gibi Türkiye’nin dijitalleşme hedeflerine de olumsuz bir etkisi olacağı ihtimali söz konusudur. Bu nedenden dolayı sığınmacıların sosyal uyumunda dijital araçların kullanımı önemli bir konumda bulunmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Gaziantep ilinde faaliyet gösteren bir meslek lisesi örneğinden hareketle, sığınmacı öğrencilerin dijital araçları kullanma düzeylerinin analiz edilmesidir.

Bu çalışmada alan çalışmasına konu olarak Gaziantep Av. Mahmut Düşün Mesleki Teknik Anadolu Lisesin tercih edilmiştir. Anket uygulamasında adı geçen lisede öğrenim gören sığınmacı öğrenciler dikkate alınmıştır. Söz konusu sığınmacı öğrencilerin dijital araçları kullanma yetkinliklerinin belirlenmesi, sosyal medya alışkanlıklarının hangi düzeyde olduğunun saptanması ve bu araçları ne tür amaçlarla kullandıklarının tespiti ve en önemlisi Türkiye’nin ulaşmak istediği dijital dönüşüm

hedeflerine dönük etkilerinin çalışılması Türkiye'nin 2030 dijitalleşme hedefleri ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir

2.4. Veri Seti, Yöntem ve Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın bu bölümünde araştırmaya gönüllü bir şekilde katılan sığınmacı öğrencilerin evren içerisindeki örneklem seçme tekniğine veri seti bölümünde yer verilmiştir. Yöntem kısmında ise kullanılan anketin bölümleri ve çerçevesi hakkında bilgi verilmiştir.

2.4.1. Veri Seti

Sığınmacı öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerini araştıran bu çalışmada evren Gaziantep'te ortaöğretim seviyesinde öğrenim gören tüm sığınmacı öğrencilerdir. Evrenin büyüklüğü, çalışılacak alanların geniş olması ve araştırmacının evrenin tamamına ulaşacak zaman ve imkânlarının olmaması gibi etkenlerle evrene erişim sınırlı düzeyde olabilmektedir. Evren genişleyip çeşitlendikçe, evrenin tamamına ulaşılarak veri toplanması güçleşmektedir (Strauss ve Corbin, 2014). Evrene erişim imkânlarının sınırlılığı araştırmacıyı evreni temsil ettiğini düşündüğü ve evrenin içinde yer alan bir bölüme yönlendirir (Shenton, 2004). Bu çalışma örneğini Av. Mahmut Düşün MTAL'de okuyan Suriyeli sığınmacı öğrenciler oluşturmuştur. Evren içerisinde örneklem seçiminde amaçsal örneklem tekniği dikkate alınmıştır.

Dijital yeterlilikleri bilgilerinin alındığı olgusal veriler ve bu yeterliliklerinin sosyal hayatlarındaki düzeylerinin belirlendiği yargısal veriler olmak üzere bu çalışmada iki tür veri toplanmıştır. Bu veriler araştırmacı tarafından katılımcılara uygulanarak birincil veri kaynaklarından toplanmıştır. Araştırmada verilerin toplanması Google Formlar aracılığıyla çevrimiçi bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

2.4.2. Yöntem

Bu çalışmada anket yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Anket örneklem gruba çevrimiçi bir şekilde uygulanmıştır. Ankete katılanlarının tamamı kız öğrencilerden olduğundan dolayı cinsiyet sorusu göz ardı edilmiştir

Katılımcılara uygulanan anketle lisede okuyan sığınmacı öğrencilerin dijital araçları günlük yaşamında ne düzeyde kullandıklarının ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu hedefe yönelik olarak ankette katılımcılara 3 tür problem belirlenmiş ve her problem

için bir bölüm oluşturulmuştur. İlk bölümde dijital yeterliliklerini ölçen 12 soru, ikinci bölümde öğrencilerin ve yakın çevresinin öğrenme düzeylerini etkileme nedenlerinin araştırıldığı 11 kapalı uçlu soru, son bölümde ise öğrencilerin dijital araçları gündelik hayatlarını baz alarak cevapladığı 14 adet doğrusal ölçekli alt maddelere verilen yanıtlar bulunmaktadır. Bu yanıtlar 1: Kesinlikle katılıyorum, 5: Kesinlikle katılmıyorum olmak üzere 1-5 arasında verilen bir sayıdır.

Meslek Liselerindeki Sığınmacı Öğrencilerin Dijital Araçları Kullanma Düzeyleri: Gaziantep Örneği adlı araştırmanın çalışma evrenini 2023- 2024 eğitim öğretim yılında Gaziantep ilindeki ortaöğretim seviyesindeki sığınmacı öğrenciler oluşturmuştur. Evren eğer çok geniş bir alanı ifade ediyorsa ve araştırmacı bu tanımda yapılan evrenin tamamına ulaşması imkansız bir durumda ise evren içerisinde örnek almak suretiyle araştırmasını gerçekleştirmesi mümkündür (Aziz, 2008: 23). Bu çalışmada bu durum analiz edilerek amaçsal örnekleme yöntemiyle Av. Mahmut Düşün MTAL’de öğrenim gören sığınmacı öğrenciler örneklemedeki katılımcılar olarak seçilmiştir. Amaçsal örnekleme, “çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak sağlayan” bir yöntemdir (Büyüköztürk vd. : 2015). Örnekleme amaçsal örnekleme işlemi uygulanmıştır. Amaçsal örnekleme işlemi belirli bir amaç doğrultusunda yapıldığı için, elde edilen verilerin daha doğru ve güvenilir olduğu söylenebilir. Güvenirliği ve geçerliliği daha rahat temin edilebilir (TÜBİTAK, 2023). Dolayısıyla çalışmamızda ulaşılan örneklemin ana kütleyi temsil etme yeteneği mevcuttur.

Katılımcılara uygulanan anket bilgisayar aracı ile uygulanmıştır. Bilgisayar yoluyla anket uygulama son yıllarda yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemin en önemli sınırlılığı katılımcıyı cevaplamada yeterince güdülemedeki güçlük ve uygulamanın sadece böyle bir kültüre sahip kişilerle gerçekleştirilir olmasıdır (Büyüköztürk, 2005: 147). Anket çalışması kapsamında Av. Mahmut Düşün MTAL’de eğitimlerine devam eden toplam 92 sığınmacı öğrencinin de ankete katılımı sağlanmıştır. Anket uygulaması öncesi Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu (EK-2) ve Gaziantep Valiliğinden gerekli izinler alınmıştır (EK-3). Anket çalışması gönüllülük esası dikkate alınarak uygulanmıştır.

2.4.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma yapılırken anketin yapıldığı Av. Mahmut Düşün MTAL’de kayıtlı sığınmacı öğrencilerinden Afganistan ve Suriye ülkelerinden göç eden öğrenciler olduğu görüldüğü için anket sorularına bu iki ülke eklenmiştir. Fakat örneklem grubunda ankete katılım gösteren öğrenciler içerisinde Afganistan'dan göç eden sığınmacı öğrenci bulunmamaktadır. Ayrıca Türkçe dışında dil bilmeyen öğrenciler anketin uygulandığı sınıflarda çeviri yapılarak soruları yanıtlanması istenmiştir.

2.5. Analiz Sonuçları

Anket çalışmasından elde edilen veriler SPSS 29 versiyonundaki program aracılığıyla analiz edilmiş olup Türkiye’de yaşama yılı, öğrenim gördükleri bölüm, göç edinilen ülke, çevresinde dijital araçla ilgili eğitim almış kişi, dijital araçları kullanarak eğitimde sağlanan fırsat eşitliğine dair düşünceleri, Türkiye’ye yerleştikten sonra dijital araç kullanım düzeylerinin değişimine dair olan fikirleri, çevresindeki insanları bilişim sektörüne yönlendirmeye dair olan görüşleri, anadili dışında dil bilme durumu, yabancı dil öğrenme ilgisi, Türkçe öğrenimi esnasında dijital araç kullanımı, Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine dönük olarak sığınmacıların dijital becerilerinin kullanılmasına dair düşünceleri ve araştırmaya katılan örneklem grubunun buldukları yaş grupları verilerinin değerlendirilmesi frekans analizi ile yapılmıştır. Katılımcıların kullandıkları dijital araçlar, kullandıkları sosyal medya platformları ve dijital araçları kullanma amaçları maddelerinin analizi define variable sets aracılığıyla sağlanmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin sınıf dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1

2023-2024 eğitim öğretim yılında Av. Mahmut Düşün MTAL’de kayıtlı bulunan sığınmacı öğrencilerin sınıf dağılımı

Sınıf isimleri	Sığınmacı öğrenci sayısı
9/B	16
9/C	10
9/D	13
9/G	10
9/H	7
10/B	31
10/C	12
10/D	8
10/H	10
10/U	12
11/B	10
11/C	8
11/H	10
11/U	9
12/B	11
TOPLAM	177

Tablo 1’de gösterildiği gibi 2023-2024 eğitim öğretim yılında Av. Mahmut Düşün MTAL de kayıtlı olarak toplam 177 sığınmacı öğrenci bulunmaktadır. 85 öğrenci maddi nedenlerden dolayı okula devam edemediği için anket uygulanamamıştır. Okula devam eden 92 öğrencinin tamamına ulaşılmış ve anket uygulamasına gönüllü bir şekilde katılımları sağlanmıştır. Buna göre toplam 177 kayıtlı Suriyeli sığınmacı öğrencilerin içerisinde 12. sınıf dışında 9. 10. ve 11. sınıf öğrencilerin yoğunluklu olarak kayıtlı oldukları görülmüştür. En yüksek öğrenci sayısı, 31 kişiyle 10/B sınıfında bulunurken, en düşük öğrenci sayısı ise 7 kişiyle 9/H

sınıfındadır. Bu dağılım, sığınmacı öğrencilerin eğitim sisteminde homojen bir dağılım göstermediğini ve belirli sınıflarda yoğunlaşma olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu bölümde, araştırmanın 3 bölümüne ait problemlerine yanıt aramak amacıyla ölçme araçları ile toplanan verilere uygun istatistiksel teknikler kullanılarak çözümlenmiş ve bulgular sırasıyla tablolar haline getirilerek açıklanmıştır.

2.5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan örneklem grubunun Türkiye’de yaşama yılı dağılımı, yaş dağılımı, okulda öğrenim gördükleri bölüm dağılımı, göç ettikleri ülke dağılımı, çevrelerinde dijital araçla ilgili eğitim almış kişi dağılımı, Türkiye’ye yerleştikten sonra dijital araç kullanım düzeylerinin değişimine dair olan fikirlerinin dağılımı tablolar halinde değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun Türkiye’de yaşama yılı dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların Türkiye’de yaşama yılı dağılımı

Türkiye’de Yaşama Yılı	Frekans	Yüzde
1-5 yıl	6	6,5
6-10 yıl	39	42,4
11 yıl ve üzeri	47	51,1
Toplam	92	100,0

Tablo 2’ye göre araştırmaya katılan örneklem grubunun 47 kişi ile % 51,1’lik bir orandaki katılımcıların 11 yıl ve üzerinde; 39 kişi ile % 42,4’lük bir oranda 6-10 yıl arası; 6 kişi ile % 6,5’lik bir oranda 1-5 yıl arası Türkiye’ yaşadığı görülmektedir. Bu sonuç çalışmaya katılan toplam 92 öğrencinin büyük bir kısmının göçün ilk yıllarından itibaren Türkiye’de yaşadığını göstermektedir. Uzun yıllar Türkiye’de yaşayan sığınmacıların topluma entegrasyon süreçlerinde daha ileri bir aşamada olabileceği, dolayısıyla dijital araç kullanımı, dil becerileri ve sosyal adaptasyon gibi konularda daha fazla deneyime sahip olabilecekleri düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan örneklem grubunu öğrenim gördükleri bölüm dağılımına Tablo 3’de yer verilmektedir

Tablo 3

Katılımcıların yaş dağılımı

Yaş Grubu	Frekans	Yüzde
13	1	1,1
14	9	9,8
15	18	19,6
16	31	33,7
17	33	35,9
Toplam	92	100,0

Tablo 3'e göre çalışmaya % 35,9 oranında en fazla 17 yaş grubu katılımcı katılırken; % 1,1 oranında en az 13 yaş grubu katılmıştır. Bu dağılım, çalışmanın büyük ölçüde 16 ve 17 yaşlarındaki bireyler üzerine yoğunlaştığını ve bu yaş grubundaki öğrencilerin dijital dönüşüm, entegrasyon ve eğitim süreçlerine dair görüşlerinin daha baskın olabileceğini göstermektedir. Daha küçük yaş gruplarının oranının düşük olması, bu grupların dijital araçlara erişim ve kullanımına yönelik özel çalışmaların önemine işaret edebileceği değerlendirilmektedir.

2007 doğumlu öğrencilerin diğer yaş dağılımındaki ağırlığının sonucu olarak bu yaşta bulunmalarının Türkiye'deki geçirdikleri zaman bakımından tam olarak yetişkinlik süreçlerine denk geldiğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan örneklem gurubunun öğrenim gördükleri bölüm dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Katılımcıların öğrenim gördükleri bölüm dağılımı

Öğrenim Gördükleri Bölüm	Frekans	Yüzde
Çocuk Gelişimi	22	23,9
Büro Yönetimi	10	10,9
Hasta ve Yaşlı Bakımı	12	13,0
Bilişim Teknolojileri	36	39,1
Saç Bakımı ve Güzellik	12	13,0
Toplam	92	100,0

Tablo 4'e göre katılımcılar arasından % 39,1 oranında 36 kişi ile en fazla Bilişim Teknolojileri bölümünde öğrenim gören katılımcı bu çalışmaya katılmış bulunmaktadır. % 10,9 oranında 10 kişi ile en az Büro Yönetimi bölümünde öğrenim gören katılımcı bu çalışmaya katılmıştır. Hasta ve Yaşlı Bakımı ve Saç Bakımı ve Güzellik bölümleri, her biri 12 öğrenci ile eşit bir katılım oranına sahiptir.

Bu sonuçla birlikte çalışmaya katılan sığınmacı öğrencilerin büyük bir bölümünün Bilişim Teknolojileri bölümünü tercih ettiği anlaşılmıştır. Bu sonuç sığınmacıların ve mesleki eğitim alma konusunda bilişim araçlarını tercih etmelerinin önemli bir noktada olduğunu göstermektedir. Bu bölümdeki yüksek katılım oranı, öğrencilerin dijital çağın ihtiyaçlarına uygun bir eğitim alma isteğini yansıttığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunu Türkiye'ye hangi ülkeden göç ettiklerinin dağılımı Tablo 5'te özetlenmiştir.

Tablo 5

Katılımcıların göç ettikleri ülke dağılımı

Göç Edilen Ülke	Frekans	Yüzde
Suriye	92	100,0
Afganistan	0	0
Toplam	92	100,0

Tablo 5'e göre katılımcıların tamamının Türkiye'ye Suriye'den göç ettiği görülmektedir.

Katılımcıların çevresinde dijital araçla ilgili eğitim almış olan kişi dağılımına Tablo 6'da özetlenmiştir.

Tablo 6

Katılımcıların çevresinde dijital araçla ilgili eğitim almış kişi dağılımı

Çevrenizde dijital araçla ilgili eğitim almış kişi/kişiler var mı?	Frekans	Yüzde
Evet	36	39,1
Hayır	56	60,9
Toplam	92	100,0

Tablo 6'ya göre katılımcıların çevresinde dijital araçla ilgili eğitim almış kişilerin oranı; etrafında dijital araçla ilgili eğitim almış kişi olmayan katılımcılara göre daha az olduğu görülmüştür. Bu sonuçla birlikte sığınmacı öğrencilerin çevrelerinde daha önce herhangi bir dijital araç kullanım eğitimi alan bir yakını olmadığını görmekteyiz.

Bu sonuçlar, dijitalleşme ile ilgili bir boşluk olduğunu ortaya koyuyor. Katılımcıların % 60'ından fazlasının dijital araçlarla ilgili eğitim almamış olması, dijital araçlara uyum sağlama konusunda zorluklar yaşanabileceğini düşündürmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların dijital araçları kullanarak eğitimde sağlanan fırsat eşitliğine dair fikirlerinin dağılımına Tablo 7'de çalışılmıştır.

Tablo 7

Katılımcıların dijital araçları kullanarak eğitimde sağlanan fırsat eşitliğine dair fikirlerinin dağılımı

Dijital araçları kullanarak eğitimde fırsat eşitliği sağlanıyor mu?	Frekans	Yüzde
Evet	33	35,9
Hayır	19	20,7
Kararsızım	40	43,5
Toplam	92	100,0

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların % 43,5'i bu konuda kararsız olduğunu belirtirken; % 35,9'u dijital araçları kullanarak eğitimde fırsat eşitliği sağlandığını ifade etmiştir. Katılımcıların % 20,7'si ise dijital araçları kullanarak eğitimde fırsat eşitliği sağlanmadığını düşünmektedir.

Türkiye'de uygulanan eğitim-öğretim politikasındaki genel değişim eğitimde fırsat eşitliğini de beraberinde getirmiştir. Bu sonuçla birlikte sığınmacı öğrencilerin dijital araçların kullanımında diğer öğrencilerle eşit haklara sahip olmasının arttığını göstermektedir. Kararsız olan bu geniş grup, dijital araçların fırsat eşitliği üzerindeki etkisi konusunda net bir fikir oluşmadığını göstermektedir.

Katılımcıların Türkiye'ye yerleştikten sonra dijital araç kullanım düzeylerinin değişimine dair olan fikirlerinin dağılımı Tablo-8'de gösterilmektedir.

Tablo 8

Katılımcıların Türkiye'ye yerleştikten sonra dijital araç kullanım düzeylerinin değişimine dair olan fikirlerinin dağılımı

Sığınmacı olarak Türkiye'ye yerleştikten sonra dijital araçları kullanma düzeyinizde bir değişim oldu mu?	Frekans	Yüzde
Evet	46	50,0
Hayır	23	25,0
Kararsızım	23	25,0
Toplam	92	100,0

Tablo 8 incelendiğinde sorulan dijital araç kullanma düzeyi sorusu kullanım sıklığı olarak değerlendirilmeye alınmıştır. Bu bağlamda katılımcıların Türkiye'ye

yerleştikten sonra önceki durumlarına kıyasla daha sık dijital araç kullandıkları tespit edilmiştir. Türkiye'ye yerleştikten sonra dijital araç kullanım düzeyinde değişim yaşadığını belirten bu grup, dijitalleşmenin ve teknolojik erişimin Türkiye'deki sığınmacılar üzerindeki etkisini göstermektedir.

Katılımcıların % 50'sinde dijital araç kullanım düzeyinde değişim olurken; % 25'inde dijital araç kullanım düzeyinde değişim olmamıştır. Geri kalan katılımcılar bu konu da kararsız olduklarını belirtmektedir.

Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine uygun olarak atılan adımlarla birlikte burada çıkan sonucun sığınmacı öğrencilerin Türkiye'ye yerleştikten sonra dijital araçları kullanma sıklıklarında artış olduğunu ifade etmişlerdir. Günlük yaşam ve eğitim süreçlerinde dijital araçlara olan gereksinimin artması, Türkiye'de dijitalleşmeye yönelik farkındalığın ve dijital okuryazarlığın artışı olası sebepler olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların çevresindeki insanları bilişim sektörüne yönlendirmeye dair olan görüşlerinin dağılımına Tablo 9'da yer verilmektedir.

Tablo 9

Katılımcıların çevresindeki insanları bilişim sektörüne yönlendirmeye dair olan görüşlerinin dağılımı

Ailenizi veya arkadaşlarınızı bilişim sektörüne yönlendirir misiniz?	Frekans	Yüzde
Evet	43	46,7
Hayır	26	28,3
Kararsızım	23	25,0
Toplam	92	100,0

Tablo 9'a göre araştırmaya katılım sağlayan katılımcılarda % 46,7'si ailesini veya arkadaşlarını bilişim ile ilgili alanlara yönlendirmeyi düşünürken; % 28,3'ü bilişim teknolojileri ile ilgili herhangi bir alana yönlendirmeyi düşünmemektedir.

Katılımcıların % 25'i ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu sonucun olası sebeplerinin alt yapısında bilişim sektörünün avantaj ve dezavantajları konusunda belirsizliğin olduğu düşünülmektedir. Öte yandan bilişim sektörüne yönlendirme konusunda olumlu düşünen bu grubun oranının yüksek olması

katılımcılarda bilişim sektörünün geleceğin önemli mesleki bir dalı olacağı görüşünün genel olarak hakim bir görüş olduğunu göstermektedir. Bunun olası sebepleri incelendiğinde; Bilişim sektöründeki iş olanaklarının çok olma beklentisi, gelecekte daha fazla iş olanakları sunarak istihdama olan etkisi, teknolojik gelişmelere dayalı kişisel veya toplumsal motivasyonun yüksek seviyelerde olduğu düşünülmektedir.

Sığınmacı öğrencilerde aldıkları eğitim sonucunda geleceğin mesleki dallarına hâkim kılmaları için çevrelerini de bu sektöre yönlendirme konusunda kararlı oldukları görülmüştür.

2.5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde sığınmacı öğrencilerin anadilleri dışında dil bilme ve öğrenme ilgisinin yanında, Türkçe öğrenme aşamasında dijital araç kullanma dağılımına çalışılmıştır. Ayrıca Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine olan farkındalık seviyesi ve sığınmacı öğrencilerin kullandığı dijital araçların kullanım amaçlarına dair bulguların dağılımı değerlendirilmiştir.

Çalışmaya katılan örneklem grubunun anadili dışında dil bilme durumunun dağılımına Tablo 10'da yer verilmiştir.

Tablo 10

Katılımcıların anadili dışında dil bilme durumunun dağılımı

Anadiliniz dışında en az bir (1) yabancı dil biliyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Evet	65	70,7
Hayır	20	21,7
Kararsızım	7	7,6
Toplam	92	100,0

Tablo 10'a göre çalışmaya katılan örneklem grubunun % 70,7'si anadili dışında en az 1 yabancı dil bilmektedir. Çalışmaya katılan örneklem grubunun % 21,7'si ise anadili dışında yabancı dil bilmemektedir. Anket soruları uygulama aşamasında öğrencilerin Türkçe okuyamama durumları olacağından hareketle anket uygulama aşamasında ihtiyaç halinde Arapça çeviri yapılmıştır. Soruları okuyamayan öğrenciler çeviri talep etmişlerdir. Sığınmacı öğrencilerin önemli bir kısmı kendi anadilleri haricinde en az bir dil bildiklerini göstermektedir. Bu tespit, topluma entegre olma aşamasında sığınmacılardan pozitif anlamda yararlanacağımız bir sonucunda beraberinde getirecektir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun yabancı dil öğrenme ilgisinin dağılımına Tablo 11'de yer verilmektedir.

Tablo 11

Katılımcıların yabancı dil öğrenme ilgisinin dağılımı

Yabancı dil öğrenmeye ilginiz var mı?	Frekans	Yüzde
Evet	79	85,9
Hayır	12	13,0
Kararsızım	1	1,1
Toplam	92	100,0

Tablo 11'de yer alan verilere göre katılımcıların % 85,9'unun yabancı dil öğrenimine ilgisi bulunurken; % 13'ünün yabancı dil öğrenimine ilgisi bulunmamaktadır. Katılımcıların % 1,1'i ise bu konuda kararsız olduğunu

belirtmektedir. Bu bulgu, yabancı dil öğreniminin sığınmacı öğrenciler arasında yüksek bir motivasyon kaynağı olduğunu ve bu ilginin desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Kendi ana dilleri haricinde en az bir yabancı dili olan öğrencilerin aynı zamanda yaşadığı topluma uyum sağlamaları için Türkçeyi de iyi derecede konuşmaya gereksinimleri vardır. Burada çıkan sonuçla birlikte öğrendikleri yabancı dilin yanında diğer dilleri de öğrenmeye hevesli oldukları görülmüştür. Yabancı dil öğrenmeye yönelik bu güçlü ilgi, katılımcıların eğitim, sosyal entegrasyon ve istihdam fırsatlarını artırmak için bilinçli bir şekilde çaba gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Sığınmacı öğrencilerin Türkçe öğrenimi esnasında dijital araç kullanımının dağılımına Tablo 12’de yer verilmektedir

Tablo 12

Katılımcıların Türkçe öğrenimi esnasında dijital araç kullanımının dağılımı

Türkçe öğrenimi esnasında dijital araçları kullandınız mı?	Frekans	Yüzde
Evet	37	40,2
Hayır	55	59,8
Toplam	92	100,0

Tablo 12’ye göre katılımcıların % 59,8’i Türkçe öğrenimi esnasında dijital araç kullanmadığını; % 40,2’si Türkçe öğrenimi esnasında dijital araç kullandığı görülmüştür. Bu sonuçla birlikte sığınmacı öğrencilerin Türkçe öğreniminde dijital araçları henüz tam anlamıyla kullanmadıkları gözlenmiştir. Bu dijital araçlara ulaşımı ile ilgili bir durumun sorgulanmasına neden olabilecek bir sorundur. Dijital cihazlara veya internete erişim eksikliği, dijital araçların Türkçe öğrenimi için faydalarının yeterince bilinmemesi gibi başlıkların dil öğrenmede dijital araç kullanmamasına nedeni olarak değerlendirilmektedir.

Katılımcıların Türkiye’nin dijitalleşme hedeflerine dönük olarak sığınmacıların dijital becerilerinin kullanılmasına dair düşüncelerinin dağılımına Tablo 13’de yer verilmiştir.

Tablo 13

Katılımcıların Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine dönük olarak dijital becerilerinin kullanılmasına dair düşüncelerinin dağılımı

Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine dönük olarak, sığınmacı olarak sizin dijital becerilerinizin kullanılması önemli mi?	Frekans	Yüzde
Evet	69	75,0
Hayır	23	25,0
Toplam	92	100,0

Tablo 13'e göre katılımcıların % 75'i dijitalleşme sürecine katkıda bulunmaya istekli olduklarını ve becerilerinin bu alanda değer görebileceği bir ortam arzuladıklarını ifade etmiştir. Diğer yandan, %25'lik dilimde ise dijital becerilerinin bu hedefler doğrultusunda kullanılmasını önemli görmemektedir. Bu durum, bazı katılımcıların dijital dönüşüm süreçlerine ilişkin farkındalık eksikliği veya kişisel becerilerinin yeterliliği konusundaki tereddütlerinden kaynaklanıyor olabileceği değerlendirilmiştir.

Katılımcılar göç ettikleri toplumun hedeflerine dönük etkilerinin farkında olmaları yönünde yapılan araştırmada, kendi dijital becerilerinin olumlu bir şekilde ülke hedeflerine katkısı olacağını belirtmişlerdir. Bu sonuç katılımcılar arasında, dijital becerilerin iş bulma ve topluma entegre olma açısından önemini kavrayan önemli bir bölümün olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun kullandığı dijital araçların dağılımına Tablo 14'te yer verilmiştir

Tablo 14

Katılımcıların kullandığı dijital araçların dağılımı

	n	Yüzde	
Hangi dijital araçları kullanıyorsunuz?	Cep telefonu	64	55,2%
	Bilgisayar	3	2,6%
	Tablet	9	7,8%
	Akıllı televizyon	37	31,9%
	Oyun konsolu	2	1,7%
	Diğer	1	0,9%
Toplam	116	100,0%	

Tablo 14’te yer alan değerler incelendiğinde araştırmaya katılan örneklem grubundaki kişi sayısı 92 olmasına rağmen anketin bu maddesinde n sayısının 116 olmasının nedeni, verilen cevapların çoklu yanıt şeklinde olmasıdır. Bu nedenle örneklem hacmini geçmekte olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun en fazla kullandığı dijital aracın % 55,2 ile cep telefonu olduğu görülmektedir. % 31,9 ile akıllı televizyonun araştırmaya katılan örneklem grubu tarafından en çok tercih edilen ikinci dijital araç olduğu gözlenmektedir. Bu sonuçla birlikte ağırlıklı olarak sığınmacı öğrenciler cep telefonlarına diğer dijital araçlarda daha ulaşabilir bir noktada olduklarını göstermektedir.

Çalışmaya katılan örneklem grubunun kullandığı sosyal medya platformlarının dağılımına Tablo 15’te yer verilmiştir.

Tablo 15

Katılımcıların kullandığı sosyal medya platformlarının dağılımı

		n	Yüzde
Hangi sosyal medya platformlarını kullanıyorsunuz?	Facebook	9	3,4%
	Instagram	49	18,6%
	Twitter	2	0,8%
	WhatsApp	50	18,9%
	Youtube	55	20,8%
	Tiktok	49	18,6%
	Snapchat	49	18,6%
	Diğer	1	0,4%
Toplam		264	100,0%

Tablo 15'te bulunan bulgular incelendiğinde çalışmaya katılan örneklem grubundaki kişi sayısı 92 olmasına rağmen bu maddeye cevap sayısı 264 olduğu gözlemlenmektedir. Anketin bu maddesine n sayısı verilen cevaplar çoklu yanıt şeklinde olduğundan örneklem hacmini geçtiği tespit edilmiştir.

Bu tabloya göre çalışmaya katılan örneklem grubunun kullandığı sosyal medya platformları incelendiğinde en fazla kullanılan sosyal medya platformu % 20,8'lik bir oranla YouTube olurken ikinci sırada % 18,9'luk bir oranla WhatsApp yer almaktadır.

Üçüncü sırada ise % 18,6'lık bir oranla Instagram, Tiktok ve Snapchat bulunmaktadır. Ağırlıklı olarak WhatsApp uygulamaları kullanmalarının bir sonucu olarak gruplar kurarak beraber hareketi amaçları olduğu görülmektedir.

Yaş aralığı bakımında ise sosyalleşmek amacıyla popüler uygulamaların ağırlık kazandığı görülmektedir. Burada sosyal medya uygulaması olarak Instagram ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya katılan örneklem grubunun kullandığı dijital araçların kullanım amaçlarına dair bulgular Tablo 16'da gösterilmektedir.

Tablo 16

Katılımcıların kullandığı dijital araçların kullanım amaçlarına dair bulguların dağılımı

		n	Yüzde
Dijital araçları hangi amaçlarla kullanıyorsunuz?	İletişim	70	34,8%
	Eğitim	54	26,9%
	Eğlence	31	15,4%
	Bilgi Edinmek	34	16,9%
	Sosyal Etkileşim	12	6,0%
Toplam		201	100,0%

Tablo 16'daki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan örneklem grubundaki kişi sayısı 92 olmasına rağmen bu maddeye cevap sayısı 201 olduğu gözlenmektedir. Anketin bu maddesine verilen cevaplar çoklu yanıt şeklinde olduğundan n sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Tabloda verilen bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan örneklem grubunun % 34,8 ile kullandıkları dijital aracı iletişim amacıyla en fazla kullanırken; % 6 ile kullandıkları dijital aracı sosyal etkileşim amacıyla kullanmaktadır. Burada çıkan sonuca göre dijital araçları kullanım amaçları en tabii haliyle iletişim gelmektedir.

Büyük çoğunluğun cep telefonu kullandığı görüldüğü araştırmamızda eğitim amaçlı kullanımda ağırlıklı olduğu görülmüştür.

2.5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sığınmacı öğrencilerin dijital araç kullanım düzeylerinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada örneklem grubundan soru formu yardımı ile veriler toplanılmıştır. Soru formunun içerisinde 14 maddelik 5'li likert tipi ölçek yer almaktadır. Bu formun sonunda ise dijital araç kullanımının Türkiye'de yaşama yılına bağlı olarak gösterdiği değişikliklere, katılımcının eğitim gördüğü bölüme bağlı olarak gösterdiği değişiklikler ve katılımcının eğitim gördüğü bölüme bağlı olarak gösterdiği değişikliklerinde araştırıldığı tablolar yer almaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan katılımcıların öğrenim gördükleri bölüme göre kullandıkları dijital araçlar,

kullandıkları sosyal medya platformu, dijital araç kullanım amaçları, yaş gruplarına göre kullandıkları sosyal medya platformu ve öğrenim gördükleri bölümlere göre dijital araç kullanımını dağılımlarına da çalışılmıştır.

Ankette kullanılan ölçeğin güvenilirliğini tespit edebilmek için Cronbach's Alpha katsayısı, Reliability Analysis aracılığıyla yapılmış ve analiz sonucu Tablo 17 yardımıyla gösterilmiştir.

Tablo 17

Cronbach alpha güvenilirlik analizi sonuçları

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
0,758	14

Tablo 17'de yer alan Cronbach Alpha değeri, 0,758'dir. Bu değer, ölçeğin bilimsel açıdan yeterince güvenilir olduğuna işaret etmektedir. Bu bağlamda Cronbach's Alpha değerinin 1'e yaklaşması, ölçekteki maddelerin birbirleriyle daha uyumlu ve ölçeğin daha güvenilir olduğu anlamına gelirken, değer 0'a yaklaşması, ölçek içindeki maddelerin uyumunun zayıf ve ölçeğin güvenilirliğinin düşük olduğunu şeklinde yorumlanmaktadır (SPSS, 2024). Literatürde iyi bir Cronbach's Alpha değerinin 0.70 ile 0.90 arasında olduğu kabul edilmektedir. Bu durum sığınmacı öğrencilerin dijital araç kullanım düzeylerini incelemek için soru formunda yer alan ölçek bölümünün oldukça güvenilir olduğuna işaret etmektedir.

Katılımcıların dijital araç kullanımına dair olan görüşlerinin Türkiye'de yaşama yılı, eğitim gördükleri bölüm ve yaş açısından farklılığı görmek üzere 'One Way ANOVA testi' uygulanmıştır. Katılımcıların öğrenim gördükleri bölüme göre kullandıkları dijital araçlar, kullandıkları sosyal medya platformları ve dijital araçları kullanım amaçlarının ve yaş gruplarına göre kullandıkları dijital araçlar, kullandıkları sosyal medya platformları ve dijital araçları kullanım amaçlarının karşılaştırmalı analizleri Crosstabs aracılığıyla sağlanmıştır.

Katılımcıların anketteki doğrusal ölçek sorularına verdikleri yanıtların ortalamasına Tablo 18'de yer verilmektedir

Tablo 18

Katılımcıların doğrusal ölçek maddelerine verdikleri yanıtların ortalaması

	n	Ortalama
Dijital araçları çok sıklıkla kullanırım.	92	2,7826
Sosyal medyayı çok sık kullanırım	92	2,8587
Seçtiğim bölümden memnunum.	92	2,9348
Yeniliklere ilgi duyarım ve sürekli peşinden koşarım.	92	3,0326
Kariyerimle ilgili karar verirken yakınlarıma sorarım	92	2,9565
Sığınmacı olarak Türkiye'ye yerleştiğinizden beri dijital araçları kullanma düzeyinizde değişim yaşadım.	92	2,8370
Türkiye'deki dijitalleşme politikaları benim dijital araçları kullanma düzeyinize etkisi oldu.	92	2,7065
Dijital araçları kullanarak Türkçe dil becerilerinizi geliştirme imkanı buldum.	92	3,0652
Türkiye'de dijital araçları kullanarak eğitim fırsatlarından yararlanma imkanım oldu.	92	2,9239
Dijital araçları kullanarak Türkiye'deki topluma daha iyi entegre olma fırsatı buldum.	92	2,7717
Dijital araçları kullanarak Türkiye'deki istihdam fırsatlarından yararlanma imkanının olduğunu düşünüyorum.	92	2,8913
Dijitalleşme sürecinde sığınmacı öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olarak daha fazla destek sağlanıyor.	92	2,5435
Dijital araçları kullanarak Türkiye'de sosyal ve kültürel hayata daha aktif katılım imkanı buldum.	92	2,8696
Türkiye'deki dijitalleşme politikalarının sığınmacı öğrencilerin eğitimine katkısı olduğunu düşünüyorum.	92	2,8571

Tablo 18'de katılımcıların doğrusal ölçekli anket maddelerine verdikleri yanıtların ortalamalarını gösterilmektedir. Her bir maddenin ortalaması, katılımcıların genel görüşlerini özetlemek için hesaplanmıştır. Doğrusal ölçek maddelerine verilen yanıtlar (1) Kesinlikle Katılıyorum ve (5) Kesinlikle Katılmıyorum olacak şekilde 1-5 arasında olacak şekilde sunulmaktadır. Ortaya çıkan veriler incelendiğinde katılımcıların genel olarak anket maddelerine orta derecede katıldığı görülmektedir.

Anket maddelerine dönük verilen ölçeklendirmede oranın en yüksek çıktığı yanıt, sığınmacı öğrencilerin dijital araçları kullanarak dil becerilerini geliştirme imkanı bulmaları sorusu olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, katılımcıların dijital araçları aktif bir şekilde kullanarak Türkçe dil becerilerini geliştirme fırsatı bulduklarını göstermiştir. Özellikle dil öğrenimi için kullanılan dijital platformlar bu gelişimi desteklemiş olabileceği değerlendirilmektedir. Türkçe öğrenimi, sığınmacılar için entegrasyonun önemli bir parçası olduğundan, bu bulgu dijitalleşmenin bireysel gelişime olan katkısının somut bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Anket maddelerine dönük verilen ölçeklendirmede oranın en düşük çıktığı yanıt, dijitalleşme sürecinde sığınmacı öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olarak daha fazla destek sağlanıyor? Sorusu olduğu tespit edilmiştir. Bu maddeden çıkan sonuca bakıldığında, katılımcıların dijitalleşme süreçlerinde ihtiyaçlarının yeterince karşılanmadığına inandığını göstermiştir. Bu durum, sığınmacılara dönük dijitalleşme hedeflerinde kapsayıcılık açısından geliştirilmesi gereken politikalara işaret etmektedir.

Araştırmaya katılım sağlayan katılımcıların dijital araç kullanımı görüşlerinin Türkiye’de yaşama yılına bağlı olarak gösterdiği değişiklikler Tablo 19’da yer verilmektedir

Tablo 19

Dijital araç kullanımı görüşlerinin Türkiye’de yaşama yılına bağlı olarak gösterdiği değişiklikler

	n	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
1-5 yıl	6	2,8095	,66496	,27147
6-10 yıl	39	2,8974	,69789	,11175
11 yıl ve üzeri	47	2,8345	,55815	,08141
Toplam	92	2,8595	,62150	,06480

p=0,238 (aynı harfle gösterilen ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmektedir. (p>0,05))

Tablo 19’e göre yaşama yıllarına bağlı olarak katılımcıların görüşlerinde istatistiksel olarak anlamsal farklılıklar bulunmaktadır (p>0,05). 6-10 yıl ve üzeri sürede Türkiye’de yaşamış olan katılımcılar dijital araç kullanımına dair düşüncelerinde diğer

katılımcılara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu yaş grubunda, dijital araç kullanımına yönelik görüşlerinde biraz daha yüksek bir ortalama sergilemiş olduğu ifade edilmiştir. Bu sonuca göre Türkiye'de daha uzun süre yaşamış olmanın dijital araçların kullanımıyla ilgili algılar üzerinde olumlu bir etki yarattığını gösterebilir. Bu bireyler, dijitalleşme fırsatlarına erişim konusunda daha tecrübeli olabileceği değerlendirilmektedir.

Katılımcıların dijital araç kullanımına dair görüşlerinin katılımcıların eğitim gördüğü bölüme bağlı olarak gösterdiği değişikliklere Tablo-20'de yer verilmektedir.

Tablo 20

Dijital araç kullanımı görüşlerinin katılımcının eğitim gördüğü bölüme bağlı olarak gösterdiği değişiklikler

	n	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Çocuk Gelişimi	22	2,6074	,58123	,12392
Büro Yönetimi	10	2,8071	,59481	,18810
Hasta ve Yaşlı Bakımı	12	2,6548	,47754	,13785
Bilişim Teknolojileri	36	3,1190	,56087	,09348
Saç Bakımı ve Güzellik	12	2,7917	,79450	,22935
Toplam	92	2,8595	,62150	,06480

$p=0,359$ (aynı harfle gösterilen ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmektedir. ($p>0,05$))

Tablo 20'ye göre yaşama yıllarına bağlı olarak katılımcıların görüşlerinde istatistiksel olarak anlamsal farklılıklar bulunmaktadır ($p>0,05$). Bilişim Teknolojileri bölümünde okumakta olan katılımcıların diğer bölümden katılan katılımcılara göre dijital araç kullanımına dair olan maddelere daha yüksek puan vermiştir. Bilişim Teknolojileri bölümü ile diğer bölümler arasında dikkat çekici bir fark bulunduğu tespit edilmiştir. Diğer bölümlerin ortalamaları 2,6 ile 2,8 arasında yoğunlaşırken, Bilişim Teknolojileri açıkça daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Doğal olarak tüm dijital araçlardaki gelişmelerin bilişim teknolojileri bölümünde karşılık bulması bu bölüme olan ilginin yükseldiğini göstermektedir. Ardından gelen en yüksek oran çocuk gelişimi bölümünde ortaya çıkmış olması bu alanda dijital materyallerin artmış olduğunun bir göstergesi olmuştur.

Saç Bakımı ve Güzellik bölümünde standart sapma diğer gruplardan daha yüksektir (0,79450). Bu, bu bölümdeki öğrenciler arasında dijital araç kullanımı görüşlerinde daha büyük bir çeşitlilik olduğunu gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte diğer gruplarda standart sapmalar daha düşüktür, yani öğrencilerin görüşleri daha homojen olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunu dijital araç kullanımına dair görüşlerinin katılımcıların yaş grubuna bağlı olarak gösterdiği değişikliklere Tablo 21’de yer verilmektedir.

Tablo 21

Dijital araç kullanımı görüşlerinin katılımcının yaş grubuna bağlı olarak gösterdiği değişiklikler

	n	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
13	1	3,5714	.	.
14	9	2,6190	0,62780	0,20927
15	18	2,8059	0,65332	0,15399
16	31	3,0023	0,50186	0,09014
17	33	2,7987	0,69263	0,12057
Toplam	92	2,8595	0,62150	0,06480

p=0,318 (aynı harfle gösterilen ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmektedir. (p>0,05))

Tablo 21’de bulunan bulgulara göre yaşama yıllarına bağlı olarak katılımcıların görüşlerinde istatistiksel olarak anlamsal farklılıklar bulunmaktadır (p>0,05). 16 yaşında olan katılımcıların diğer katılımcılara göre dijital araç kullanımına dair olan maddelere daha yüksek puan verdiği gözlemlenmektedir. Bu yaş grubunda bulunan katılımcıların, ortalamalar arasında en yüksek değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir. 16 yaşındaki katılımcılar dijital araçlara daha hakim ve bu araçları daha olumlu değerlendirme eğiliminde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yaş grubunun eğitimde ve sosyal yaşamda dijital araçları daha sık kullanıyor olması etkili olabileceği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte 14 yaş grubu katılımcıların ortalaması en düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, 14 yaş grubundaki katılımcıların

dijital araçlarla daha az deneyime sahip olabileceğini veya dijitalleşmeye yönelik algılarının henüz olgunlaşmadığını gösterebileceği değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, yaş grupları arasında belirgin farklılıklar dijital araç kullanımı görüşlerinin homojen bir şekilde gelişmesi için daha kapsayıcı ve yaşa özel yaklaşımlar benimsenmesi gerektiği fikrini ortaya çıkarmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların öğrenim gördükleri bölüme göre kullandıkları dijital araçlar Tablo 22’de gösterilmektedir.

Tablo 22

Katılımcıların öğrenim gördükleri bölüme göre kullandıkları dijital araçlar

		Hangi Dijital Araçları Kullanıyorsunuz?						Toplam	
		Cep Telefonu	Bilgisayar	Tablet	Akıllı Televizyon	Oyun Konsolu	Diğer		
Hangi Bölümde Öğrenim Görüyorsunuz?	Çocuk Gelişimi	12	1	3	8	2	1	22	
		54,5%	4,5%	13,6%	36,4%	9,1%	4,5%		
	Büro Yönetimi	6	0	2	3	0	0	10	
		60,0%	0,0%	20,0%	30,0%	0,0%	0,0%		
	Hasta ve Yaşlı Bakımı	10	1	1	5	0	0	12	
		83,3%	8,3%	8,3%	41,7%	0,0%	0,0%		
	Bilişim Teknolojileri	26	1	1	18	0	0	36	
		72,2%	2,8%	2,8%	50,0%	0,0%	0,0%		
	Saç Bakımı ve Güzellik	10	0	2	3	0	0	12	
		83,3%	0,0%	16,7%	25,0%	0,0%	0,0%		
	Toplam		64	3	9	37	2	1	92

Tablo 22'ye göre cep telefonu aracının tüm bölümlerde en yaygın kullanılan araç olduğu tespit edilmiştir. Bilgisayar kullanım oranı oldukça düşük çıkması özellikle mesleki ve akademik amaçlar için bilgisayar kullanımının daha yaygın olması beklentisi karşısında katılımcıların günlük yaşamlarında mobil cihazlara olan bağımlılığını gösterdiği tespit edilmiştir. Tablet kullanım oranının sınırlı ancak akıllı televizyonlar daha geniş bir kullanım alanı bulduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Son olarak oyun konsolu kullanım oranı çok düşük çıktığı tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre sığınmacı öğrencilerin cep telefonu aracı öğrenim görülen bütün bölümlerdeki katılımcılar tarafından en fazla kullanılan dijital araç olduğu ifade edilebilir. Bilişim teknolojileri bölümünü tercih eden sığınmacıların aynı zamanda akıllı televizyon gibi diğer bölümlerden görünür bir şekilde farklı bir dijital aracı da kullandığı görülmektedir. Bilgisayar, tablet ve diğer araçlara kişisel anlamda erişimde

eksiklerin olduğu ve bu araçların kullanım konusunda da doğal olarak geri kalacakları görülmüştür. Oyun konsolu kullanımının neredeyse hiç kullanılmıyor olması katılımcıların dijital araçlarda oyun oynamadıkları ihtimalinin olduğu değerlendirilmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların öğrenim gördükleri bölüme göre kullandıkları sosyal medya platformları Tablo 23’de gösterilmektedir.

Tablo 23

Katılımcıların öğrenim gördükleri bölüme göre kullandıkları sosyal medya platformu

		Hangi Sosyal Medya Platformlarını Kullanıyorsunuz?								Toplam	
		Facebook	Instagram	Twitter	WhatsApp	Youtube	Tiktok	Snapchat	Diğer		
Hangi Bölümde Öğrenim Görüyorsunuz?	Çocuk Gelişimi	1	8	1	9	11	9	10	0	22	
		4,5%	36,4%	4,5%	40,9%	50,0%	40,9%	45,5%	0,0%		
	Büro Yönetimi	0	4	0	8	7	5	4	0	10	
		0,0%	40,0%	0,0%	80,0%	70,0%	50,0%	40,0%	0,0%		
	Hasta ve Yaşlı Bakımı	1	8	0	8	6	5	4	0	12	
		8,3%	66,7%	0,0%	66,7%	50,0%	41,7%	33,3%	0,0%		
	Bilişim Teknolojileri	7	23	1	21	28	21	25	1	36	
		19,4%	63,9%	2,8%	58,3%	77,8%	58,3%	69,4%	2,8%		
	Saç Bakımı ve Güzellik	0	6	0	4	3	9	6	0	12	
		0,0%	50,0%	0,0%	33,3%	25,0%	75,0%	50,0%	0,0%		
	Toplam		9	49	2	50	55	49	49	1	92

Tablo 23’e göre, Bilişim Teknolojileri bölümlerinde okuyan katılımcılar tüm sosyal medya platformlarının aktif kullanıcıları olduğu saptanmıştır. Tiktok kullanımında daha çok kuaförlük mesleği yapma amaçlı açılan bölüm olan Saç Bakımı ve Güzellik bölümünde tercih edilmiştir. Büro Yönetimi, Hasta ve Yaşlı Bakımı bölümlerinde okuyan katılımcıların en sık kullandığı platform WhatsApp olmuştur.

Instagram ise Hasta ve Yaşlı Bakımı bölümünde okuyan katılımcılar tarafından en fazla kullanılan sosyal medya platformu olmuştur.

Sosyal medya kullanımı tüm öğrencilerin önemli bir gündemi olduğu açıktır. Fakat bu araştırma sorusunda yatkınlık bakımından incelenmiştir. Bilişim teknolojileri bölümü açısından bakıldığında tüm sosyal medya platformlarının fazla kullanılıyor oluşu bölümün yatkınlık açısından normal bir sonuçtur. Bir diğer yatkınlık Saç Bakımı ve Güzellik bölümü öğrencilerinin mesleki duyuru ve tanıtım yapma durumlarından dolayı Tiktok kullanımında ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların öğrenim gördükleri bölüme göre dijital araçları kullanım amaçlarına Tablo 24’de yer verilmektedir.

Tablo 24

Katılımcıların öğrenim gördükleri bölüme göre dijital araç kullanım amaçları

		Dijital Araçları Hangi Amaçlarla Kullanıyorsunuz?					Toplam
		İletişim	Eğitim	Eğlence	Bilgi Edinmek	Sosyal Etkileşim	
Hangi Bölümde Öğrenim Görüyorsunuz?	Çocuk Gelişimi	14	16	5	9	4	22
		63,6%	72,7%	22,7%	40,9%	18,2%	
	Büro Yönetimi	7	6	4	4	1	10
		70,0%	60,0%	40,0%	40,0%	10,0%	
	Hasta ve Yaşlı Bakımı	11	6	2	5	0	12
		91,7%	50,0%	16,7%	41,7%	0,0%	
	Bilişim Teknolojileri	31	21	17	15	7	36
		86,1%	58,3%	47,2%	41,7%	19,4%	
Saç Bakımı ve Güzellik	7	5	3	1	0	12	
	58,3%	41,7%	25,0%	8,3%	0,0%		
Toplam		70	54	31	34	12	92

Tablo 24'e göre tüm bölümler için iletişim dijital araçların temel kullanım alanı olduğu ve eğitim amaçlı kullanım da oldukça kullanılır olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar, dijital araçları arkadaşlarıyla iletişim kurmak ve sosyal bağlarını sürdürmek için sıklıkla kullandığı özellikle Çocuk Gelişimi ve Bilişim Teknolojileri bölümlerinde yoğun olarak eğitim amaçlı kullanıldığı değerlendirilmiştir. Eğlence amaçlı kullanım en çok Bilişim Teknolojileri ve Büro Yönetimi bölümlerinde öne çıktığı görülmüştür. Bu sonuca göre, dijital araçların kullanım amaçlarının bölüm bazlı farklılıklar gösterdiği ve her bölüme özel stratejiler geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların yaş gruplarına göre kullandıkları dijital araçlar Tablo 25'te gösterilmektedir.

Tablo 25

Katılımcıların yaş grubuna göre kullandıkları dijital araçlar

		Hangi Dijital Araçları Kullanıyorsunuz?						Toplam	
		Cep Telefonu	Bilgisayar	Tablet	Akıllı Televizyon	Oyun Konsolu	Diğer		
Hangi Yaş Grubundasınız?	13	0	0	1	0	0	0	1	
		0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%		
	14	4	0	2	6	0	0	9	
		44,4%	0,0%	22,2%	66,7%	0,0%	0,0%		
	15	12	1	2	7	0	0	18	
		66,7%	5,6%	11,1%	38,9%	0,0%	0,0%		
	16	23	1	3	10	1	0	31	
		74,2%	3,2%	9,7%	32,3%	3,2%	0,0%		
	17	25	1	1	14	1	1	33	
		75,8%	3,0%	3,0%	42,4%	3,0%	3,0%		
	Toplam		64	3	9	37	2	1	92

Tablo 25'e göre 13 yaş grubundaki katılımcıların kullandıkları tek dijital aracın tablet olduğu çıktısının düşük örneklem sayısından kaynaklandığı tespit edilmiştir. 14,16 ve 17 yaş gruplarındaki katılımcılar tarafından cep telefonu aracının en fazla kullanılan dijital araç olduğu ve 15 yaş grubunda ise en fazla kullanılan dijital araç akıllı televizyon olarak görülmüştür.

Buna göre yaş aralığının yükselmesiyle bireysel dijital araç kullanımı olan cep telefonunun ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Cep telefonu tüm yaş gruplarında en yaygın dijital araç olduğu ve yaş arttıkça kullanım oranı da arttığı değerlendirilmiştir. Oyun konsolunun tüm yaş gruplarında en az tercih edilen araçlar olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak bu bulgular, dijital araçların kullanımında yaşa bağlı farklılıkların dikkate alınarak kişiselleştirilmiş çözümler geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların yaş gruplarına göre kullandıkları sosyal medya platformları Tablo 26’da gösterilmektedir.

Tablo 26

Katılımcıların yaş gruplarına göre kullandıkları sosyal medya platformu

		Hangi sosyal medya platformlarını kullanıyorsunuz?							Toplam		
		Facebook	Instagram	Twitter	WhatsApp	YouTube	Tiktok	Snapchat	Diğer		
Hangi yaş grubundasınız?	13	0	1	0	1	0	1	1	0	1	
		0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%		
	14	0	1	1	4	5	6	7	0	9	
		0,0%	11,1%	11,1%	44,4%	55,6%	66,7%	77,8%	0,0%		
	15	1	7	0	7	10	8	7	0	18	
		5,6%	38,9%	0,0%	38,9%	55,6%	44,4%	38,9%	0,0%		
	16	4	18	0	19	22	19	18	1	31	
		12,9%	58,1%	0,0%	61,3%	71,0%	61,3%	58,1%	3,2%		
	17	4	22	1	19	18	15	16	0	33	
		12,1%	66,7%	3,0%	57,6%	54,5%	45,5%	48,5%	0,0%		
	Toplam		9	49	2	50	55	49	49	1	92

Tablo 26’ya göre 14 yaş grubundaki katılımcılar tarafından görsel paylaşım ve eğlence amaçlı kullanılan Snapchat platformu yoğun tercih edilmiştir. Bununla birlikte YouTube platformunun 15 ve 16 yaş grubundaki katılımcılar tarafından; Instagram adlı sosyal medya platformunun ise 17 yaş grubundaki katılımcılar tarafından en fazla kullanılan uygulamalar olduğu tespit edilmiştir.

Platform bazlı incelemede YouTube tüm yaş gruplarında en çok tercih edilen uygulama olmuştur. Instagram kullanımı yaş oranının arttığı durumlarda daha çok ön

plana çıktığı ve 17 yaş üstü katılımcılarda ise TikTok ve Snapchat uygulamasının kullanıldığı tespit edilmiştir. WhatsApp tüm yaş gruplarında iletişim amaçlı kullanıldığı, Facebook ve Twitter kullanımının tüm yaş gruplarında en az kullanılan platform oldukları tespit edilmiştir. Sonuç olarak, yaş gruplarına yönelik platform tercihlerini dikkate alarak daha etkili dijital stratejiler geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların yaş gruplarına göre dijital araçları kullanım amaçlarına Tablo 27'de yer verilmektedir.

Tablo 27

Katılımcıların yaş gruplarına göre dijital araç kullanım amaçları

		Dijital Araçları Hangi Amaçlarla Kullanıyorsunuz?					Toplam	
		İletişim	Eğitim	Eğlence	Bilgi Edinmek	Sosyal Etkileşim		
Hangi Yaş Grubundasınız?	13	1	1	0	1	0	1	
		100,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%		
	14	7	4	1	1	0	9	
		77,8%	44,4%	11,1%	11,1%	0,0%		
	15	12	9	6	5	2	18	
		66,7%	50,0%	33,3%	27,8%	11,1%		
	16	23	20	13	13	3	31	
		74,2%	64,5%	41,9%	41,9%	9,7%		
	17	27	20	11	14	7	33	
		81,8%	60,6%	33,3%	42,4%	21,2%		
	Toplam		70	54	31	34	12	92

Tablo 27'ye göre iletişim kurmak amaçlı dijital araçları kullanma yaklaşımı tüm yaş gruplarında en yaygın tercih etme nedeni olduğu ve yaş arttıkça bu oranın yükseldiği tespit edilmiştir. Özellikle 16 yaş ve 17 yaş gruplarında eğitim daha yoğun bir kullanım amacı arasındadır. Eğlence amaçlı kullanım 16 yaş grubunda zirveye çıktığı tespit edilmiştir. Bilgi edinmek 16 ve 17 yaş gruplarında daha belirgin hale geldiği görülürken, sosyal etkileşim en düşük oranlı kullanım amacı olarak dikkat çekmektedir.

Bu sonuçlara göre dijital araçların özellikle eğitim amaçlı kullanımı ile katılımcıların yaş gruplarına uygun ve erişimi kolay dijital eğitim içerikleri geliştirilerek kullanımlarını ilerletilebileceği değerlendirilmiştir. Dijital araçların bilgi edinme ve eğlence amaçlı kullanımında artış eğilimi sonucuna göre, sığınmacı öğrencilerin ilgisini çekecek, aynı zamanda öğretici ve eğlenceli içeriklerin sunulması, bu amaca yönelik kullanımın yaygınlaşmasına katkı sağlayabileceği değerlendirilmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada Gaziantep Av. Mahmut Düşün Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören sığınmacı öğrencilerin dijital araçlara olan yatkınlıkları ve Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine katkılarının ölçülmesine çalışılmıştır. Anket formu yardımı ile toplanan veriler SPSS 29 versiyonundaki paket programı ile analiz edilmiştir.

Analiz sonuçları sığınmacı öğrencilerin büyük bir kısmının bilişim teknolojileri bölümünü tercih ettiklerine işaret etmektedir. Türkiye'ye geldikten sonra dijital yeterliliklerinin geliştiğini ifade eden önemli bir toplamın olduğu görülmüş ve okullarda kullanıma sunulan dijital araçlara hakim oldukları ifade edilmiştir. Dil engeli gibi önemli bir sorunu teknolojik araçların yardımıyla çözmelerinin beklendiği sonuçlarda dijital araçlara ulaşmakta sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Sosyal etkileşim süreçlerinde sosyal medya kullanımında artış olmasının yanında WhatsApp gruplarına aktif bir katılımın olduğu analiz edilmiştir. Sosyal medya araçlarında en fazla YouTube ön plana çıktığı görülmüştür. Ayrıca dijital araçların kullanımında, eğitimde fırsat eşitliği etkeninin dijital araçlar kullanılarak tüm öğrenciler çerçevesinde sağlandığı görülmüştür. Öğrencilerin eğitim gördükleri alana göre dijital araçları kullanma düzeylerinde farklılıklar görülmüş ve bununla beraber öğrencilerin dijital araçları kullanma yönünde yeniliklere her zaman açık olduğu tespit edilmiştir.

Sığınmacı öğrencilerin dijital araçları kullanma düzeylerinin ölçüldüğü çalışma sonucu 3 ana başlık altında problemler tanımlanarak çözümlenmiştir. Anket yöntemiyle toplanan veriler çerçevesinde tanımlanan bulgulardan çıkan sonuca göre, birinci alt probleme ilişkin bulgular teknik bilgilere cevap şeklinde tanımlanmıştır.

Yapılan tanımlamada şu temel bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmaya, Türkiye'de yaşama yılı 11 yıl ve üzeri öğrenci katılmıştır. Öğrenciler ağırlıklı olarak bölüm seçme aşamasında bilişim teknolojileri bölümünü tercih etmiş ve çevrelerinden

kendilerini bilişim sektörüne yönlendirmeye dair önemli bir basınç hissettikleri görülmüştür. Dijital araçlara ilgisi yüksek olan grubun çevresinde daha önce herhangi bir dijital araçla ilgili eğitim almış kimse bulunmamaktadır. Dijital araçları kullanmanın eğitimde fırsat eşitliğinin tesis edildiği görüş ile birlikte sığınmacıların Türkiye'ye yerleştikten sonra dijital araç kullanım düzeylerinde ciddi bir değişim olduğu gözlenmiştir.

İkinci alt probleme ilişkin bulgularda dijital becerilere dair düşünceler üzerinden bakılmıştır. Sığınmacıların kendi ana dili dışında en az bir yabancı dil bildiği gözlemlenirken, yabancı dil öğrenmeye dönük ilgilerinin olduğu görülmüştür. Türkçe öğrenme aşamasında dijital araçların kullanımı oldukça yaygın olduğu belirtilirken en fazla kullanabildikleri dijital aracın cep telefonu olduğu görülmüştür. Sosyalleşme amacıyla ilk sırada Instagram olmak üzere; WhatsApp grupları, Snapchat ve Tiktok kullanımının çok yaygın olduğu sonucuna varılmıştır. Dijital araçların kullanılmasında ana etken olarak iletişim ön plana çıkarken, sonrasında eğitim etmeninin etkili olduğu görülmüştür. Sosyal medya kullanımında katılımcıların tercihlerini göz önünde bulundurarak, eğitici ve bilgilendirici içeriklerin bu platformlara entegre edilmesi sosyal medyanın doğru kullanımına dair farkındalık çalışmaları yapılması dijital araçların doğru kullanımını bu şekilde ilerletileceği değerlendirilmiştir.

Üçüncü alt problemde doğrusal ölçekte hazırlanan sorulara dönük sonuçlar incelenmiştir. Buna göre sığınmacı öğrencilerin dijital araçları kullanarak Türkçe dil becerilerini geliştirme oranı en yüksek madde olduğu tespit edilmiştir. Sığınmacı öğrenciler Türkçe dil becerilerinin kazanılmasında ve geliştirilmesinde dijital araçları etkili bir araç olarak görmektedir. Ayrıca en yüksek ikinci oranda sığınmacı öğrencilerin yeniliklere ilgi duyma konusundaki seçenек olmuştur. 11 yaş ve üzeri öğrencilerinin diğer öğrenci yaş gruplarına göre daha fazla dijital araç kullandığı belirlenmiştir. Genç yaş gruplarını bilgi edinme ve eğitici içeriklere yönlendirmek için onların ilgisini çekebilecek daha fazla etkileşimli ve eğlenceli dijital içerik sunulması değerlendirilmiştir.

Bilişim Teknolojileri bölümü teknoloji odaklı programlarda daha yüksek bir yoğunlukla kendini göstermiştir. Bu durum, hem bölümün müfredatında dijital araçlara olan ihtiyaçtan hem de öğrencilerin bu alana olan yatkınlıklarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Sığınmacı öğrencilerin Türkiye'nin dijitalleşmesine dönük hedeflerine ulaşmasındaki rollerinin incelenmesi ve uygulanmasındaki etkisine

ilişkin olarak, uygulanan anket sonucu çıktılarına bakıldığında, okulda en fazla Bilişim Teknolojileri bölümünü tercih etmelerinden anladığımız gibi, sığınmacı öğrencilerin dijital araçlara dönük hevesli davrandıkları ve kendi yeteneklerini yansıtma konusunda istekli oldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Diğer açıdan dijitalleşmenin avantajlarından her bölümün eşit şekilde faydalanabilmesi için özellikle teknolojiyle daha az temas eden bölümlere yönelik dijital beceri geliştirme programları düzenlemesi değerlendirilmelidir.

Sığınmacı öğrencilerin göç ettikleri yer bakımından genellikle düşük sosyoekonomik koşullarda barındıkları için dijital araçlara ulaşmalarında alt yapı sorunu ile karşı karşıya kalmaları öğrencilerin bu araçları etkili bir şekilde kullanma düzeyini de düşürebileceğini göstermiştir. Bu nedenle sığınmacı öğrencilerin birer dijital vatandaş olmaları için, okullarda dijital okuryazarlık temalarının derslere entegre edilmesi ile sığınmacı öğrencilerin bu becerilerini geliştirmeleri ile mümkün olacağı düşünülmektedir.

Araştırma bulgularında oyun konsolu kullanma oranı oldukça düşük çıkmıştır. Literatürdeki çalışmalarla karşılaştırıldığında benzer bulgularla karşılaşıldığı görülmektedir. Ün'ün (2021) yürütmüş olduğu çalışmada sığınmacı kız çocuklarının dijital oyun bağımlılıklarının düşük düzeyde olma sonucu bu çalışmayla paralellik göstermiştir. Diğer taraftan sığınmacı öğrencilerin sosyal medya araçlarını sık kullanım sonucuna ulaşılmıştır. Sütüoğlu ve Vesek'in (2023) yapmış olduğu çalışmada sosyal medyanın, sığınmacılar için yeni bir topluma adaptasyonlarında önemli bir rolü olduğu sonucu çıkması bu konuda çıkan sonuçla benzerlik taşımaktadır. Sığınmacı öğrencilerin göç ettikleri toplumda yaşadıkları problemlerin üstesinden gelebilmeleri, sosyal medyanın göç sonrası uyumda oynadığı rolün yüksek olması bu çalışmada çıkan sosyal medya kullanım oranları ve kullanım nedenleri ile ilgili sonuçlar özdeşlik taşımaktadır. Yapılan çalışmalarda elde edilen bulguların literatürdeki benzer çalışmalarla örtüşen sonuçlar çıkması araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından önemli bir göstergedir.

Sığınmacıların kültürel kodlarını kaybetmek istemeden yaşama istekleri dijital araçları daha fazla kullanma zorunluluğu doğurmuştur. Bir arada yaşam ve sosyalleşme istekleri sosyal medya araçlarına ilgilerini arttırmıştır. Sığınmacıların birden fazla dil bilen bir yapısı olduğu görülmüştür. Farklı kültürlerden gelen sığınmacıların bu dil becerilerini ve kültürel farklılıkları dijital içerik üretimi, çeviri ve

lokalizasyon gibi alanlarda kullanarak Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine katkıları olacaktır.

Farklı kültürlerden gelen sığınmacı öğrencilerin bir araya gelmesi, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini teşvik edebilir. Bu becerilerini dijital projelerde veya girişimcilik faaliyetlerinde kullanarak dijital dönüşüme katkıda bulunabilirler.

Bilişim Teknolojilerinin kullanımı sonrası etkileşim, sığınmacı öğrencilerin Türkiye'ye adaptasyonunu kolaylaştırabilir ve onları toplumun bir parçası olmalarını sağlayabilir. Bunun sonucunda sığınmacı öğrencilerin eğitime ve dijital becerilerinin geliştirilmesine odaklanan kapsayıcı eğitim politikaları geliştirilirse bu öğrencilerin dijital dönüşüme daha etkin bir şekilde katılmalarını sağlayabilir.

Özellikle sığınmacı öğrencilere yönelik dil eğitimi, medya okuryazarlık eğitimi ve dijital okuryazarlık alanlarında destek programları dijital vatandaş olmaları açısından etkili olabilir. Sığınmacıların dijital dönüşümde dezavantajlı duruma düşmemeleri ve Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerini sekteye uğratmamaları için ulusal ölçekte her yurttaşın kullandığı uygulamalar sığınmacıların da yararlanacağı düzeyde çeşitlendirilmeli ve bu uygulamalara erişim kolaylaştırılmalıdır.

Sığınmacı öğrencilerin Türkiye'nin dijital dönüşümüne olumsuz bir etken olacağı yönündeki algıların aksine, bulgular bu öğrencilerin dijital dönüşüme dönük hazırbulunuşluk seviyelerinin genel olarak iyi bir noktada olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcılar, dijital araçları ağırlıklı olarak iletişim, eğitim ve bilgi edinme amaçlarıyla etkili bir şekilde kullanmaktadır. Bu durum, sığınmacı öğrencilerin dijital dönüşüm sürecine aktif katılım gösterebileceklerini ve bu süreçte olumlu katkı sağlayabileceklerini göstermektedir. Dijitalleşmeye yönelik politikaların sığınmacı öğrencilerin özel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak geliştirilmesi, Türkiye'nin dijital dönüşüm sürecinde daha kapsayıcı ve verimli bir ilerleme sağlayabilir.

Entegrasyon sürecinin doğru yönetimi, yenilikçi fikirlerin, farklı bakış açılarının ve kültürel zenginliklerin ortaya çıkmasına imkan sağlayabilecektir. Entegrasyon sürecinin hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi, toplumun makro hedeflere ulaşmasında bir katalizör görevi göreceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- Acun, F. (2020). Dijital Tarih ve Dijital Tarihçiliğin Tarih yazımına Etkisi Üzerine. *Tarih yazımı*, 2(1), 66-90.
- Adalı Aydın, G. (2023). Dijital Reklamcılık Ölçek Geliştirme Uygulaması: Dijital Yerli ve Dijital Göçmenlere Yönelik Bir Araştırma. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi* (42), 39-62.
- Adıgüzel, O. H. ve Hepkon, Z. (2023). İki Dünya Arasında: Türkiye'deki Suriyeli Göçmenlerin Medya Kullanım Eğilimleri. *Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi* (12), 60-83.
- Akman, Y. (2021). Dijital Okuryazarlık, Çevrim İçi Öğrenme ve Akademik İsteklilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 1012-1036.
- Aktan, E. (2018). Büyük Veri: Uygulama Alanları, Analitiği ve Güvenlik Boyutu. *Bilgi Yönetimi*, 1(1), 1-22.
- Alptekin, Z. M. (2020). Dijitalleşme ve Dijital Sosyal Sorumluluk İletişimi. *Uluslararası Medya Ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi*, 3(2), 136-155.
- Altınpulluk, H. (2015). Artırılmış Gerçekliği Anlamak: Kavramlar ve Uygulamalar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 123-131.
- Arslan, K. (2020). Eğitimde Yapay Zeka ve Uygulamaları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 71-88.
- Arslan, Ü. G. ve Uslu, F. (2020). Türkiye'de Ortaöğretim Düzeyinde Eğitim-Öğretim Gören Sığınmacı Öğrencilerin Öğrenim Sürecinde Yaşadıkları Zorluklar. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 203-216.

- Arslanoğlu, B. S., Demirci, Z., Arıcı, A. ve Bolat, G. B. (2021). Pandemi dönemi uzaktan eğitim süreci sorunları: geçici koruma altındaki Suriyeli öğrenciler özelinde nitel bir inceleme. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 21(2), 290-316.
- Aydeniz, S. ve Sarıkaya, B. (2021). Göçmen Çocukların Eğitiminde Yaşanan Sorunlar Ve Çözüm Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 385-404.
- Aziz, A. (2008). *İletişime Giriş*. İstanbul: Aksu Yayınları.
- Bayındır, G. ve Kahraman, B. (2023). Eğitimde Zorunlu Dijitalleşme: Uzaktan/Online Eğitim Uygulamalarında Yaşanan Sorunlar Ve Sosyolojik Yansımaları. *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 101-134.
- Bilgin, T. T. ve Çamurcu, A. Y. (2008), “Çok Boyutlu Veri Görselleştirme Teknikleri”. *Akademik Bilişim Dergisi*, 9(1), 107-112.
- BSTB (T.C. Bilim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı) (2018), Dijital Türkiye Yol Haritası, Erişim adresi: https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_Dijital-Turkiye-Yol-Haritasi.pdf. Erişim tarihi: 05.11.2024.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket Geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (19. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Castles, S. & Miller, M. J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. (B.U. Bal & İ. Akbulut, Çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Coşkun, A. E. (2021). Eğitimde Dijitalleşmenin Oluşturduğu Sosyo-Kültüreliliğin Öğretmenin Rolüne Etkisi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 53(53), 1-29.
- Curacı, U. T. (2021). Eğitimde Teknolojinin Kullanımı. *Kamu Yönetimi Ve Teknoloji Dergisi*, 3(2), 166-174.
- Çakıcı, K. , & Doğan, A. S. (2021). *Dijitalleşen Dünyanın Çalışma Hayatında Dezavantajlı Gruplar* (pp.135-152). Edition: Yasin Yılmaz, Publisher: Gazi Kitapevi.

- Çoban, O. , Kartal, M. Ketenci, S. T. ve Çoban, A. (2020). Suriyeli Mülteci Öğrencilerinin Eğitim Sorunları ve Teknolojisine Erişim ve Çözüm Önerileri: Konya-Selçuklu Örneği. *Avrupa Bilim Ve Teknoloji Dergisi*, Özel Sayı, 537-541.
- ÇSGB (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı) (2024). Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (2016-2024). Erişim adresi: <https://www.tyc.gov.tr/sozluk/anahtaryetkinlikler-key-competences-i1.html>. Erişim tarihi: 10.10.2024.
- Demircioğlu, İ. H. & Turan, İ. (Eds) (2012). *Tarih Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, Ankara, Pegem A. Yayınevi.
- EC (European Commission/EACEA/Eurydice), (2019). Digital Education at School in Europe. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Erişim adresi: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/digital-education-school-europe>. Erişim tarihi: 01.09.2024.
- Eken, S. (2020). Büyük Verinin İnteraktif Görselleştirilmesi: Tableau Üzerine Öğrenci Deneyimleri. *Avrupa Bilim Ve Teknoloji Dergisi* (18), 262-271.
- Elitaş, S.K.(2021). *İletişimde Dijitalleşme*, Ankara, Detay Yayıncılık.
- Erdal, B. B. (2021). İnfografik Tasarımında Kullanılan Web Teknolojilerinin Karşılaştırılması. *The Turkish Online Journal of Design*, 11(3), 797-812.
- EU (2022). EU regions: how did people use the internet in 2021? Erişim adresi: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20221024-2>. Erişim tarihi: 01.09.2024.
- Fortune Türkiye (2024). Türkiye'nin Dijitalleşme Notu Değişmedi. Erişim adresi: <https://www.fortuneturkey.com/turkiyenin-dijitallesme-notu-degismedi>. Erişim tarihi: 15.11.2024.
- Göç İdaresi (2024). Ülkemizdeki Yabancı Sayılarına İlişkin Ortaya Atılan Gerçek Dışı İddialar Hakkında Basın Açıklaması. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/ulkemizdeki-yabanci-sayilarina-iliskin-ortaya-atilan-gercek-disi-iddialar-hakkinda-basin-aciklamasi>. Erişim tarihi: 12.11.2024.

- Göç İdaresi Başkanlığı (2024, 31 Ekim). Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>. Erişim tarihi: 31.10.2024.
- Gökgöz, G. (2023). Göç ve Medya: Gaziantep'teki Suriyeli Sığınmacı Üniversite Öğrencilerinin Suriye Medyasına İlişkin Eğilimleri. *İlef Dergisi*, 10(1), 69-98.
- Guttentag, D. A. (2010). Virtual reality: Applications and implications for tourism. *Tourism Management*, 31(5), 637–651.
- Güllüpnar, F. (2013). Göç Olgusunun Ekonomi-Politigi ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4). 53-85.
- Güngör, M., Bakar, Ç. ve Çalılı, N. (2023). Göçmen Öğrencilerin Eğitim-Öğretim Sürecine, Göçmen /Gönüllü Eğitimcilerin Katkılarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Değerlendirmeleri. *Journal of Education and New Approaches*, 6(1), 167-184.
- Gürel, Y. Ü., Kılıçaslan, Y., & İzmen, Ü. (2022). *Türkiye'nin Dijital Dönüşüm Endeksi*. TÜBİSAD.
- HBR Türkiye (2016). Dünya Dijitalleşiyor; Peki ya Türkiye? Erişim adresi: <https://hbrturkiye.com/sponsorlu-icerik/dunya-dijitallesiyor-peki-ya-turkiye>. Erişim tarihi: 12.11.2024.
- IENSTITU (2020). İnteraktif Ne Demek? Başlıca İnteraktif Oluşumlar. Erişim adresi: <https://www.ienstitu.com/blog/interaktif-ne-demek>. Erişim tarihi: 12.11.2024.
- İçişleri Bakanlığı (2024).Türkiye'deki Suriyeli Sayısı. Erişim adresi: <https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/#:~:text=içişleri%20Bakanlığı%20Göç%20İdaresi%20Başkanlığı,96%20bin%20157%20kişi%20oldu>. Erişim tarihi: 08.10.2024.
- İletişim Başkanlığı (2024, 21 Ağustos). Türkiye'de bulunan yabancıların sayısı ve vatandaşlık durumları ile ilgili iddialara dair açıklama. Erişim adresi: <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/turkiyede-bulunan-yabancilarin-sayisi-ve-vatandaslik-durumlari-ile-igili-iddialara-dair-aciklama>. Erişim tarihi: 12.11.2024.

- Kanat, B., ve Ayyıldız Ünnü, N. A. (2022). COVID-19 Küresel Salgını Ve Dijital Dönüşümün İnsan Kaynakları Uygulamaları Üzerine Yansımalarını Açığa Çıkarmaya Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(2), 185-213.
- Kanbur, B. N. (2020). Görsel Medyanın ve Subliminal Mesajların Çocuk Üzerine Etkileri. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4, 94-106.
- Kantarıcı, Ö. Özalp, M., Sezginsoy, C., Özaşkınlı, O. & Cavlak, C. (2012). *Dijitalleşen Dünyada Ekonominin İtici Gücü: E-Ticaret*. İstanbul: Tüsiad Yayınları.
- Kapan, K. ve Üncel, R. (2020). Gelişen Web Teknolojilerinin (Web 1.0- Web 2.0- Web 3.0) Türkiye Turizmine Etkisi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*. 3(3): 276-289.
- Kılıç, R. (2023). Sanayi Devrimlerinin Serüveni: Endüstri 1.0'dan Endüstri 5.0'a. *Takvim-I Vakayı*, 11(2), 276-291.
- Koca, D. & Ortakaya, Ü.İ. (2023). "Milli Teknoloji Hamlesinde Dijitalleşme Ve Eğitim", I. Baskı, Ankara: SETA Yayınları.
- Küçükali, R. & Coşkun, H. C. (2021). Eğitimde Dijitalleşme Ve Yapay Zekânın Okul Yöneticiliğindeki Yeri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram Ve Uygulama*, 4(2), 124-135.
- Lovell, K. ve Vignare, K. (2009). MSU Medical Colleges Blended Learning for First Year Science Courses: Uniting Pedagogy to Maximize Experience and Real World Limitations. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 13 (1), 55-63.
- Marino LATORRE, Ph. D. WEB 1.0, 2.0, 3.0 ve 4.0'ın Tarihi (Ö. Yılmaz, Çev.). (2022). *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 351-359. (Orijinal çalışma 2018'de yayınlanmıştır).
- McCarthy, J. (2004). What is artificial intelligence? Erişim adresi: <https://www-formal.stanford.edu/jmc/whatisai/> Erişim tarihi: 10.10.2024
- Mcluhan M. & Powers Bruce R. (2013), *Global Köy*, Skala Yayıncılık.
- MEB. (2024a). T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı 8. Sınıf. Erişim adresi: <https://ttkb.meb.gov.tr/www/turkiye-yuzyili-maarif-modeli-yeni->

mufredat-taslagi-kamuoyunun-gorusune-acildi/icerik/598. Erişim tarihi: 12.08.2024.

Muratoğlu, B., ve Türkgeldi, S. K. (2020). Post-modern Dönemde Senaristin ve İzleyicinin Rolü: Yapay Zeka, İnteraktif Drama ve Sinemanın Geleceğine Dair Bir Öngörü. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 2639-2641.

OJEU (Official Journal of the European Union). (2022). Establishing the digital decade policy programme 2030. Erişim adresi: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/2030-digital-decade-policy-programme.html>. Erişim tarihi: 12.11.2024.

Omgiletisim (2024). We Are Social Dijital 2024 Global Raporu Yayınlandı. Erişim adresi: <https://omgiletisim.com/we-are-social-dijital-2024-global-raporu-yayinlandi/>. Erişim tarihi: 12.08.2024.

Özbey, B. İ. (2022). *Dijitalleşme, Sosyal Medya Ve Risk Toplumu*. İmgelem, 6(10), 141-158

Özcan, O. (2008). *İnteraktif Medya Tasarımında Temel Adımlar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Özdemir, S. M. (2011). Toplumsal Değişme Ve Küreselleşme Bağlamında Eğitim Ve Eğitim Programları: Kavramsal Bir Çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-110.

Özgür, E. M. ve Alahmad, A. (2024). Zorunlu Sığınmacılar ve Entegrasyon: “Suriyelilerin Topluma Adapte Olabilmesi İçin Bu Ülkedeki Hukuki Statüsü Değiştirilmeli”. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 22(1). 71-102.

PAL (Policy Analytics Lab) (2023). Digital Türkiye 2030: Economic Impact and Policy Framework. Erişim adresi: <https://www.slideshare.net/slideshow/digital-trkiye-2030/260075481>. Erişim tarihi: 08.10.2024.

Parlak, B. (2017). Dijital Çağda Eğitim: Olanaklar Ve Uygulamalar Üzerine Bir Analiz. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22(Kayfor 15 Özel Sayısı), 1741-1759.

- Perruchoud R. ve Redpath J. (2013).Uluslar Arası Göç Hukuku (IOM) Göç Terimleri Sözlüğü, No:31. Erişim adresi: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf. Erişim tarihi: 12.11.2024.
- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants, Part II: Do They Really Think Differently? NCB University Press, 9(6). 15 -24
- Ribble, M. (2015). *Digital citizenship in schools: Nine elements all students should know*. (3.baskı). International Society for Technology in Education.
- Sağır, A. & Aydın, E. (2020). Türkiye'deki Üniversitelerde Öğrenim Gören Suriyeli Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Profillerinin Analizi. *Adam Academy Journal of Social Sciences*, 10(1), 153-182.
- Sandal, E. K. , Hançerkıran, M. & Tıraş, M. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler ve Gaziantep İlindeki Yansımaları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2). 461-483.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies For Ensuring Trustworthiness in Qualitative Research Projects. *Education for Information*, 22(2), 63-75.
- Siebel, M. T. (2022). *Dijital Dönüşüm: Kitlemel Yok Oluş Çağında Hayatta Kalmak ve Başarılı Olmak*, 1.baskı. İstanbul: Paloma Yayınevi.
- Singh, N., & Lee, M. J. (2009). Exploring perceptions toward education in 3-D virtual environments: An introduction to "Second life." *Journal of Teaching in Travel and Tourism*, 8(4), 315–327.
- Soysal, T. (2023). Sanal Gerçeklik Ve Artırılmış Gerçeklik Uygulamalarının Ceza Hukuku Üzerindeki Olası Etkileri Üzerine Bir Deneme. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (53), 169-246.
- SPSS (2024). Erişim adresi:<https://www.spss-yardimi.com/spss-ile-cronbachs-alpha-testi/#:~:text=Cronbach's%20Alpha%20değeri%2C%201'e,ölçeğin%20güvenirliğini n%20düşük%20olduğunu%20gösterir>. Erişim tarihi: 10.10.2024.
- STB (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) (2023) , Anahtar, Milli Teknoloji Hamlesi, Erişim adresi: https://edergi.sanayi.gov.tr/File/Journal/2023/10/10_2023.pdf. Erişim tarihi: 10.11.2024.

- Strauss, A. & Corbin, J. (2014). *Basics Of Qualitative Research Techniques*. New York: Sage Publications.
- Sütlüoğlu, T. ve Vesek, S. (2023). Suriyelilerin Ulus ötesi İlişkilerinde ve Göç Sonrası Uyum Süreçlerinde Sosyal Medyanın Rolü. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi* (39), 35-61.
- Taşkıran, A. (2017). Dijital Çağda Yükseköğretim. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 96-109.
- Temiz, E., Korkmaz, Ö., ve Çakır, R. (2020). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Dijital Oyun Bağımlılıklarının, Akıllı Telefon ve Bilgisayar Bağımlılıkları Çerçevesinde İncelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 117-133.
- Timur, B. ve Köz, E. N. (2022). Turizmde Sanal Gerçeklik ve Artırılmış Gerçeklik Çalışmaları Üzerine Sistematik Bir Literatür Taraması. *Turizm Akademik Dergisi*, 9(1), 234-236.
- Toffler, A. (2008). *Üçüncü Dalga* (Çev. Selim Yeniçeri). 1. Baskı, İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- TÜBİTAK (2023). Amaçlı Örneklem nedir? Hangi durumlarda, hangi amaçlarda kullanılır? Erişim adresi: <https://www.kamuyonetimindenitelarastirma2237a.org/post/amaçlı-örneklem-nedir-hangi-durumlarda-hangi-amaçlarda-kullanılır/> Erişim tarihi: 10.10.2024.
- TÜİK (2023, 29 Ağustos). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, Erişim adresi: [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407). Erişim tarihi: 09.10.2024.
- UNCHR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) (2024). Türkiye'deki Mülteciler ve Sığınmacılar, Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar>. Erişim tarihi: 09.10.2024.
- UNICEF (2024) Suriyeli Okul Dışı Kalmış Çocuklar ile İlgili Analiz Raporu, Temmuz 2024, Erişim adresi: [http:// https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/suriyeli-okul-dışı-kalmış-çocuklar-ile-ilgili-analiz-raporu](http://https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/suriyeli-okul-dışı-kalmış-çocuklar-ile-ilgili-analiz-raporu) Erişim tarihi: 09.10.2024.

- Unrefugees (2024). Suriye Mülteci Krizi Açıklandı. Erişim adresi: <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained/>. Erişim tarihi: 09.10.2024.
- Ün, D. (2021). Sığınmacı çocuklarda dijital oyun bağımlılığı ve travma sonrası stres bozukluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.
- Vodafone (2023). Dijital Türkiye 2030 Raporu. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/isdunyasi/bilisim/vodafone-turkiye-dijital-turkiye-2030-raporunu-acikladi/681933>. Erişim tarihi: 08.10.2024.
- Yaman, T., Aktaş, V. ve Kara, İ. (2023). Sığınmacı Öğrencilerin Topluma Entegrasyonunda Sosyal Bilgiler Dersinin Katkısının Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(240), 2929-2956.
- Yazıcı, E. ve Düzkaya, H. (2016). Endüstri Devriminde Dördüncü Dalga ve Eğitim: Türkiye Dördüncü Dalga Endüstri Devrimine Hazır mı? *Eğitim Ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori Ve Uygulama*, 7(13), 49-88.
- YEGİTEK (Yenilik Ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) (2024). Eğitimde Kullanılan Yapay Zekâ Araçları: Öğretmen El Kitabı Erişim adresi: https://denizli.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_06/05090604_meb_yegitek_yapay_zeka_arac_lari.pdf. Erişim tarihi: 10.10.2024.
- Yıldırım, S., Yıldırım, G., Çelik, E., ve Aydın, M., (2014). Bilgi grafiği (infografik) oluşturma sürecine yönelik öğrenci görüşleri. *Journal of Research in Education and Teaching*, 3(4), 247-255.
- Yıldız Tonga, M., & Tonga, M. (2022). Endüstri 4.0'a Genel Bir Bakış: Sanayinin Geleceği. *G.Ü. İslahiye İİBF Uluslararası E-Dergi*, 6(6), 40-60.
- Yıldız, O. Ö. (2003). Türkiye'de Tarih Öğretiminin Sorunları Ve Çağdaş Özüm Önerileri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), 183-184.

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgiler Formu

Sığınmacı Öğrencilerin Dijital Araç Kullanım Düzeylerinin İncelenmesi

Bu anket formu "Sığınmacı Öğrencilerin Dijital Araç Kullanım Düzeylerinin İncelenmesi" başlıklı bir araştırma içerecektir. Araştırma, sığınmacı statüsündeki öğrencilerin dijital araçları ne sıklıkla ve hangi amaçlarla kullandıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. "Araştırmanın bilimsel özelliği açısından, soruları içtenlikle yanıtlamanız son derece önemlidir. Ankete katılanların verdikleri bilgiler kesinlikle gizli tutulacak ve herhangi bir ticari amaçla kullanılmayacaktır.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü

Öğrenci: Mustafa ECE

Danışman: Prof. Dr. Orhan ÇOBAN

1. Türkiye'de yaşıyorsunuz?
 - 1-5 yıl
 - 6-10 yıl
 - 11 yıl ve üzeri
2. Hangi dijital araçları kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
 - Cep telefonu
 - Bilgisayar
 - Tablet
 - Akıllı televizyon

- Oyun konsolu
 - VR gözlük
 - Diğer:
3. Hangi sosyal medya platformlarını kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
- Facebook
 - Instagram
 - Twitter
 - WhatsApp
 - YouTube
 - Tiktok
 - Snapchat
 - Diğer:
4. Dijital araçları hangi amaçlarla kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
- İletişim için (aile, arkadaşlar)
 - Eğitim için (ders çalışma, ödevler)
 - Eğlence için (oyunlar, video izleme)
 - Bilgi edinmek için (haberler, araştırma)
 - Sosyal etkileşim için (gruplar, etkinlikler)
 - Diğer:
5. Hangi faktörler dijital araçları kullanma düzeyinizi etkiliyor?
- Teknolojik altyapı
 - Erişim imkânları
 - Eğitim seviyesi
 - Dil becerileri
 - Diğer:
6. Dijital araçları kullanma becerilerinizi nasıl değerlendirirsiniz?
- Çok iyi
 - İyi
 - Orta
 - Zayıf
 - Hiç yok

7. Dijital araçları kullanarak hangi becerileri geliştiriyorsunuz?
 - Bilgi arama ve değerlendirme
 - Yaratıcılık ve problem çözme
 - İletişim becerileri
 - Dijital güvenlik
8. Dijital araçların size sağladığı faydalar nelerdir?
 - İletişim kolaylaştırma
 - Bilgiye erişim sağlama
 - Eğitim imkânları
9. Dijital araçları kullanırken karşılaştığınız zorluklar veya engeller nelerdir?
 - Dil bariyeri
 - Teknik sorunlar
 - Erişim kısıtlamaları
10. Hangi bölümde öğrenim görüyorsunuz?
 - Çocuk Gelişimi
 - Büro Yönetimi
 - Hasta ve Yaşlı bakımı
 - Bilişim Teknolojileri
 - Saç Bakımı ve Güzellik
11. Okuduğunuz bölümü seçme nedeniniz nedir?
 - İlgi duyuyorum
 - Aile mesleği
 - İyi gelir sağladığı için
 - Gelecek vaat ettiği için
 - Çevre baskısı
 - Kendimi güvende hissediyorum

Kapalı Uçlu Sorular

Lütfen size doğru gelen tek bir (1) seçeneği işaretleyiniz.

1. Hangi ülkeden göç ettiniz?
 - Suriye
 - Afganistan

2. Çevrenizde dijital araçlar ile ilgili eğitimi almış kişi / kişiler var mı?
 - Evet
 - Hayır
3. Dijital araçları kullanarak eğitimde fırsat eşitliği sağlanıyor mu?
 - Evet
 - Hayır
 - Kararsızım
4. Sığınmacı olarak Türkiye'ye yerleştiğinizden beri dijital araçları kullanma düzeyinizde bir değişim oldu mu?
 - Evet
 - Hayır
 - Kararsızım
5. Ailenizi veya arkadaşlarınızı bilişim sektörüne yönlendirir misiniz?
 - Evet
 - Hayır
 - Kararsızım
6. Ana diliniz dışında en az bir (1) yabancı dil biliyor musunuz?
 - Evet
 - Hayır
 - Kararsızım
7. Yabancı dil öğrenmeye ilginiz var mı?
 - Evet
 - Hayır
 - Kararsızım
8. Türkçe öğrenimi esnasında dijital araçları kullandınız mı?
 - Evet
 - Hayır
9. Türkiye'nin dijitalleşme hedeflerine dönük olarak, sığınmacı olarak sizin dijital becerilerinizin kullanılması önemli mi?
 - Evet
 - Hayır
10. Hangi yaş grubundasınız?
 - 13

- o 14
- o 15
- o 16
- o 17

Doğrusal Ölçek Soruları

AŞAĞIDAKİ SORULARI

SOSYAL HAYATINIZI BAZ ALARAK (1) Kesinlikle KATILIYORUM (2) Katılıyorum (3) Orta Derecede Katılıyorum (4) Katılmıyorum (5) Kesinlikle KATILMIYORUM (X) işaretiyle SADECE 1 (bir) kesin cevap olacak şekilde işaretleyiniz. Size uygun olmayan soruları boş bırakabilirsiniz. Zaman ayırdığınız için TEŞEKKÜR EDERİZ.

	(1) Kesinlikle Katılıyorum	(2) Katılıyorum	(3) Orta Derecede Katılıyorum	(4) Katılmıyorum	(5) Kesinlikle Katılmıyorum
1. Dijital araçları çok sıklıkla kullanırım					
2. Sosyal medyayı çok sık kullanırım					
3. Seçtiğim bölümden memnunum					
4. Yeniliklere ilgi duyarım ve sürekli peşinden koşarım.					
5. Kariyerimle ilgili karar verirken yakınlarıma sorarım.					
6. Sığınmacı olarak Türkiye'ye yerleştiğinizden beri dijital araçları kullanma düzeyinizde değişim yaşadım.					
7. Türkiye'deki dijitalleşme politikaları benim dijital araçları kullanma düzeyinize etkisi oldu.					
8. Dijital araçları kullanarak Türkçe dil becerilerinizi geliştirme imkânı buldum.					
9. Türkiye'de dijital araçları kullanarak eğitim fırsatlarından yararlanma imkânım oldu.					
10. Dijital araçları kullanarak Türkiye'deki topluma daha iyi entegre olma fırsatı buldum.					
11. Dijital araçları kullanarak Türkiye'deki istihdam fırsatlarından yararlanma imkânının olduğunu düşünüyorum.					
12. Dijitalleşme sürecinde sığınmacı öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olarak daha fazla destek sağlanıyor.					
13. Dijital araçları kullanarak Türkiye'de sosyal ve kültürel hayata daha aktif katılım imkânı buldum.					
14. Türkiye'deki dijitalleşme politikalarının sığınmacı öğrencilerin eğitimine katkısı olduğunu düşünüyorum.					

EK-2. Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 12.01.2024-438181

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı :E-87841438-302.08.01-438181
Konu : Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun
04.01.2024 Tarihli Kararları

GÖÇ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 05.12.2023 tarih ve 13 nolu toplantısında alınan 29, 30, 31, 32 ve 33 sayılı kararlar ekte sunulmuştur.
Gereğini arz ve rica ederim.

17114

17114

17114

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanı

Ek:Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 04.01.2024 Tarihli Kararları

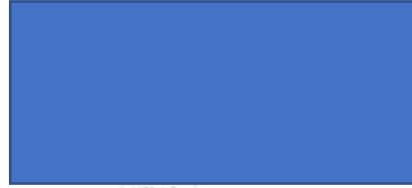
T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU TOPLANTI TUTANAĞI

Toplantı No : 01
Toplantı Tarihi : 04.01.2024
Toplantı Saati : 11:00

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu 04.01.2024 tarihinde toplanarak yapılan başvuruları değerlendirdi ve aşağıdaki kararları aldı:

- 32)Göç Enstitüsü'nün 19.12.2023 tarih, 426646 sayılı ve "Etik Kurul/Mustafa ECE" konulu yazısı incelenmiş olup Üniversitemiz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi [REDACTED] Göç Enstitüsü'nde danışmanlığını yürüttüğü Göç Çalışmaları Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mustafa ECE'nin "Meslek Liselerinde Eğitim Gören Sığınmacı Öğrencilerin Dijital Araçları Kullanma Düzeyi: Gaziantep Örneği" başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasının Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'na değerlendirilmesi istenmektedir. Kurula yapılan başvuru; çalışmanın amacı, yöntemi, veri kaynakları ve veri toplama araçları açısından değerlendirilmiştir. Kurulumuza beyan edilen belgelere dayalı olarak yapılan incelemeler sonucunda başvuruya ilişkin etik aykırılık tespit edilmemiş olup adı geçen öğrencinin söz konusu yüksek lisans tezi çalışmasını yapabilmesinin uygun görülmesine;

Toplantıya katılanların oy birliğiyle karar verildi.

EK-3. Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-34659092-605.01-96137215
Konu : Araştırma İzin Talebi
(Mustafa ECE)

07/02/2024

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Gaziantep Üniversitesi Rektörlüğü'nün 23.01.2024 tarihli ve 443564 sayılı yazısı.

Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü, Göç Çalışmaları Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mustafa ECE'nin yürüttüğü "Meslek Liselerinde Eğitim Gören Sığınmacı Öğrencilerin Dijital Araçları Kullanma Düzeyi: Gaziantep Örneği" konulu anket uygulama isteği kapsamında, İlimiz Şehitkamil İlçesine bağlı bulunan Av. Mahmut Düşün Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesindeki öğrencilere yönelik Anket Uygulama İsteği, ilgi yazıda belirtilmektedir.

Bu kapsamda bahsi geçen Anket Uygulama İsteği, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi kapsamında değerlendirilmiş olup; araştırmacının, araştırmasının bitiminden itibaren 15 gün içerisinde araştırma sonuçlarını 2 kopya halinde CD içerisinde Müdürlüğümüze bildirmesi şartıyla, İlimiz Şehitkamil İlçesine bağlı bulunan Av. Mahmut Düşün Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesindeki öğrencilere yönelik anket uygulama isteğinin, eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosu bünyesinde oluşturulan komisyonun uygunluk raporu doğrultusunda uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

